

50

Salonska knjižnica.

II.

Izdaja in ureja

Andrej Gabršček.

Hamlet,

kraljevič danski.

Žaloigra v petih dejanjih.

Spisal William Shakespeare.

Preložil Ivan Cankar.

V GORICL.

Tisk. in zal. »Goriška Tiskarna« A. Gabršček.
1899.

Cena 70 kr.

0851	0951
082	081
211061	092
	21101

0021
500
0027
042
066
1260

9907
005
5152
062
001
5651

0261
160
320
028
16012

000921
126000
0006
0000
00051
00000

28. VIII. 1924.

1110

SALONSKA

KNJIŽNICA

Izdaja in ureja

ANDREJ GABRŠČEK.

II.

V GORICL.

Tisk. in zal. »Goriška Tiskarna« A. Gabršček,
1899.

HAMLET,

kraljevič danski.

Žaloigra v petih dejanjih.

Spisal

William Shakespeare.

V GORICL.

Tisk. in zal. »Goriška Tiskarna« A. Gabršček,
1899.

OSEBE:

KLAVDIJ, kralj danski. *Hamlet*

HAMLET, sin prejšnjega in nečak sedanjega kralja. *Polonij*

POLONIJ, prvi komornik. *Polonij*

LAERTES, njegov sin. *Polonij*

HORACIJ, Hamletov prijatelj. *Polonij*

VOLTIMAND,

KORNELIJ,

ROZENKRANC,

GILDENSTERN,

OSRICK,

PLEMIČ.

DUHOVNIK.

MARCEL,

BERNARDO,

FRANCISKO, vojak.

RAJNOLD, sluga Polonijev.

FORTINBRAS, kraljevič norvežki.

DUH Hamletovega očeta, prejšnjega kralja Hamleta. *Polonij*

STOTNIK.

SÈL.

IGRALCI.

SLUGA.

GERTRUDA, kraljica danska in Hamletova mati. *Hamlet*

OFELIJA, Polonijeva hči.

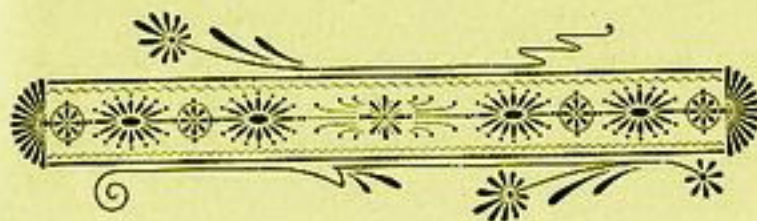
Gospodje in gospé z dvora, častniki, vojaki, mornarji, dvoje grobarjev, sli in drugo spremstvo.

Vrši se v Helsingörju na Danskem.

Hamlet

Prvo dejanje.

Prvi prizor.

Helsingör.

Terasa pred gradom.

Francisko na straži; Bernardo nastopi.

Bernardo.

Kdo je?

Francisko.

Ne, meni odgovori: kdo si ti,
Stoj!

Bernardo.

Blagor kralju!

Francisko.

Vi Bernardo?

Bernardo.

Da!

Francisko.

Natančno prišli ste na svojo stražo.

Bernardo.

Dvanajst je ravno; idi spat, Francisko!

Francisko.

Hvala, da ste me prišli nadoméstiti;
Zeló je mraz in meni je pri srcu
Tesnó.

Bernardo.

Je bilo li doslej vse mirno?

Francisko.

Ni miš se ni genila.

Bernardo.

Lahko noč!

In če tovariša bi srečal moja,
Horacija in Marcela, reci jima,
Naj se požurita na stražo k meni.

Francisko.

Če se ne motim, slišim ju. Stoj! Kdo je?

Horacij in Marceli nastopita.

Horacij.

Prijatelj kraljev.

Marcel.

In vazal njegov.

Francisko.

Tedaj pa lahko noč.

Marcel.

Pozdravljen bodi!

Kdo te je nadomestil tù?

Francisko.

Bernardo.

Vsem lahko noč!

(Odide).

Marcel.

Holà, Bernardo!

Bernardo.

Kdo je!

Je-li Horacij tu?

Horacij.

Kos njega je.

Bernardo.

Pozdravljena bodita mi obá,
Horacij in Marcel, in dobro dóšla!

Horacij.

No, ali se je zopet prikazalo?

Bernardo.

Ničesar nisem videl.

Marcel.

Horacij pravi, da je vsa ta stvar
Le domišljija, in verjeti noče,
Da videla sva dvakrat že duhá.
Zató sem bil povabil ga seboj.
Da naj bedí to noč na straži z nama —

Če pride duh, da najinim očem
Spričuje sam in da ogovori ga.

Horacij.

Pá, pá! Ne bo ga!

Bernardo.

Torej sédite,
Da Vam še enkrat nadlegujeva
Uhó, ki neče niti slišati,
Kar videla sva zadnji dve noči.

Horacij.

No dobro, sédimo, in naj Bernardo
Pripoveduje.

Bernardo.

Zadnjo noč tedaj,
Ko zvezda óna na zahodnem nebu
Svetila je prav tam, kjer zdaj žari, —
Takrát sva videla z Marcelom — v stolpu
Je bilo ravno jedno po polnóci —

Marcel.

O tiho! nehaj! Glej, kakó prihaja!

Duh nastopi oborožen.

Bernardo.

Podoben ves je kralju rajnemu.

Marcel.

Ti si učen, govori z njim, Horacij!

Bernardo.

Ni-li podoben kralju? Daj; poglej ga!

Horacij.

Popolnoma; zastala mi je kri
Od groze in od začudenja.

Bernardo.

Glej,
On hoče, da bi kdó ga nagovoril.

Marcel.

Horacij, nagovori ga!

Horacij (duhu.)

Kdo si, ki poslužuješ se predrzno
Te pozne ure, te postave moške
In plemenite, ki je hodil v nji
Nekdaj kralj danski? Odgovori mi.
Pri Bógu te rotim!

Marcel.

Razžaljen je.

Bernardo.

Odhaja.

Horacij.

Stoj! Ostani in govori!
Pri Bogu te rotim, govóri!

(Duh odide).

Marcel.

Izginil je in neče govoriti.

Bernardo.

Horacij, Vi trepečete, bledíte?
Kaj ni to več kot sama domišljija?
Kaj mislite?

Horacij.

Bog mi je priča, nikdar
Ne mogel bi verjeti tega, da bi
Ne bilo me prevéřilo okó.

Marcel.

Ni-li podoben kralju?

Horacij.

Kakor ti
Sam sebi. Prav takó je bil oróžen,
Ko je premágal slaveželjnega
Norvéžana; takó je gledal takrat,
Ko je pognal nazaj na led Poljake,
Odkoder so prispéli na sanéh!
O čudovito! —

Marcel.

Takó je prav ob uri tej korakal
Že dvakrat mimo naše straže tóđ.

Horacij.

Razlagati si te reči ne vem,
A toliko si mislim, da obeta
Državi naši nenavadne čase.

Marcel.

Tù sédimo in naj mi kdó pové,
Čemú to strogo, nočno straženje
Trpinči vsako noč podložnika?
Čemú lijó topove neprestano,
Po svetu vsem kupujejo orožja?
Zakaj priganjajo tesarje ladij,
Da pridnost njihova ne razločuje

Nedelje več od delavnikov grenkih?
Kaj se godi, da naglica ta pótna
Za pomočnico dnevu daje noč?
Kdo vé mi to razlagati?

Horacij.

Jaz vem;

Takó vsaj pravijo. Prejšnjega kralja,
Čigár duhá smo videli nocoj —
Na boj pozvál je Fortinbras, Norvežan,
Od častiákomne zavisti gnán;
Naš hrabri Hamlet (kakor ga neznani
Svet imenuje) je premagal kralja
Norvežkega, kateri je izgubil
Z življenjem svojim vse dežele svoje.
Kot določila je pogodba njuna,
Doménjena in zapečatená,
Potrjena od viteških zakonov
In od pravice; a nasprotno je
Zastávil kralj naš del države svoje,
Ki bi dobil ga Fortinbras v slučaju,
Da bil bi zmagal, — kakor je zapala
Po vseh teh točkah, že navedenih,
Na kralja našega norveška zemlja.
A mladi Fortinbras, ves v vročem ognju
In brezobziren, zbral je po vseh kotih
Norveške vojsko drznih srečolovcev,
Za kruh in hrano, da povéde jo
V početje res pogumno; hoče namreč,
(Kar je državi naši dobro znano)
Da s krepko róko in z orožjem nam

Omenjene dežele spet iztrga,
Ki jih izgubil oče je njegov:
To, mislim, da je vzrok pripravam našim,
To vîr teh straž in to samó povòd
Vrvénju in rovanju po deželi.

Bernardo.

Gotovo ni nič drugega kot to.
In tudi s tem se vjema, da tod mîmo
Prihaja ta oboroženi duh,
Podoben kralju, ki je vzrok te vojne.

Horacij.

Le prah je, da kalí okó nam dušno.
Za časa, ko je stal Rim na vrhuncu,
Pred padcem vélikega Julija,
Takrat so se odpirali grobovi
In mrtveci, zaviti v svoje halje,
So bégali kriéé po rimskih cestah.
Krvava rosa, zvezde repatíce,
Solnce marógasto; in mokra zvezda —
V Neptunovem kraljestvu vladaríca —
Kakor na sodnji dan je otemnéla.
Prav taka znamenja dogodkov strašnih
(Poslance, ki naznánjajo usodo,
Predígro bližajoče se nesreče)
Poslala sta sedáj nebó in zemlja
Državi naši, našem narodu
Duh nastopi zopet.

Horacij.

A tiho! Glejta, tam prihaja zopet.
Ustavim ga, če tudi pogubí me. —

Postoj, fantóm! Če glas ímaš in jezik,
Govori z mano!
Če dobro delo treba je storíti,
Ki tebi mir in meni čast bi dalo —
Govóri z mano!
In če države svoje véš usodo,
Ki še lahkó odvrne jo prevídnost —
Govóri! —
Če v zemljo si zakopal bil zakladov
Uplenjenih, vsled česar vi duhovi
Nemírni blodíte okrog po smrti:
Govóri mi o tem! Stoj in govóri! (Petelin zapoje).
Ustavi ga, Marcel!

Marcel.

Ali naj ga udarim s helebardo?

Horacij.

Le dáj, če noče stati!

Bernardo.

Tù je!

Horacij.

Tukaj!

Marcel.

Izgínil je.

(Duh odide).

Gotovo smo ga sramotili s tem,
Da smo hoteli mu groziti s silo:
Ker neranljív je, kakor čisti zrak
In le zasméh so vsi udarci naši.

Bernardo.

Bil bi govoril, da ni prav takrát
Zapel petelin.

Horacij.

V tem hipu se je zdrzil kakor grešnik,
Kedár prestraši ga nenáden glas.
Nekdáj sem čul, da s svojim jasnim klicem
Petelin dramí dnevnega bogá
Kot jutranja trompeta, in da v zori
Na opomin njega duhovi vsi
Nemírno naokoli tavajoči —
Iz morja, ognja, iz zemljé in zraka
Na dom svoj morajo se vračati.
In da je res to, videli smo zdaj.

Marcel.

Izgínil je, ko je zapel petelin.
In pravíjo, da kadar čas se bliža,
Ko rojstvo Kristusa praznujemo.
Vsa noč ta tíca jutranja prepeva:
Takrát ne smejo strašiti duhovi,
Nočí so zdrave in pošastij ní,
Nobena zvezda zemlji ne škoduje,
In veščam čarovati ni mogoče:
Takó je blagoslovljen tísti čas.

Horacij.

I jaz sem čul in déloma verujem.
A glejta, — dan, odet s škrlatnim plaščem,
Pozlátíl je že roso tam na gori.
Ostávimo zdaj stražo in svetujem,

Da, kar smo videli nocej, povemo
Hamletu mlademu, — zakaj gotovo,
Duh, ki ni hotel govoriti z nami,
Z njim bo govoril. Sta-li zadovoljna,
Da vso to stvar mu razodenemo
Kot tírjata ljubezen in dolžnost?

Marcel.

Storímo to; jaz vem, kje ga to jutro
Dobímo lahko na primernem kraju.

(Vsi odidejo).

Drugi prizor.

Kraljeva dvorana v gradu.

Kralj, kraljica, Hamlet, Polonij, Laertes,
Voltimand, Kornelij, dvorniki in spremstvo.

Kralj.

Četudi jasno nam je še v spominu
Smrt dragega nam brata Hamleta,
In sreč bi spodobila se tóga
In vsi državi grenko žalovanje:
Razum je zmagal v toliko naravo,
Da nanj z modrejšo mislimo bridkostjo
Ter sebe se spominjamo in svojih.
Takó tedáj smo svojo prejšnjo sestvo,

Kraljico našo zdaj in dédičino
Junaškega kraljestva danskega
Za ženo vzeli z rádostjo skaljšeno,
Z veselim jednim, s solznim drugim ókom;
S pogrebnim smo storili to vriskanjem
In z žalovanjem svatovskim, tehtaje
V enakih sklédicah bridkóst in rádost;
Ravnali smo se po modrosti vaši,
Ki nam je pritrdila. — Hvala vam!

Vsi veste, da je mladi Fortinbras,
Ki naše vrednosti dovolj ne ceni
Ter misli, da vsled bratove je smrti
Država naša pála iz tečajev —
Opirajoč se na te prazne sanje,
Predrznil se nas nadlegávati,
Da vrnemo mu vse dežele óne,
Ki bratu našemu junaškemu
Njegov je oče nékdaj jih odstopil. —
Toliko torej vedite o njem.
A zdaj o nas in o nalogi vaši.
Stvar pa je taka: list smo napisali
Norvegu, ujeu Fortinbrasovemu,
Ki slab ves in bolehen pač ne vé
Ničesa o nečakovih naklepih, —
Da naj zabrani mu nadaljevanje,
Tembolj, ko vendar iz ljudij njegovih
Nabíra Fortinbras vojaštvo svoje;
Zató pošiljamo vas, Voltimand,
In vas, Kornelij, da poneseta
Pozdrave naše staremu Norvegu;
Ne pooblaščamo za druge vaju

Opravke s kraljem, kot jih mera členov
Naznanja vama, tukaj razloženih.
Bog z vama in gorečnost vajino
Spričuje naj hitrost na poti tej.

Korn. in Volt.

V tem in povsod jo bova dokazala.

Kralj.

Ne dvomimo o tem. Tedáj zdravstvujeta!

(Voltimand in Kornelij odideta.)

In zdaj, Laertes, kaj želíte vi?
Prosití ste hoteli nas nečesa?
Kdor kralju Dancev govóri z razumom,
Beseda ní njegova izgubljena.
In kaj zahtevati bi mogel, česar
Bi jaz ne dal ti rad, še predno prosiš?
Saj glava sreca ní sorodnejša,
In roka ustom ní uslužnejša,
Kot préstol naš je tvojemu očetu.
Laertes, kaj želiš?

Laertes.

Kralj veličastni!

Prišel sem dovoljenja prosit vas,
Da vrnem se v Pariz; z veselim srcem
Prihitel sem na Dansko, da zvestobo
Prisežem vam pri vašem kronanju.
A zdaj, ko izvršena je dolžnost,
Želi si moje sree na Francosko, —
Zató vas prosim, dovolite mi! —

Kralj.

In oče vaš? — Kaj právite, Polonij?

Polonij.

Dà, kralj moj, prosii me je neprestano,
Dokler me ni naposled pregovoril,
Da sem mu bil dovolil, naj odide,
Če dovoljenje vaše, kralj, dobí.
Zató vas prosim, ne braníte mu!

Kralj.

Ugodno uro vsprejmi: čas je tvoj
In rabi ga po svojih zmožnostih.
A zdaj ti, Hamlet, moj nečak in sin —

Hamlet (zase.)

Nečak in sin, — a nikdar ne prijatelj.

Kralj.

Oblačno je še zmirom tvoje čelo?

Hamlet.

Ne, kralj, še préveč me obseva solnce.

Kraljica.

O dragi Hamlet, sleci nočno barvo,
Na Dansko glej s prijaznim spet očesom!
Zakaj povešal bi trepalnice
In v prahu iskal svojega očeta?
Saj veš navado: kdor živi, on mora
Umreti, da si večnost pridobi.

Hamlet.

Navada taka je, kraljica, — res!

Kraljica.

Zakaj se torej tebi zdí takó
Posebna?

Hamlet.

«Zdí?» — ne, ne, pri meni: «je!»

Pri meni ne veljá nobeno: «zdí!»
Ne samo oblačilo moje temno,
Ne črne žalosti navadna noša,
Ne težki vzdihljaji potrlih prs
In solznih ne očij tekoča reka,
Ne od trpljenja sključeno teló —
Nikjer je ni oblike žalovanja,
Ki mogla mene bi naslikati;
To vse je le na vídez, same kretnje!
Jaz nosim v sebi več kot tó zunanost,
Ki je le žalovanja oblačilo.

Kralj.

Lepó je, Hamlet, da takó žaluje
Sreč ti po očetu, — ali glej,
Očetu tvojemu umrl je oče,
Temu njegov: — spodobi se siroti.
Da nekaj časa plaka za mrlícem;
Todà ostati v trmastih solzah,
To priča o upornosti brezbožni,
Nemoški in mehkužni žalosti;
To kaže sree dívje in plašljívo
Ter bedasto in nedovzetno pamet.
O čemur človek vé, da mora biti,
Kar je navadno in vse dni godí se —
Čemú bi táko stvar z uporom temnim
Zaklepal v sree? S tem bi se pregrešil, —
Pregrešil proti Bógu sámemu,
Pregrešil proti rajnemu očetu.

Proti naravi; pred razumom je
Nespametno, ki pravi nam o smrti
Očetov, in ki kliče neprestano
Od prvega do zadnjega mrliča:
«To mora biti!» — Prosim te tedaj,
Odstrani prazno žalost ter nas smatraj
Očetom svojim; videl bo ves svet,
Da si najbližji našemu prestolu
In da z nič manjšo te ljubeznijo
Ne ljubim, kakor sina svojega
Najboljši oče. Zarad tvoje želje,
Da vrnil bi se v šolo vitemberško,
Povem ti, da mi prav nič ne ugaja.
Zató te prosim, da ostaneš tù,
Pod skrbnim svítom našega očesa
Kot prvi dvornik naš, nečak in sin.

Kraljica.

Ne dáj, da bi zamán prosila mati:
Ostani tù, ne hodi v Vitemberg.

Hamlet.

Pokoren sem Vam, mati milostiva.

Kralj.

No, to je lep in ljubezniv odgovor;
Ostani tu na Danskem kakor mi! —
Soproga pojdi! V srce veseli me,
Da se je Hamlet tako rad pokoril;
In iz hvaležnosti ne bode Danska
Napíjala nocoj napitnice,
Ki ne ponesel bi je glas topóv
Visoko med oblake. Kadar kralj

Nazdravlja, naj odzdravlja mu nebó
In odgovarja naj grmenju zemlje! —
Prijetelji, pojdite!

(Kralj, kraljica, Polonij, Laertes, spremstvo in dvorniki odidejo.)

Hamlet (sam).

O da bi to mesó pretrdo se
Stopilo in se razpustilo v roso!
O da bi Večni samomora ne
Bil prepovedal! — Bog, neskončni Bog!
Kakó ostudno, prazno, brezkorístno
Vsegà svetá neháuje se mi zdí!
Fej! To ni drugega kot vrt pozabljen,
Poln semena poganjajočega,
A ves zaraščen z ljuliko, plevelom. —
Kakó je moglo priti tako daleč?
Dva meseca je mrtev!... Ne, še ne dva;
On, veličasten kralj! — in tá-le, tá: —
Apolon in satir! Kakó je ljubíl
On mater mojo! Bal se je, da né bi
Premalo nežno zrak nebeški se
Dotikal njenih líc. Nebó in zemlja!
Zakaj ne morem tega pozabíti?
In ona se ga je oklepala
Kot da bi s hrano sladko jí le rasel
Ljubezni glad! In mesec dníj potem —
Stran misli! — Slabóst, imé ti je ženska!
Le mesec, kratek mesec! — Ni še čevljev
Obrábila, v katerih je za možem
K pogrebu šlá, — kot Nioba, vsa sólzna!
Dà, ona, — ona! — Bog, — žival brez uma
Bi žalovala dalje! — In zdaj je

Že poročena s stricem, z mojega
Očeta bratom, ki mu je podoben
Kot jaz Herkulu! V enem mesecu!
Še predno je solzá pregrešnih sol
Ostavila objokane oči —
In poročena že! —
O pôdla naglost, v tako kratkem času
Planíti v krvosramno posteljo!
Nič dobrega ne bo iz tega, — toda
Sreč naj počí, — usta naj molčé.
Horacij, Bernardo in Marcel nastopijo.

Horacij.

Poklon ponižni, visokost!

Hamlet (Horaciju).
Zeló vesel sem, da vas vidim tukaj —
Horacij, ne? — če se ne motim.

Horacij.

Dà, kraljevič, in vaš ubožni sluga!

Hamlet.

Prijatelj dobri, menjajva naslova!
Zakaj ste prišli sem iz Vitemberga?
(Marcelu.) Marcel?

Marcel.

Moj milostivi kraljevič —

Hamlet.

Vesel sem, da Vas vidim. (Bernardu.) Dober večer!
(Horaciju.) A kaj Vas je prignalo sem na Dansko?

Horacij.

Samó veselje do pohajkovanja.

Hamlet.

Sovražnik tvoj ne smel bi tega reči;
Ne delaj síle mojemu ušesu,
Da moglo bi verjeti, ako pričáš
Sam proti sebi; ker lenùh pač nísi.
A kaj počenjaš tukaj v Helsingörju?
Navadimo te píti, predno pojdeš.

Horacij.

K pogrebu sem prišel očeta vašega.

Hamlet.

Ne zasmehuj me, prosim te, prijatelj;
K poroki moje matere si prišel!

Horacij.

Zares, — vršila se je koj potem!

Hamlet.

Glej, varènost, sama varènost! — Dala je
Sedmína topla mrzlo jed za svatbo!
Sovražnika najhujšega bi rajši
V nebesih našel kot ta dan doživel!
Moj oče! — Zdí se mi, da vidim
Očeta svojega!

Horacij.

Kjé, kraljevič?

Hamlet.

Pred dušnimi očmi, Horacij!

Horacij.

Nekdaj sem ga poznal: kralj plemenit!

Hamlet.

To bil je mož! Če stvar prevdáríte:
Ne bom mu videl več jednakega.

Horacij.

Jaz mislim, da sem ga sinoči videl.

Hamlet.

Kaj videl? Koga?

Horacij.

Vašega očeta.

Hamlet.

Očeta mojega?

Horacij.

Moj kraljevič,

Pomirite osuplost za trenotek
In pazno poslušajte me, da čudež
Vam razodenem, ki ga pričata
Tá dva možá.

Hamlet.

Za Boga, govoríte!

Horacij.

Zapóred dve noči se je na straži
V tíšini mrtvi temne polnoči
Marcelu in Bernardu to zgodilo:
Prikazen, slična vašemu očetu,
Od pet do glave vsa oborožena,

Prikaže se pred njíma in resnobno,
Slovesno mimo gre; koraka trikrat
Pred njunimi očmi — od sílne groze
Steklenimi —, takó da bi lahkó
Ju s palico dosegla; ona dvá,
Od stráha skoro v zálico stopljéna,
Stojíta oneméla in moléfta.
To sta mi bila plašno razodela:
A tretjo noč sem spremil ju na stražo —
In kakor sta dejala: v ístem času,
Celó tako, vse prav po ístem redu
Prikazen je prišlá. Poznal očeta
Sem vašega: in nísta si jednaki
Ti rôki bolj kot on in tísti duh.

Hamlet.

Kjé se je to godilo?

Marcel.

Na terasi,

Kjer stali smo na straži.

Hamlet.

In níste ga ogovoríli?

Horacij.

Dà,

A odgovoril ní; le enkrat, zdí se,
Je dvignil duh glavó in se napravljaj
Takó kot da bi hotel govoriti.
A v tístem hipu je zapel petelin
In v glasu tem izgíne nam prikazen
Izpred očij.

Hamlet.

Res, to je čudovito!

Horacij.

Resnično je, takó mi vere moje!
In mislili smo, da smo dolžni vam
Vse to povedati.

Hamlet.

Vznemírja me ta reč, zares, gospóda!
Kdo straži danes? Vi?

Vsi.

Dà, kraljevič!

Hamlet.

Orožje, pravite, da je imel?

Vsi.

Dà, bil je ves v orožju.

Hamlet.

Od témena do nog?

Vsi.

Od pèt do glave.

Hamlet.

Tedàj pa niste videli obraza?

Horacij.

O dà, njegov vizír je bil odprt.

Hamlet.

In gledal je temný?

Horacij.

Bolj žalostno.

Hamlet.

Bled ali rdeč?

Horacij.

Ne, jako bled je bil.

Hamlet.

In gledal vas je?

Horacij.

Srépo in naravnost.

Hamlet.

Želim sí, da bi bil tedàj pri vas.

Horacij.

Gospod, gotovo bi vas bilo groza.

Hamlet.

Mogoče, že mogoče. Je-li dolgo
Stal?

Horacij.

Lahko bi medtem naštel do sto.

Marcel in Bernard.

Še dalj, še mnogo dalj!

Horacij.

Dokler sem jaz

Ga videl, ne!

Hamlet.

Bradó imel je sivo?

Horacij.

Prav tako, kakor jo imèl je nekđaj:
Temný, a že srebrno-sivkasto.

Hamlet.

Nocoj počakam; morda pride zopet.

Horacij.

Gotovo pride.

Hamlet.

Ako je podoba

Preblagega očeta mojega,

Nagovorim jo, in če bi peklò

Molčati mi velelo. Prosim vas:

Če niste o tej reči govorili,

Ohranite jo, záse še poslej.

In naj zgodí karkoli se nocoj,

Razlagajte si, toda zamolčíte.

Ljubezen vašo vam povrnem; torej

Zdravstvujte; med jednajsto in dvanajsto

Posétim vas na straži.

(Horacij, Marcel in Bernardo odidejo).

Hamlet (sam).

Očtov duh v orožju? To ni dobro:

Jaz slutim nekaj kakor o prevratih.

Da bi že prišla noč! A do tedàj —

Le mirno srce! Temne hudobíje,

In če jih zemlja skríva, luč odkrije.

(Odide).

Tretji prizor.

Soba v Polonijevi hiši.

Laertes in Ofelija nastopita.

Laertes.

Stvari so moje že na ladiji, —

Zdravstvuj! In sestra, če bo čas ugoden,
Sporoči mi o sebi!

Ofelija.

Ali dvomiš?

Laertes.

Zaradi Hamleta in laskanja

Njegovega pomisli: to ni drugo

Kot vroča krí, vzplamtela za trenotek,

Vijolica v pomladnih prvih dneh:

Prezgodnja in nestalna; sladka, toda

Nestanovitna; díh, ki naglo mine —

Nič več!

Ofelija.

Nič več kot to?

Laertes.

Nič drugega!

Zakaj kedár narava se razvíja,

Ne rase v kítah le in velikosti;

Ko tempelj ta se širi na zunanje,

Tedàj se širi tudi duša v njem.

Mogoče, da te zdaj resnično ljubi,

Da ne kalí njegove dobre volje
Hinavska zlobnost; ali to pomisli:
On nima proste volje v svojem stanu
In ródu je podložen svojemu;
Zató ne smé izbírati kot drugi
Ljudjé navadni; kajti na njegov
Izbòr opira se držáve blagor.
In tá izbòr je omejen od volje
In od besede istega telesa,
Kateremu je glava. Če tedaj
Ti reče, da te ljubi, se spodobi
Modrosti tvoji, da verjameš mu
Le toliko, kolikor v svojem stanu
Spolniti more; to se pravi, nič več
Kot glas države danske dovoljuje.
Kako bi lahko tvoja čast trpela,
Če slušala besede bi njegove,
Če bi odprla čisti svoj zaklad
Njegovim prošnjam. Sestra moja, boj se,
Boj se, Ofelija! Skrbno varuj se
Nagnjenja svojega in skrij se strasti:
Dekle plašno je še preradodarno,
Če žarkom luninim svoj čar odkrije.
Ni čednost ne uide zlobnemu
Obrekovanju; črv razjeda mlade
Jarí, še predno popje poženo,
In v ranem jutru in v mladostni rosi
Je najnevarnejši strupeni dih.
Zatorej boj se! Varnost je v bojazni;
Že sama, brez sovražnikov zunanjih,
Dovolj ima mladost notránjih bojev.

Ofelija.

Hraniti hočem tvoje nauke v prsih
Kot varuhe srečá; a dragi brat,
Ne delaj kakor pridigar nevreden,
Ki kaže drugim strmo pot kreposti,
A sam pa hodi, razuzdan pohotnež,
Po gladki cesti greha ter pozablja
Sam svoje nauke.

Laertes.

Tega se ne boj!
Predolgo se mudim — a tu je oče.

Polonij nastopi.

Laertes.

Glej, dvojni blagoslov je dvojen blagor:
Slučaj obeta mi slovó še drugo.

Polonij.

Še tu, Laertes? Hé, na ladijo!
• Vetrovi pihajo v razpeta jadra,
Ne múdi se! Tu ná moj blagoslov —
(Položi mu roké na glavo).

In kratka tá pravíla dobro pomni:
Ne izgovori vsake svoje misli,
Ničesar neprimernega ne stóri.
Prijazen bodi, toda ne vsiljív;
Če zvestega imaš prijatelja,
Naveži trdno ga na svoje srce,
A nič preveč ne segaj v róko novim
Pobratimom. Razporov se varuj,
A kadar si v prepíru, dokončaj ga

Takó, da se te bo sovražnik bal.
Poslùh daj vsakemu, besedo redkim;
Poslušaj sodbo vseh, a svojo hrani.
Oblači se dragó po svojih sredstvih,
Ne čičkasto; bogato, ne bleščéce:
Možá oznanja mnogokrat obleka,
In plemiči najboljši na Francoskem
Oblačijo se vzorno in izbrano.
Na pósodo ne dajaj in ne jemlji:
Prijateljstvu posojevánje škodí,
In upanje razdíra gospodarstvo.
Nad vse pa pomni: bodí zvest sam sebi,
In kakor dnevno noč sledí iz tega,
Da drugim nikedár ne boš nezvest.
Zdaj idi z Bogom, sin! moj blagoslov
Naj pospešuje v tebi nauke moje!

Laertes.

Ponižno se poslavljam, ljubi oče!

Polonij.

Čas kliče, pojdi! čaka te že spremstvo.

Laertes.

Zdravstvuj, Ofelija, in ne pozabi,
Kar sem ti rekel.

Ofelija.

V spomínu mojem shranjeno je varno
Kot da bi sam ti ključ imel do njega.

Laertes.

Zdravstvujta!

(Odíde).

Polonij.

Kaj pa je bilo, kar ti je povedal?

Ofelija.

Dovolite, o Hamletu je bilo.

Polonij.

Ha, dober opomin!
Povedali so mi, da te je Hamlet
Pogóstokrat posétil zadnje čase,
In sicer sámó, — ter da si ga rada
In brez ugovora vsprejemala.
Če je takó — in pravijo, da je,
Ter me svaré celó — ti moram reči,
Da sámó sebe ne poznaš takó
Kot bi spodobilo se moji hčeri
In tvoji časti! —
Kaj je s teboj? Odkrj mi vso resnico!

Ofelija.

Že nekaj časa sém in to pogosto
Ponujal mi je svoje nagnjenje.

Polonij.

Pá, nággnjenje! Kakó to govoriš,
Novínka še v rečéh tako nevarnih.
In ti verjameš temu »nággnjenju«?

Ofelija.

Ne vem, kaj bi si mislila o tem?

Polonij.

Čuj torej: misli si, da si otrók,
Ki praznim tem ponudbam si verjela;

Modreje védi se, Ofelija,
Da lahkovernost tá ne bo ti v škodo.

Ofelija.

Govoril mi je o ljubezni svoji
Pošteno in spodobno.

Polonij.

Pošteno in spodobno? Pojdi, pojdi!
Takó se tebi sami le dozdeva.

Ofelija.

In z najsvetejšimi prisegami
Podpíral je besede svoje vroče.

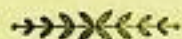
Polonij.

Proso za drozge! Kadar krí kipí,
Dajè sreé jeziku radodarno
Priseg goreèih. A ta plamen, hëi,
Ki sveti bolj kot greje ter ugaša
V obljudi sami, ravnokar storjeni —
Ne misli, da je to resnièen ogenj.
Z navzoènostjo deviško svojo bodi
Bolj varèna ter spoštuj svoj jezik bolj
Kot da bi govorila na povelje.
A Hamletu zaupaj toliko:
On je še mlad in vede se lahkó
Prosteje kot dovoljeno je tebi.
Na kratko: ne veruj, Ofelija,
Prisegam svetim; to so le zvodnice,
Ne kroja istega kot njih obleka.
Le zagovorniki željá pregrešnih,
Ki hliníjo obljuje najsvetejše,
Da lažje varajo. Tedaj razloèno:

Zapomni si: od ure té nikdár več
Trenotkov prosti èas takó ne trati,
Da govorila bi mi s Hamletom.
Glej torej, to ti reèem! A zdaj pojdi!

Ofelija.

Pokorna sem vam, oèe. (Odide.)

Èetrli prizor.

—
Na terasi.

Hamlet, Horacij in Marcell nastopijo.

Hamlet.

Strašné je mraz.

Horacij.

Naravnost v líca reže

Tá zrak ledení.

Hamlet.

Koliko je ura?

Horacij.

Dvanajst bo.

Marcell.

Ne, dvanajst je že odbilo.

Horacij.

Res? Nisem slišal. Zdaj prihaja čas,
Ko hodi duh navadno tod okoli.

(Za sceno trompeta in streli.)

A kaj je to, moj kraljevič?

Hamlet.

Naš kralj nočuje za pokrito mizo
In pije in omahovaje pleše;
A kadar vina renskega izprazni
Kozarec poln, takrat oznanjajo
Napitnico trobente in topovi.

Horacij.

Je-li navada to?

Hamlet.

Seveda je;

A zdí se mi (čeprav sem tukaj rojen
In v nji vzgojen), da ni posebno častna
In da je boljše, če jo opustimo
Kot izpolnjujemo. To trapoglavo
Pijančevanje smeši nas drugod
Pri narodih na vzhodu in zahodu,
Ki nas lahkó nazívljejo pijance;
In prílog tá, priklopljen k našemu
Imenu, jemlje vrednost našim delom,
Pa naj si bodo še takó velika.
Takó godí posameznim se véasih,
Da le zarad prirodnega pogréska —
Recimo od poroda (v tem nedolžni.
Zakaj rodú narava ne izbíra),
Mordà le preobilica krvi,

Ki ruši večkrat pameti jezove,
Mordà samó navada, ki z rijò
Zakriva lepe šege, — takšne, pravim,
Ki znake nosijo pogréskov teh
(Prirodnih ali pa samó slučajnih),
Naj njih krepóst je čista kakor milost
In mnogoterna, kolikor mogoče:
V razsodku splošnem vendar jih okuži
Jedín pogréshek: le en gran slabosti
Potegne v blato vso ostalo vrednost.

Duh nastopi oborožen.

Horacij.

O glejte, duh prihaja, kraljevič!

Hamlet.

Vsi angelji in sveti posli božji!

(Obstane za trenutek nem od groze).

Če blagoslovljen si, če si proklét,
Če iz peklà si ali iz nebés,
Če zloben ali blag je tvoj namèn —
Zunanost tvoja je takó dvomljiva,
Da moram govoriti s tabo; kličem
Ti: Hamlet, knez, kralj danski, oče, daj mi
Odgovor! Da ne tavam v temi: reci, —
Zakaj kostí so tvoje mrtve zopet
Mrtvaški prt odvíle; in zakaj
Je rakev, ki smo vanjo te dejali,
Odprla teški mramorni pokrov?
Kaj hoče to, da tvoje mrtvo truplo
Prihaja spet na lunino svetlobo
In polni z grozo tiho noč? — da misli

Vzнемírajjo nas težke, ki razum naš
Doseči jih ne more? —
Povej, zakaj, — čemú? Kaj naj storimo?
(Duh namigne Hamleta.)

Horacij.
Namígnil vam je duh, da šli bi z njim,
Kot da bi hotel razodeti se
Vam samim.

Marcel.
Dà, namiguje vam s prijazno kretnjo.
Da šli bi z njim na bolj oddaljen kraj.
A ne pojdite!

Horacij.
Ne, nikakor ne!

Hamlet.
Če noče govoriti tukaj, dobro,
Jaz pojdem z njim.

Horacij.
Ah ne storite tega, kraljevič!

Hamlet.
Zakaj ne? Česa bi me bilo strah?
Ne dal bi igle za življenje svoje —
In kaj storiti more moji duši,
Ki je neumrljiva kakor on?
Že spet me vabi: iti hočem z njim.

Horacij.
Kakó, če vas zavéde do morjá.
Mordà do one skale grozovíte,
Ki íznad témelja visí čez vódo?

Če spremeni se tàm v podobo strašno,
Ki lahko vam upleni ves razum
In tira v blaznost vas? — Pomislite!
Kraj sam zasé rodí obupne misli
Brez drugih vzrokov že pri slehernem.
Kdor gleda tam v brezdanjo globočino,
Morjá šumenje čuje pod seboj.

Hamlet.
Spet je namígnil. (Duhu.) Idi! jaz prihajam!

Marcel (zadržuje Hamleta).
Ne smete iti, kraljevič?

Hamlet.
Stran róke!

Horacij.
Ne smete iti, poslušajte naju!

Hamlet.
Usoda moja kliče me in tá
Storí najmanjše žile mi v telesu
Močnejše nego kite lévinje
Nemejske! (Duh namigáva).
Kakó me vabi: pusti me! Za Bóga! (Iztrga se).
Kdor brani mi, napravim ga duhá!
Jaz pravim, stran!
(Duhu.) Le idi! jaz prihajam za teboj.
(Duh in Hamlet odideta).

Horacij.
V obupanje ga žéne domišljíja.

Marcel.
Za njim! Ne smeva ga ubogati.

Horacij.

Za njim tedaj! Kako se to konča?

Marcel.

Nekaj je gnjilega v državi danski.

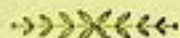
Horacij.

Bog bo ravnal.

Marcel.

A urno zdaj za njim!

(Odideta).

Peti prizor.

Oddaljen kraj na terasi.

Duh in Hamlet nastopita.

Hamlet.

Kam vodiš me? Naprej ne grem. govôri!

Duh.

Poslušaj!

Hamlet.

Hočem.

Duh.

Že se ura bliža

Ko se v žvepleni, grozoviti plamen
Vrniti moram.

Hamlet.

Ah, ubogi duh!

Duh.

Ne pomiluj me in poslušaj resno,
Kar ti povem.

Hamlet.

Dolžnost mi je, da čujem!

Duh.

In kadar čuješ, da osvetiš me.

Hamlet.

Kaj praviš?

Duh.

Duh sem tvojega očeta,
Obsojen nekaj časa, da ponoči
Nemiren tavam, dokler niso grehi
Življenja mojega očiščeni.
Če bi ne bilo mi zabranjeno
Razkrivati skrivnosti moje ječe,
Stvari bi ti oznanjal, da beseda
Najmanjša bi uničila tî dušo,
Strdila bi se tvoja mlada kri.
Oči planile bi iz krogov svojih
Kot zvezde, tvoji kodrasti lasje
Razdružili bi se ter ustali kvišku
Kot igle na togotnem ježevcu:
A tega razodetja večnega
Ne razumelo bi uhó telesno. —
Čuj, čuj! o čuj! Če ljubil si kedaj
Očeta svojega predragega —

Hamlet.

O Bog!

Duh.

Maščuj njegov brezvestni, grozoviti
Umor!

Hamlet.

Kakó, umor?

Duh.

Umor brezvesten,
Pregrozen; vsak umor je grozovit,
A ta je strašen, gnjusen, nenaraven.

Hamlet.

Govóri, da s peróti naglimi
Kakor molítev ali kakor misli
Zaljubljenca osvétit te hitim!

Duh.

Pripravljen se mi zdiš: — in bil bi pač
Lenejši kakor ona tolsta zel,
Ki raste mirno na obrežju Lete,
Če bi te to ne vzburilo! Čuj Hamlet:
Raznesel se je glas, da gad strupén
Je pičil me, ko spaval sem na vrtu;
In s tem zlaganim vzrokom moje smrti
So podlo varali uhó kraljestva.
A vedi, dragi sin, da tisti gad,
Ki pičil je očeta tvojega,
Sedaj njegovo krono nosi.

Hamlet.

O moj proroški duh! — Moj stric!?

Duh.

Dà, on, prešestnik krvosramni! S svojim
Razumom bistrim, z darom izdajalskim

(O, tak razum in tak dar, ki sta v stanu
Zavesti v takov greh!) premamil je
Na videz čednostne kraljice voljo,
Da se mu je udala v gnjusno slast.
O Hamlet, kak odpad! Od mene, čegar
Ljubezen je bila také iskrena,
Da je hodila zvesto roko v roki
S prisego, dano na poročni dan; —
Od mene k njemu grešniku, po darih
Prirodnih siromaku poleg mene!
A kot se čednost várati ne dá,
Kedár jo skuša strast pod sveto krinko:
Takó pohotnost zaželi gnjusobe,
Nasičena nebeške postelje . . .
A tiho! Zdí se mi, da voham v zraku
Jutranji dih: zatorej le na kratko.
Ko spaval sem na vrtu kot navadno,
Zalóti stric tvoj mojo varno uro —
Zobnjakov sok prokleti v steklenici; —
In vlíje mi v uhó to tekočino,
Katere véinek je také sovražen
Človeški krvi, da kot živo srebro
Hití po strugah zdravega telesa —
In kakor kisle kaplje, vlíte v mleko,
Zasíri čisto krí z nenadno silo.
Takó se je zgodilo takrat meni:
Kot Lazaru so mi pokrile gobe
Z ostudno skorjo vse teló . . .
Tako je roka bratova mi v spanju
Življenje, krono in kraljico vzela,
Ubila me je sredi mojih grehov.

Brez olja svetega, brez spóvedí:
Z nesklenjenim računom sem prišèl
Pred sodbo, — dušo obremenjeno
S pregréhami.

Hamlet.

O grozno, grozno, grozno!

Duh.

Če je narava v tebi, tega sin moj,
Ne trpi; ne dovoli, da bi danska
Kraljeva postelja bila ležišče
Nečistosti in krvosramnosti.
A kakor tudi se osvètiš, nikdar
Ne skrni si sreá, in materi
Ne stori zlega; pusti jo nebesom
In trnom, ki jo v prsih bodejo...
Zdravstvuj! Kresnica kaže, da že jutro
Prihaja, slaba njena luč bledí.
Oj z Bogom, z Bogom, Hamlet; misli náme!
(Duh odide).

Hamlet.

O vse nebeške čete! Zemlja! Kaj še?
In pèklo! — O ne počí mi, srcé!
Ne oslabite mi roké! Nogé
Nosíte me! — Da mislim nate? Dà,
Ubogi duh, dokler bo še kaj mislij
V tej trdni glavi! Nate da naj mislim?
Izbrišem si iz knjige svojega
Spomína vse neumne misli, vse
Izreke in vse slike, — prešlih dníj
Spomíne, ki sta napisali jih

Razmišljevanje in mladost. —
Zapoved tvoja sama naj živi
V možganov mojih knjígi, z drugimi
Manj vrednimi stvarmi nemešana:
Za Bóga, — dà! — O izdajalska žena!
Zločíнец, smehljajoči ti zločíнец!
Zapísnik sem! — Zapísati je treba,
Da je mogoče, da se kdo smehljati,
Smehljati more in da vendar je
Zločíнец; vsaj na Danskem je mogoče. (Piše).
Stric, tu stojiš! — Zdaj k geslu mojemu,
Ki se glasi: «Oj z Bogom, misli name!»
Prisegel sem.

Horacij (za sceno).

Kraljevič! Kraljevič!

Marcel (za sceno).

Kraljevič Hamlet!

Horacij (za sceno).

Varuj ga Bog!

Hamlet (odločno, záse).

Takó naj se zgodí!

Marcel (za sceno).

He, hola! kraljevič!

Hamlet.

Ha, hejsa, fant! Oj pridi, ptíček, pridi!

Horacij in Marcel nastopita.

Marcel.

Kakó je bilo, milostni gospod?

Horacij.

Kakó je, kraljevič?

Hamlet.

O čudovito!

Horacij.

Povéjte nama, mílostní gospod!

Hamlet.

Nikakor ne, vidvá bi stvar izdala!

Horacij.

Za Bóga, jaz ne!

Marcel.

In jaz tudi ne!

Hamlet.

Kaj pravita? Kdo bi si pač to mislil?

A bosta li molčala?

Horacij in Marcel.

Za Bóga, dà!

Hamlet.

Ní lopova na vsi široki Danski,

Ki bi ne bil zločinec dovršen!

Horacij.

Zarad novíce té ni treba, da bi

Prihajali duhovi iz grobóv.

Hamlet.

Imate čisto prav.

Zatórej mislim, da si brez ovinkov

Roké podamo ter se ločimo;

In vidva gresta, kamor vaju zóve
Poklic in nágnenje; vsak človek namreč
Imá poklic in nagnenje, kakor
Že ravno je; — kar mene siromaka
Zadeva, glejta, jaz zdaj molit pojdem.

Horacij.

To so le prazne, zmešane besede.

Hamlet.

Žal mi je, če so vas pohujšale,
Gotovo, srčno žal.

Horacij.

Moj kraljevič,

Pohujšanja nikakega ni bilo!

Hamlet.

In vendar, pri svetem Patriciju!
Pohujšanje je in celó veliko!
Zastran prikazni vama lahko rečem,
Da je zeló pošten duh... Radovednost,
Kaj da se je med nama dogodilo,
Krotíta kakor moreta. Sedaj pa,
Prijatelja, če sta prijatelja
In součenca moja in vojaka,
Storíta nekaj mi po godu.

Horacij.

Povejte, kraljevič, in vse storiva!

Hamlet.

Nikdar nikomur tega ne povejta,
Kar sta nocoj tu vídela.

Horacij in Marcel.
Ne bova!

Hamlet.

Prisézita!

Horacij.
Besedo častno, jaz ne bom!

Marcel.
Jaz tudi ne, besedo častno!

Hamlet.
Na moj meč!

Marcel.
Že sva prisegla, kraljevič!

Hamlet.
Vendar,
Prisézita tu na moj meč, zarés!

Duh (pod zemljo).
Prisézita!

Hamlet.
Haha, ti praviš fant?
Še zmirom tukaj, poštenjak moj zvesti?
Zatorej, — slišala sta v kleti dečka —
Pripravita se, da prisežeta!

Horacij.
Povejte, kaj?

Hamlet.
Da nikedar ne zíneta besede
O tem, kar videla sta tu nocoj.
Prisézita to na moj meč!

Duh (pod zemljo).
Prisézita!

Hamlet.
Hic et ubique! Tukaj in povsod?
Menjajmo prostor! Tukaj-sem gospôda!
Spet položíta roke na moj meč,
Da nikedar o tem ne govoríta,
Kar videla sta tu in slišala, —
Prisézita to na moj meč!

Duh (pod zemljo).
Prisézita!

Hamlet.
Prav, stari krt! Takó nevtrudno riješ?
Marljiv kopač! — Prijatelja, še dalje!

Horacij.
O solca mi! to je neznano čudo!

Hamlet.
Zató lepo pozdravi ga neznanca!
Več je stvarij na zemlji in v nebesih
Kot šolska vaša si modrost jih sanja. —
A pojdita! — Sedaj kakor poprej
Prisézita pri božji milosti:
Če védem kdaj se še takó posebno —
Ker morda bo vprihodnje mi koristno
Ravnánje in kretanje nenavadno,
Da ne izdasta nikdar, da vestá
O meni kaj posebnega, — ne z glavo
Takó stresaje, ne roké takóle
Navskriž drzé in ne z besedami

Dvoumnimi, kakòr: »No, no, saj vemo« —

Ali: »Če bi hotéla, bi lahko« —

Ali: »Da, če bi mogla govoriti« —

Ali: »So nekateri, če bi smeli« —

In z drugimi prikritimi izrazi

Da tega ne storíta,

To mi prisézita, kakor naj vama

V največji sili mili Bog pomore!

Duh (pod zemljo).

Prisézita!

Hamlet.

Počivaj, duh nemirni! —

In zdaj, gospoda, — z vso ljubeznijo

Se vama priporočam; kolikor —

Premore mož ubog, kot Hamlet, to bo

Če Bog dá, vselej storil. — Zdaj pojdimó;

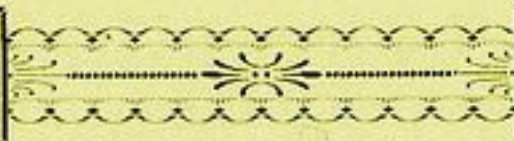
In, prosim vaju, prst na ustnicah!

Čas je prišel iz reda, in gorjé mi:

Jaz bil sem rojen, da ga uredim!

(Odidejo).

Konec prvega dejanja.

Družo dejanje.

Soba v stanovanju Polonijevev.

Polonij in Rajnold nastopita.

Polonij.

Daj mu te novce in te liste, Rajnold!

Rajnold.

Dà, milostni gospod.

Polonij.

In pametno bi storil, dragi Rajnold,

Da predno ga posetiš, poprašuješ.

Kako se vède.

Rajnold.

To sem tudi mislil.

Polonij.

Ej, dobro si povedal, jako dobro!

Glej, najprej poizvédi, kaki Danci

Da so v Parizu, kdó, kakó in kjé

Živíjo, s kom da se pajdašijo

In koliko potrosijo denarja;
Če si zapazil po ovinkih téh,
Da sína mojega poznajo, prišel
Si bliže kot z odkritimi vprašanji.
Takó se delaj, kot da ga poznaš
Samó od daleč; na primer: »Poznàl sem
Njegovega očeta, njega znance,
Površno tudi njega samega.«
Razumeš?

Raj nold.

Čisto dobro moj gospod.

Polonij.

»Površno tudi njega; toda«, reci,
»Le malo, in če mislim pravega,
Tedàj je to divjak da malo takih,
Ugánja to in to« — zdaj mu podtikaj
Karkoli si izmisliš; samo ne
Ničesar, kar bi mu bilò v sramoto;
Ne, — samo take razbrzdanosti,
Ki so že znane kot tovarišice
Mladosti in svobode.

Raj nold.

Da igra.

Polonij.

Dà, in da pije, kolne, se preteplje,
Da babnjak je — do tukaj greš lahkó.

Raj nold.

To bi ga onečástilo, gospod.

Polonij.

Nikakor ne, če le lepó zaviješ.
Ne smeš ga dajati ljudem med zóbe
Kot da je ves v nečistost zakopan:
Tegà ne mislim; a na solnce deni
Njegà napake lično in obzirno
Kot da so to le madeži svobode,
Pojavi ognjevitéga značaja
In pa nebrzdane krvi divjost,
Ki vsakogar napada.

Raj nold.

A gospod —

Polonij.

Čemú je tega treba?

Raj nold.

Dà, gospod,

To bi rad vedel.

Polonij.

Moj načrt je tak,

In mislim, da brez vspela ne ostane:
Če ga dolžiš takó napak neznatnih,
Kot da se je nekoliko omagal
Pri delu, — pazi!
In če je oni, ki ga izprašuješ,
Kdaj videl sina mojega, da je
Zakrivil óne prej naštete grehe, —
Prepričan bodi, da ti koj pritrdi
Takó nekako: »Dragi moj gospod« —
»Priatelj«, — ali: »Vaše blagorodje«,
Sploh kakor je naslov in besedilo
Tam v onih krajih.

Raj nold.
Dobro!

Polonij.

In potem

Stori to: — stori — dà, kaj sem hotel že reči? Sakrament, nekaj sem hotel reči. Kjé sem ostal?

Raj nold.
Pri: koj pritrđi ti takó nekako.

Polonij.
Pitrđi ti takó nekako. — Dà.
Takó nekako torej ti pritrđi:
-Poznam tegà gospoda, — videl sem ga
Sinoči ali morda oni dan, —
Naj bo že kadarkoli, s tem in s tem;
In kakor pravite, igral je res
Zeló visoko, tam se upijani,
In tam se je pretepal; in potem:
-Zavil jo je nekoč v prijetno hišo.
In tako dalje. — Glej torej, kako
Z vabo laži vlovíš resnice krapa;
Mi bistri in prebrísani ljudjé,
Mi pridemo takó lepó za oglom
Do smotra ravnega po krívi poti;
Na tak način tedaj poizveduj
Kot sem ti svétoval in te podučil.
Razumeš, ne?

Raj nold.
Razumel sem, gospod.

Polonij.
Zdaj torej z Bogom!

Raj nold.
Dragi moj gospod —

Polonij.
In tudi sam poglej, kako se vède.

Raj nold.
Dà, milostni gospod!

Polonij.
In da se pridno mužike učí.

Raj nold.
Dà.

Polonij.
Z Bogom torej!

(Raj nold odide.)

Ofelija nastopi

Polonij.
Ofelija, kaj se je pripetilo?

Ofelija.
O Bog, o Bog, prestrašena sem vsa!

Polonij.
Zakaj, za božjo voljo?

Ofelija.
Ko v svoji sobi sem šivala, pride
Kraljevič Hamlet, — s prsljukom odpetim,
Klobuka ne na glavi, nogavice
Umazane, razvezane, do gležnjev
Viseče, kot njegova srajca bled,

S tresočimi koleni in s takó
Otožnim in obupanim pogledom
Kot da je prišel iz peklà, ozuánjat
Nesrečo strašno; — tak je stopil prédme.

Polonij.

Zblaznël je od ljubezni?

Ofelija.

Jaz ne vem,

Todà bojím se, da je res takó.

Polonij.

In kaj je rekel?

Ofelija.

Prijel me je za róko in me držal
Močnó, nazaj stopivši za korák,
A drugo roko nad obrvimi —
In gledal me s pogledom vprašujóčim,
Kot da me hoče risati... Takó je stal:
Potém nekoliko mi strése roko,
Zamaje trikrat z glavo in zavzdihne
Takó globoko in obupano,
Kot da bi hotel si razgnati prsa,
Končati si življenje. A na tó me
Spustí in preko rame še me gleda
Z glavó okrenjeno;
Kot da je našel pot bil brez očij —
Brez njih pomóci šel je skozi vrata,
In name je sijala njih svetloba.

Polonij.

Pojdi z menoj, da brž poiščem kralja.
To je resnična blazuost iz ljubezni,

Ki sama uničuje se z divjostjo
In vodi v nepremišljena dejanja
Kot vsaka strast, ki muči nas pod solncem.
Res, žal mi je. — Povej, morda si ga
Te dni razžalila z besedo trdo?

Ofelija.

Ne, oče; samo, kakor ste veleli,
Sem odklonila vsa njegova pisma
Ter mu branila, da bi me posétil.

Polonij.

Zaradi tega se mu je zmešalo.
Res, žal mi je, da nisem pazil nanj
Z razsodnostjo modrejšo; mislil sem,
Da se samó igra in da te hoče
Zapéljati: prokleta moja sumnja!
Mi starci, zdi se mi, smo nágnjeni,
Da ségamo čez mejo s svojo sodbo,
Takó kot nedostaje mladi krvi
Previdnosti. Tedàj, pojdiva h kralju!
Zakaj pripravilo bi nama več
Bridkosti, če o stvari tej moléiva,
Kot pa sovraštva, če jo razloživa.

(Odide).

Drugi prizor.

Soba v gradu.

Kralj, kraljica, Rozenkranc, Gildensteru
nastopijo s spremstvom.

Kralj.

Pozdravljam vaju, Rozenkranc in Gildensteru!
Poslali smo po vaju tako hitro
Ne samo, ker želeli smo iskreno,
Da vaju vidimo, temveč še bolj,
Ker smo potrebni vajinih uslug.
Gotovo sta že čula o spremembi
Hamletovi: spremembo jo nazivljem,
Ker ne zunánji, ne notránji človek
Ni več podoben temu, kar je bil.
Zaman ugibljem, kaj je razen smrti
Očetove zmotilo ga takó,
Da sebe samega več ne razume.
Zatorej prosim vaju, ki sta z njim
Odrasla od mladósti in sorodna
Ostala mu po letih in navadah —
Mudita se za nekaj časa tu
Na dvoru našem, da ga s svojo družbo
Izrabita k zabavam ter gredé
O priliki poizvedujeta,
Kaj ga teží, kar morda ní nam znano
In kar bi dalo se ozdraviti,
Če stvar izvemo.

Kraljica.

Gospoda draga, večkrat je o vaju
Govoril, in jaz vem, da vaju ljubi
Kot drugega nikogar. Če je vama
Ljubó, da nam izkažeta uslugo
In nekaj časa tu ostaneta
Ter oživita upanje nam slabo —
Plačali bomo vama ta posét,
Kakor se kraljem plačati spodobi.

Rozenkranc.

Pravica vajina je, veličastvi,
S kraljevo voljo zapovedati
In ne prositi.

Gildensteru.

Razpolagajte,
Pokorna sva obá in k vašim nogam
Polagava usluge svoje skromne.

Kralj.

Zahvalim vaju,
Moj dragi Rozenkranc in Gildensteru,

Kraljica.

Moj dragi Gildensteru in Rozenkranc,
Zahvalim vaju! Brž posétita
Zdaj sina mojega, takó nesrečno
Izpremenjenega. Naj gré kdo z njima,
Da ju povéde urno k Hamletu!

Gildensteru.

Bog daj, da bi mu družba najina
Bilá prijetna in koristna.

Kraljica.

Amen!

(Rozenkranc, Gildenstern in nekateri iz spremstva odidejo.)

(Polonij nastopi.)

Polonij.

Kralj moj, poslanca iz Norveške sta
Vesela se vrnila.

Kralj.

Že od nekdanj

Si oče dobrih bil novice, Polonij!

Polonij.

Kaj ne? — Da, verjemite mi, gospod,
Posvetil sem dolžnost in dušo svojo
Samó Bogú in milostnemu kralju.
In danes, mislim (če možgani moji
Krenili niso je z razuma ceste),
Da našel sem resnični, pravi vzrok,
Ki kriv je Hamletove blaznosti.

Kralj.

O tem govori! To bi slišal rad!

Polonij.

Sprejmite prej poslanca; moja vest
Naj bo samó pojedine zaključek.

Kralj.

Počasti ju ter ju privédi sam.

(Polonij odide.)

On pravi, Gertruda, da je odkril
Razlog bolezní sina tvojega.

Kraljica.

Bojim se, da ni drugega kot smrt
Očetova in najina poroka.

Kralj.

To poizvemo.

Polonij nastopi z Voltimandom in Kernetlijem.

Kralj.

Dobro došla nam;

Kaj vama je naročil brat norveški?

Voltimand.

Pozdravom in čestitkam vsem iskreno
Odzdravlja. Na besedo najino
Je prepovedal svojemu nečaku,
Nabirati vojakov; mislil je,
Da proti Poljski se oborožuje,
Pozneje je spoznal, da se resnično
Pripravlja proti vaši visokosti.
Razžaljen, da ga je takó preváril
Nečak v starosti slabi in bolezní,
Poklical ga je k sebi. Fortinbras
Se je uklonil graji ter prisegel,
Da proti veličastvu vašemu
Orožja ne bo dvignil nikdar več.
Vesel mu stari Norveg dá letnino
Treh tisoč kron ter mu na to privoli,
Da vodi zbrane čete proti Poljski;
In zraven mu je bil izročil prošnjo
Obširnejše navedeno v tem pismu,
Da mu dovolite pri tem podjetju

Svobodno pot po svojih zemljah vsch
S poročtvom vsem in vso prostostjo — kakor
Je tu natanko razloženo.

Kralj.

Dobro;

O priliki prečitamo to stvar,
Premislimo jo ter odgovorimo.
Ob enem vama hvala za ves trud,
Spočijta se ter pridita k večerji.
Še enkrat: dobro došla v domovini.

(Voltimand in Kornelij odideta).

Polonij.

Ta reč je torej srečno dovršena.
Kralj in kraljica, če bi tu razlagal,
Kaj je udanost, kaj je veličastvo,
Zakaj dan — dan, noč — noč in čas je čas,
Bi s tem le dan in noč in čas izgubljal.
Ker je kratkoča bistroumju duša,
Ovinki le teló in lišp zunanji,
Zatorej bom govoril prav na kratko.
Vaš sin je blazen; blazen, pravim jaz;
Zakaj če se premisli: kaj je blaznost
Pač drugega kot da je človek blazen?
Pa naj bo, kakor je.

Kralj.

Več jedra, manj umetnosti!

Polonij.

Prisegam, da umetnosti ne rabim!
Dà, blazen je zares; dà, res je, škoda,

In škoda, da je res. A to je pač
Figura bédasta, zatorej Bog z njo
Ter govorimo brez umetnosti.
Recimo torej, da blazni; tedaj
Ostane le še vzrok tegà efekta,
Ne, prav za prav, tegà defekta vzrok,
Ker vzrok imá ta defektiv-efekt.
Takó je torej in ta stvar je taka:
Prevdarite!

Jaz imam hčer, — imam jo, ker je moja —
In ki v pokorščini je svoji dolžni
Mi tó-le dala: glejta in sodita! (Čita).

«Nebeški boginji moje duše, čaróbní Ofeliji —»
To je slaba fraza, navadna fraza; »čaróbní« je navadna
frazá. A poslušajta dalje: »Te vrstice njenim prelepim
belim grudim« i. t. d.

Kraljica.

Da ji je Hamlet to poslal?

Polonij.

Kraljica,

Samó trenotek, vse vam razložim. (Čita).

«Dvomi, da goré na nebu zvezde,
Da v obraz ti sije solnce žar,
Dvomi nad resnico najsvetejšo —
Ali nad ljubeznijo nikar! —

O draga Ofelija, verzi mi ne gredó izpod rok!
nimam one umetnosti, da bi znal preštévati svoje
vzdihe; ali, o najbolja! — da te najbolje ljubim, to mi
verjemi. Z Bogom!

Večno tvoj, predraga gospodična, dokler bo ta
stroj njegov. Hamlet.»

To mi je pokazala moja hči,
In poleg tega mi je razodela,
Kakó, kedaj in kjé da jo je snubil.

Kralj.

In tvoja hči, — kakó je to ljubezen
Sprejela?

Polonij.

Kralj, kaj mislite o meni?

Kralj.

Da mož ste zvest in vreden vse časti.

Polonij.

Rad bi vam to dokazal. Toda kaj bi
Si mislili, da bil bi gledal jaz,
Kakó se je razvnela ta ljubezen
(In védite, da sem bil stvar opazil
Prej kot mi jo je hči povedala!) —
Kaj, pravim, bi si mislili pač vi
In vaša milostna gospá soproga,
Da bil bi poleg stal ter jima služil
Za listnico in za pisalno mizo
In gledal to ljubezen z gluhim srcem
In tih in nem? Kaj bi si mislili?
Ne, tisti hip sem sklenil sam pri sebi
Ter rekel svoji hčerki: «Hamlet, glej,
Je kraljevič in zate previsok;
Iz tega ne bo nič». Ukazal sem ji,
Da več mi nima govoriti z njim
In ne sprejemati njegovih pisem
In ne darov.
Hči moja je ubogala natanko,

In on, zavrtnjen (da povem na kratko),
Je sprva žaloval in vzdihoval,
Potém se pôstil in potém bedél,
Potém ga je obhajala slabost,
Potém raztresenost in tako dalje
Do blaznosti, ki ga vznemirja zdaj
In ki nas vse takó neskončno žali.

Kralj (kraljici).

Kaj mislite?

Kraljica.

Mogoče je, verjetno.

Polonij.

Ste li morda že doživeli kdaj,
Da bil bi rekel trdno: «Stvar je taka!»
Če je bila drugačna?

Kralj.

Ne, ne vem.

Polonij (pokaže na vrat in na glavo).

Če ni takó, vzemite to od tega.
Da vodi me samó najmanjši sled,
Na vsak način poiščem vam resnico,
In če tiči popolnoma v sredini.

Kralj.

Kakó bi se pričali o stvari?

Polonij.

Kot vam je znano, se sprehaja časih
Po cele ure v galeriji tej.

Kraljica.

Dà, to je res.

Polonij.

In ob navadnem času
Privedem svojo hčer tu-sem; a vidva
Pa stopita z menoj za pregrinjalo
In pazita:
Če je ne ljubi in če ni vsled tega
Zblaznèl, ne maram biti več urádnik,
Temveč voznik in kmet.

Kralj.

Poskusimo!

Hamlet nastopi in čita.

Kraljica.

Kakó otožen, glejte, tam prihaja!

Polonij.

Stran, prosim vaju, stran obá odtod!
Tako se spravim nanj; dovólita!

(Kralj in kraljica odideta s spremstvom).

Polonij,

Kakó se vam godi, kraljevič Hamlet?

Hamlet.

Dobro, hvala Bogu!

Polonij.

Ali me poznate, kraljevič?

Hamlet.

Popolnoma, vi ste trgovec z ribami?

Polonij.

To baš ne, moj kraljevič!

Hamlet.

Tedàj pa bi želel, da bi bili takó pošten mož.

Polonij.

Pošten, kraljevič?

Hamlet.

Dà, gospod; zakaj pošten biti se pravi danda-
našnji: — izvoljen biti izmed desetèrih tisoč mož.

Polonij.

Gola resnica, kraljevič!

Hamlet.

Kajti èe izvali sonce žuželke v mrtvem psu;
božanstvo, ki mrhovino poljublja — ali imate hčer?

Polonij.

Imam jo, kraljevič!

Hamlet.

Ne dajte, da bi hodila na sonce! Spočeti je
blagoslov; a kakor bi vaša hči lahko spočela — va-
rujte se, prijatelj!

Polonij.

Kako to mislite? *(Zase.)* Zmirom meri na mojo
hčer. In vendar me sprvega ní poznal; dejal je, da
tržim z ribami. Daleč jo je zavozil, jako daleč! in
resnično, za mladih let je spravila ljubezen tudi mene
v velike stiske, skoro kot njega. Nagovorim ga znova.
(Glasno) kaj čitate, kraljevič?

Hamlet.

Besede, besede, besede!

Polonij.

A o čem se govori?

Hamlet.

Kdo govori?

Polonij.

Hočem reči: kaka je vsebina te knjige, kraljevič?

Hamlet.

Obrekovanja, gospod! Zakaj ta lump satirični piše, da imajo starci sive brade, da so njihova lica nagubana, da jim leze iz očij gosta ambra in smola, da imajo jako malo duhovitosti in poleg tega zelo šibka stegna; četudi sem o vsem tem iskreno in trdno prepričan, vendar se mi ne zdí prav, da pišejo ljudje kaj takega; zakaj vi sami, gospod, bi prišli zopet v moja leta, če bi lezli nazaj kakor rak.

Polonij (zase).

Dasi je to blaznost, vendar ni brez metode. (Glasno.) Ali nečete s prepaha, kraljevič?

Hamlet.

V svoj grob?

Polonij.

Dà, to bi bilo res s prepaha. (Zase.) Kakó dobro časih odgovarja! To je sreča, ki jo imá blaznost mnogokrat, medtem ko razum in zdrava pamet ne prideta takó hitro do njé. Zdaj ga ostavim in gledal bom, da se snide čim preje z mojo hčerjo. (Glasno.) Dovolite milostivi moj kraljevič, da se poslovim.

Hamlet.

Ničesar mi ne morete vzeti gospod, česar bi tako lahko ne pograšal, — razun življenja, razun življenja.

Polonij.

Zdravstvujte, kraljevič!

Hamlet.

Dolgočasni, stari tepci!

(Rozenkranc in Gildensteru nastopita).

Polonij.

Vidva iščeta kraljeviča Hamleta? Tu je!

Rozenkranc (Poloniju).

Z Bogom, gospod! (Polonij odide).

Gildensteru.

Častiti kraljevič —

Rozenkranc.

Moj dragi kraljevič —

Hamlet.

Moja ljuba, dobra prijatelja! Kaj počneš, Gildensteru? Ah Rozenkranc! Kakó se vama godi, tovariša moja?

Rozenkranc.

Kakor se pač godi neznatnim ljudém
Na zemlji.

Gildensteru.

Srečna, ker presrečna nisva.
Gumb na Fortune kapi nisva baš.

Hamlet.

In tudi ne podplata njenih čevljev?

Rozenkranc.

Tudi to ne, milostni gospod.

Hamlet.

Stanujeta torej v pokrajinah njenega pasú ali
v središču njene naklonjenosti?

Gildens tern.

Res, dobra sva z njo.

Hamlet.

V sreče naročju? O. gotovo! ona je vlačuga.
Kaj je novega?

Rozenkranc.

Ničesar, razen da je svet pošten.

Hamlet.

Tedaj se bliža sodnji dan; a vajina novica ni
resnična. — Povejta mi prijatelja moja, kakó sta raz-
žalila Fortuno, da vaju pošilja tu-sem v ječo?

Gildens tern.

V ječo kraljevič?

Hamlet.

Danska je ječa.

Rozenkranc.

Tedaj je ječa ves svet.

Hamlet.

Zeló velika, z mnogimi predeli, luknjami in
temnicami. Danska je izmed najhujših.

Rozenkranc.

Kraljevič, midva ne misliva takó.

Hamlet.

No tedaj ni ječa za vaju, kajti sama na sebi ni
nobena stvar ne dobra in ne zlá; šele mišljenje jo
napravi táko. Záme je Danska ječa.

Rozenkranc.

Torej jo je napravila táko vaša častiželjnost;
preozka je vašemu duhu.

Hamlet.

O Bog, lahko bi bil vklenjen v orehovo lupino
in mislil bi, da sem kralj neizmernih pokrajin, samó
da bi ne imel teh mučnih sanj.

Gildens tern.

Te sanje so v resnici častiželjnost; kajti pravo
bitstvo častiželjnosti je samo senca sanj.

Hamlet.

Sanje same so le sence.

Rozenkranc.

Gotovo, in častiželjnost se mi zdí tako lahka in
zračna stvar, da je samó senca sence.

Hamlet.

Tedaj so naši berači telesa in naši monarhi in
razkoračeni junaki le sence beračev. Pojdemo na dvor?
Zakaj pri moji duši, jaz ne znam rezonirati.

Rozenkranc in Gildens tern.

Obá sva vam na uslugo.

Hamlet.

Nič tega; nočem vaju prištevati svojim ostalim
služabnikom; kajti, da govorim kot pošten mož:
moje spremstvo je strahovito. Pa da ostanem na ravni
cesti prijateljstva: kaj delata v Helsingöru?

Rozenkranc.

Prišla sva, da vas posetiva, nič drugega.

Hamlet.

Jaz siromak! celó zahvale imam premalo. Toda zahvalim vaju, — in gotovo, draga prijatelja, moja zahvala je pol vinarja predraga. Ali niso poslali po vaju? Ali sta storila to iz svojega nágnenja? Je li vajin posèt prostovoljen? Dajta, dajta, bodita poštena do mene! Torej, — odgovorita!

Gildensstern.

Kaj naj rečeva, kraljevič?

Hamlet.

Kar hočeta — razen pravega. Poslali so po vaju; to že nekako izdajajo vajini pogledi, zakaj vajina skromnost ni zvita dovolj, da bi jih prikrila. Vem, da sta poslala po vaju moj blagi kralj in moja blaga kraljica.

Rozenkranc.

S kakšnim namenom, kraljevič?

Hamlet.

To moram zvedeti od vaju. A rotim vaju pri pravicah našega prijateljstva, pri složnosti naše mladosti, pri dolžnostih naše zvesto ohranjene ljubezni in pri vsem še dražjem, kar bi vama mogel povedati boljši govornik, bodita odkritosrčna: ali so po vaju poslali ali ne?

Rozenkranc (Gildenssternu).

Kaj pravite?

Hamlet (zase).

Nažigata mi svečo. (Glasno.) Ako me ljubita, ne tajita.

Gildensstern.

Milostivi gospod, poslali so po naju.

Hamlet.

Povedati vama hočem, zakaj; takó vaju obvárujem, da bi mi izdala kako skrivnost, in vajini molčljivosti napram kralju in kraljici se ne bo treba briti. Pred kratkim, — sam ne véim, kakó se je to zgodilo. — sem izgubil vso svojo veselost, opustil svoja navadna opravila; in resnično. godi se mi takó slabo v tej otožnosti, da se mi zdi vsa ta krasna zemlja samó pusto, golo pogorje. In zrak, ta čudoviti baldahín; tó nebó: — veličastna streha, pokrita z zlatim ognjem — dozdeva se mí, da ní ničesar drugega, nego zbirališče gujilih kužnih hlapóv. — Kakó imenitno delo je človek! Kakó plemenit po svoji pameti! Kakó neomejen po svojih zmožnostih! Po podobi in kretanju kakó velik in čudovit! Po svojih dejanjih podoben angelju! po svojem razumu podoben Bogú! lepota svetá! vzor vseh vidnih stvari! In vendar, — kaj je meni ta kvintesenca prahú? Mož me ne veseli, ne, in ženska tudi ne: čeprav se mi dozdeva, da s svojim smehljanjem dvomita o tem.

Rozenkranc.

Kraljevič moj, ničesar takega nisem mislil.

Hamlet.

Čemú pa sta se smehljala, ko sem rekel: da me mož ne veseli.

Rozenkranc.

Mislil sem, — če je stvar taka, kakšno postno hrano dobé torej igralci pri vas. Srečala sva jih

na poti in kmala pridejo, da se vam ponudijo v službo.

Hamlet.

Kdor igra kralja, mi je dobro došel; njegovo veličastvo dobi davke od mene; klativitez naj rabi svoj meč in svoj ščit; ljubimec ne bo vzdihoval zastorj; dobrovoljec naj doigra svojo ulogo v miru; šaljšivec naj spravi v smeh, kogar šegeče prepona; in gospodična naj pové svoje misli naravnost ali pa bodo jambi šepavi. — Kaka družba je?

Rozenkranc.

Ona, ki vam je naših takó zelo ugajala: igralci iz mesta.

Hamlet.

Kakó, da potujejo? Stalno bivališče bi koristilo bolj njihovi slavi in njihovim dohodkom.

Rozenkranc.

Zdi se mi, da so provzročili to začasno premembo zadnji državni dogodki.

Hamlet.

Ali jih še takó spoštujejo kot takrat, ko sem bil jaz v mestu? Ali je gledališče še zmirom takó polno?

Rozenkranc.

Ne, takó polno seveda ni več.

Hamlet.

Kakó to? Ali so se polenili?

Rozenkranc.

Ne, trudijo se kakor prej; toda ugnezdila se je tu zalega otrok, malih piščancev, ki vam kričé s svojim

visokim glasom, namesto da bi govorili in katerim zaradi tega grozovito ploskajo. Ti so zdaj v modi in gagajo takó proti preprostim gledališčem — kakor jih imenujejo —, da se marsikateri, čeprav nosi meč, zbojí teh gošj ter si ne upa tjá.

Hamlet.

Kakó? Otroci? Kdo jih vzdržuje? Odkod dobivajo plačo? Ali se hočejo ukvarjati z umetnostjo samó dokler jim ostane diskant? In potem, kadar dorastejo in bodo sami preprosti igralci — kar je lahko mogoče, če ne dobé boljšega zaslúžka —, ali ne bodo očitali svojim pisateljem, da nimajo prav, če jih silijo, da deklamujejo proti svoji prihodnosti?

Rozenkranc.

Gotovo; zeló je zavrelo na obeh stranéh, in ljudjé nétijo brezvestno ta prepír. Nekaj časa se ni zaslužilo vinarja z igro, v kateri bi se pisatelji in igralci ne lasali s svojimi nasprotniki.

Hamlet.

Ali je mogoče?

Gildenstern.

O, strašno so zapravljali možgane.

Hamlet.

So-li otroci zmagali? Ali so podrli tekmeča?

Rozenkranc.

Vsekakor, kraljevič, in še Herkula in njegovo breme povrh.

Hamlet.

Ni posebno čudno: zakaj moj stric je kralj danski in prav tisti, ki so se mu rogali, dokler je

živel moj oče, dajejo zdaj po dvajset, štirideset, petdeset do sto dukatov za njegov minijaturni portret. Vraga, v tem je nekaj nadnaravnega, da bi le filozofija stvar iztaknila. (Za sceno trobi trompeta).

Gildens tern.

Igralci so tu.

Hamlet.

Gospoda, dobro došla v Helsingöru! Sézita mi v róko! Takó! Pri dobrem vsprejemu je treba komplimentov in komedij. Pozdravljam vaju torej na ta način, da ne bo moje vedenje napram igralcem (zakaj, rečem vama, to mora biti na zunanje dostojno) bolj podobno vsprejemu kot moje vedenje napram vama. Dobro došla, toda moj stric-oče in moja teta-mati sta se ukánila.

Gildens tern.

V čem, dragi kraljevič?

Hamlet.

Jaz sem blazen samó, kadar piha veter od severo-zahoda: ako je veter južen, razločujem incenitno zvonik od cestne laterne.

Polonij nastopi.

Polonij.

Bog vam daj dobro, gospóda!

Hamlet.

Čujte, Gildens tern! — in vi tudi — pred vsakim uhom slušalec: óno veliko dete tam fíči še zmirom v plenical.

Rozenkrane.

Morda je prišel drugikrat vanje; pravijo, da stari ljudje zopet pootročijo.

Hamlet.

Prorokujem vama, da mi je prišel pravit o igralcih. Pazita! Prav tako je, gospod: v ponedeljek zjutraj je bilo.

Polonij.

Milostivi gospod, novice vam prinašam.

Hamlet.

Milostivi gospod, novice vam prinašam. — Ko je bil Roscij igralec v Rimu —

Polonij.

Igralci so prišli, kraljevič!

Hamlet.

Lirum, larum.

Polonij.

Kakor mi vere moje.

Hamlet.

«Na oslih so prijahali.» —

Polonij.

Najboljši igalci na svetu, bodisi za tragedijo, komedijo, historijo, pasturale, pastoralno komedijo, historiko-pasturale, tragiko-historijo, tragiko-komiko-historiko-pasturale, za nedeljivo dejanje ali neprekinjeno pesem. Seneka ne more biti zanje prežalosten in ne Plavtus prevesel. Ni jim jednakega ne v recitovanju, ne v improvizaciji.

Hamlet.

«O Jefta, židovski sodnik —

Kak zaklad si imel?

Polonij.

Kak zaklad da je imel, milostivi gospod?

Hamlet.

No:

«Imel je on hčerko, oj hčerko mladó
In ljubil jo je premočnó.»

Polonij (zase.)

Zmirom moja hči.

Hamlet.

Ali nimam prav, stari Jefta?

Polonij.

Če me imenujete Jefta, kraljevič, tedaj imam
hčerko, ki jo ljubim premočnó.

Hamlet.

Ne, to ne sledi.

Polonij.

Kaj torej sledi, milostivi gospod?

Hamlet.

Ej:

«Kakor Bog velí,
Takó se zgodí,» —

in potem, kakor veste —

«Pač zgodílo se je
Kar slutílo se je.»

Več vam pové lahko prvi oddelek te pobožne
pesmi; zakaj glejte, tu prihajajo krajšaleci mojih besed.

Štiri ali pet igrancev nastopi.

Hamlet.

Dobro došli, gospodje, dobro došli vsi! — Ve-
seli me, da te vidim zdravega. — Dobro došli, prija-

telji moji! Ah prijatelj stari, kakó je okosmatèl tvoj
obraz, odkar sem te zadnjikrat videl! Ali si se prišel
na Dansko bahat s svojo brado? — Ej, moja lepa
mlada dama! Gospodična, odkar sem vas zadnjikrat
videl, ste se približali nebesom za cel spétnik! Dal
Bog, da bi ne bil vaš glas izgubil svojega jasnega
zvoka kakor obrabljen zlat. — Dobro došli vsi, go-
spodje! Spravimo se ročno na delo, kot francoski
sokolniki, ki polové, kar jim pride pred oči. Takoj
mi kaj zaigrajte! Pokažite svojo umetnost. Torej!
kak patetičen govor!

I. igravec.

Kateri govor, milostni kraljevič?

Hamlet.

Čul sem te nekoč, ko si govoril neko stvar, —
pa igrali je niso nikdar, ali vsaj ne več kakor en-
krat; zakaj spominjam se, da ta igra ni ugajala dru-
hali: bila je kávijar za ljudstvo. Toda meni se je
zdela izvrstna igra in tudi drugim, ki razumejo te
reči bolje od mene. Razdeljena je bila dobro in pi-
sana svobodno in pametno. Spominjam se, da je nekdó
rekel, da niso verzi ne osoljeni, ne opoprani, — kar
bi dajalo smislu pikantnost —, in da v izrazu ní ta-
kega smisla, iz katerega bi se dalo sklepati, dá se hoče
pisatelj izkazovati; pač pa jo je imenoval preprosto
maniro, zdravo in prijetno in mnogo bolj lepo kot
nališpano. En govor mi je pred vsem ugajal: to je
bilo Enejevo pripovedovanje kartaginski kraljici, —
posebno tisto mesto, ki govori o umoru kralja Priama.

Če se še spominjate nanj, začnite pri stihu: — da se spomnim, da se spomnim —

«Osorni Pirus, kot hirkanski lev — ne, ni takó, a pričinja se vsekakor s Pirom.

«Osorni Pirus, — ves v orožju temnem,

Sovražnem, kakor črni sklep njegov

In kakor tista noč usodepolna,

Ko se je skrival v konju izdajalskem —

Poslikal je postavo svojo strašno

S heraldiko ostudno; barva rdeča

Od nog do glave; poškropljen, polit

S krvjó očetov, mater, hčer, sinóv,

Strjeno in zgoščeno od vročine

Plamečih ulic, ki so z lučjo klete

Svetile kralja svojega umoru.

Od srda in od ognja moč, krváv,

Z očmi živožarečimi in iskál je

Očeta Priama.»

Zdaj pa vi dalje!

Polonij.

Za Bóga, kraljevič, dobro ste predavali: s pravim glasom in primernimi kretnjami.

I. igravec.

«In najde ga,

Kakó zamán sovražniku se brani;

Meč se upíra roki ostaréli,

In za ukaz ne mara. Silni Pirus

Napade Priama in dvigne róko:

A meča strašnega že sama sapa

Na tla podere starca; Ilíjon,

Četudi mrtev, čutil je tá padec: —

Goreči stolp se nagne ter se zgrudi.

Prestrašen Pirus obstoji, in meč,

Ki dvignil se je bil nad sivo glavo

Priama kralja, je obvisel v zraku;

Takó kot kip stoji tam krvoločnež;

Omahovaje med močjó in voljo

Ničesar ne stori.

A kakor večkrat pred nevilhto grozno

Moléé nebesa, obstojé oblaki,

Utilnejo vetrovi in vsa zemlja

Počiva smrtononema — in nenadno

Ves zrak se strese v strahovitem gromu —

Takó se je takrát zgodilo Piru:

Predrami se in maščevanjaželjnost

V dejanje brezobzirno žéne ga: —

In nikdar pádalo ní kládivo

Ciklopovo brezčutneje na Mahtov

Oklop jekleni, vstvarjeni za večnost —

Kot padal zdaj je Pirov meč krvavi

Na Priama. —

Fortuna, tí vlačuga! Vsi bogovi

V vseobčem zboru vzémité ji moč!

Ostí vse in platišča njenega

Kolésa stéríte, okroglo pesto

Potóčíte dol od gorá nebeških

Do pekla!»

Polonij.

To je predolgo.

Hamlet (Poloniju).

Pride k briveu z vašo brado vred. — (Igralec.)
Prosim te, dalje! — On je le za smešnico, ali za

kakšno kosmato burko; inače zaspi. — Pripoveduj dalje, pridi do Hekube!

I. igralec.

«Pa o gorjé, kdor videl bi kraljico,
Vso zanemarjeno?»

Hamlet.

«Kraljico zanemarjeno?»

Polonij.

To je dobro; «kraljica zanemarjena» je dobro

I. igralec.

«Kakó polblazna

In bosa begala je naokrog,
Gasila plamen s svojimi solzámi. —
In óno glavo, ki pred kratkim še
Nosila je ponosen dijadém,
Imá zavito v cunjo in namesto
Obleke okrog slabih, trudnih ledij
Odejo, v naglosti pograbljeno.
Kdor to bi gledal, bi z jezikom gadnim
Fortuno klet, da je izdajnica.
In če bogovi bi jo videli,
Ko je ugledala krvnika Pira,
Kakó teló je kraljevo mesaril,
Da slišali so njen obupni krik —
Če smrtnega jih kaj ganiti more —
Solzé rosile bi očí nebeške,
Usmiljenje čutili bi bogovi.»

Polonij.

Glejte, ali ni obledel, ali nima solz v očéh? —
Prosim, prestani!

Hamlet.

Dobro, drugo mi poveš pozneje. (Poloniju.) Dragi
gospod, ali bi hoteli poskrbeti, da se igralci pogosté?
Čujte, ravnajte dobro z njimi, zakaj oni so zrealo in
okrajšana kronika stoletja. Boljše bi vam bilo, da bi
imeli po smrti slabo nagrobnico kot da ste na slabem
glasu pri njih, dokler živite.

Polonij.

Milostni gospod, ravnal bom z njimi kakor za-
služijo.

Hamlet.

Vraga, mož, veliko boljše! Ravnajte z vsakim
človekom kakor zasluži in kdo ne bo tepèn? Ravnajte
z njimi po svoji časti in vrednosti: čim manj za-
služijo, tem več zasluženja ima potem vaša dobrota.
Vzemite jih seboj!

Polonij (igralcem.)

Pojdite, gospodje!

Hamlet (igralcem.)

Idite z njim, prijatelji! jutri boste igrali. (I. igralcem.)
Posluh, stari prijatelj, ali morete igrati «Gonzagov
umor?»

I. igralec.

Dà, milostivi gospod!

Hamlet.

Tedáj ga igrajte jutri večer! Ali bi vam bilo
mogoče, da bi se naučili, če bi bilo treba, dvanajst do
šestnajst vrstic, ki bi jih spisal jaz ter jih pritaknil
v igro. Kakó mislite?

I. igralec.

Dà, milostivi gospod!

Hamlet.

Prav dobro! (Vsem igralcem.) Pojdite s tem gospodom in nikar ga ne zasmehujte! (Polonij in igralci odidejo. — Rozenkrancu in Gildensternu). Prijatelja moja, priporočam se za nocoj: dobro došla v Helsingöru!

(Roz. in Gild. odideta).

In zdaj sem sam!

O jaz ničvrednež, o jaz podli suženj!

Kaj ni to čudno, da je tá igralec

V navadni pesmi, le v sanjâh strasti

Takó podredil dušo domišljiji,

Da ves bledèl je v lica, da oči

Imel je solzné in obraz prestrašen,

Da padal mu je glas, da se je kretal

Po svojem čutu. — In vse to za nič!

Za Hekubo!

Kaj mu je Hekuba, kaj je on nji,

Da joče zarad nje? — Kaj pač bi storil,

Da vzrok imèl bi za resnično strast

Kot jaz? Preplavil oder bi s solzâmi,

Z besedami bi groznimi ljudém

Vznemirjal srea; tiral bi zločinea

V obupanje, nedolžnega bi strašil,

Omamil bi ušesa in oči. —

In jaz, —

Boječ, zabit ničvrednež, lazim kakor

V sanjah, odtujen sebi samemu, —

Besédice ne rečem za očeta,

Ki vzeli so mu krono in življenje

S prokletim ropom... Sem li bojzaljivec?

Kdo pravi, da sem mevža? Kdo me bije?

Kdo puli brado mi ter mi jo piha

V obraz? Kdo v nos me ščiplje ter dolži me

Lažij košatih? Kdo si upa? Ha,

Napósled bi pretrpel tudi to!

Drugače ni: srcé imam golobje,

Brez žolča grenkega, — sicer že davno

Bil krmil jastrebe bi z mrhovino

Morilčevo! — Krvavi ti zločinec!

Ha, kakšen osel! To je res junaško: —

Da sin očeta umorjenega,

Ki silita ga peklo in nebó,

Da se osvéti, — le z besedami

Srcé si lajša in preklinja kakor

Vlačuga tam na cesti! — Fej, sramota! —

Razum, na delo zdaj! — Hu! — Slišal sem

Da je zadela časih hudodelce,

Ko bili so v gledišču, — s tako silo

Igralčeva umetnost, da na glas

Zločinstva svoja vsa so razodeli;

Zakaj umor, četudi brez jezika,

Z besedo čudovito govori. —

Mi morajo pred stricem mojim nekaj

Igrati, nekaj sličnega umoru

Očeta mojega. In pazil bom

Mu na oči, do živega ga skušal:

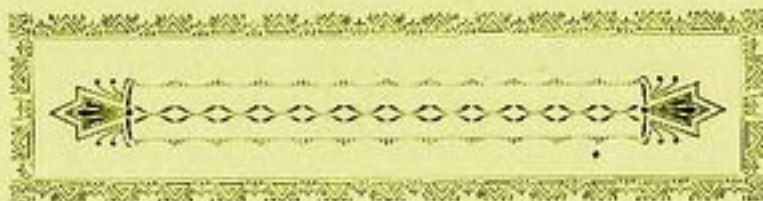
Če zgane se, vem kjé je moja pot.

Duh, ki sem videl ga, je morebiti

Hudič in nihče drugi; kajti on

Spreminja se lahko na vse načine,
In melanholičnega, slabega,
Me lahko pogubi in preslepari,
Zakaj nad dušami nemirnimi
Imá veliko moč.
Podlago hočem trdnejo v tej stvari,
In igra jutrišnja naj mi pomore,
Da vjamem kralja in njegovo vest.

Konca drugega dejanja.

Tretje dejanje.

Prvi prizor.

Soba v gradu.

Kralj, kraljica, Polonij, Ofelija, Rozenkranc
in Gildenstern nastopijo.

Kralj.

In ali ne uide mu beseda,
Ki bi izdala, kjé je vzrok tej zmotnji,
Ki ruši mir njegovega sreča
Z razburjeno, nevarno blaznostjo?

Rozenkranc.

Tegà nikakor neče razodeti.

Gildenstern.

In tudi ni se dal izpraševáti;
Z zmedénostjo umíkal se je zvíto,
Če sva hotela ga pripraviti,
Da nama razodene svoje stanje.

Kraljica.

Kakó je vaju bil vsprejèl?

Rozenkranc.

Do cèla

Plemenitaško.

Gildensteru.

A èe se ne motim,

Ovladal se je le z veliko silo.

Rozenkranc.

Izpraševàl je malo, — na vprašanja

Pa bil z odgovori je radodaren.

Kraljica.

In ali sta vabila ga na kako
Zabavo?

Rozenkranc.

Sreèala sva spótjo nekaj

Igralcev. To sva mu povedala,

In zdi se mi, da ga je veselilo,

Ostali so na dvoru, in jaz mislim,

Da jim je zapovedal, naj igrajo

Pred njim nocojšnjo noè.

Polonij.

Takó je, dà;

In meni je ukazal, naj povabim

Obédve veličastvi vājini,

Da slíšite in vidite to stvar.

Kralj.

Od srea rad, in jako veseli me.

Da se nagíba k temu. — Draga moja

Gospoda, vídva pa spodbádajta,

To nágnenje še dalje in k zabavam

In veseliam ga prigánjajta!

Rozenkranc.

Gotovo hoèeva, kralj milostivi!

(Rozenkranc in Gildensteru odideta).

Kralj.

Ostavi nas, Gertruda ljubljena;

Poslali smo po Hamleta na skrivnem,

Da sreèa tukaj, kot povsem slučajno —

Ofelijo. Njen oèe pa in jaz.

Postaviva takó se, da nevidna

Vse vidiva in lahko sódiva

Po tém sestanku, ali je bolest

Ljubezni, kar ga muèi, ali ne.

Kraljica.

Ubogam vas in pojdem. —

A vam, Ofelija, želim, da bi

Lepota vaša bila sreèni vzrok

Divjosti Hamletove; ker potém

Smem upati, da èednosti ga vaše

Privedejo spet na navadno pot,

Obema vama v èast.

Ofelija.

Jaz to želim,

Kraljica milostiva!

(Kraljica odide).

Polonij.

Tu hodi sem ter tjà, Ofelija!

Kralj, stopiva tu sem! (Ofeliji.) V tej knjigi èitaj,

Da s tem na videz lahko opravičiš
Samóto svojo. Kólikrat se vídi —
In kólikrat smo graje vredni v tem! —
Z obrazom licemerskim in z vedenjem
Pobožnim posladkórimo napósled
Hudiča samega.

Kralj (zase).

O preresnično!

Kakó je z ostrim bičem ta beseda
Zadela mojo vest! Obraz vlačuge
Z umetnimi nališpani lepotili,
Ni grd takó pod svojo barvo, kakor
Dejanje moje pod zlagánimi
Besedami. — O težko breme!

Polonij.

Hamlet prihaja; stópiva na stran!

(Kralj in Polonij stopita za tapeto).

Hamlet (nastopi).

Biti — ne biti? — to je zdaj vprašanje: —
In kaj je plemeniteje: — trpeti
Puščice vse in kopja zlè usode.
Ali se orožiti proti morju
Nadlog ter jih uničiti z uporom?
Umreti — spatí — in nič drugega!
Nadéjati se, da končá nam spanje
To srčno bol in tísoč teh udarcev,
Ki dédina so našega mesá —
To bil bi smoter, vreden hrepenenja.
Umreti — spatí —
Dà, spatí! Morda tudi sanjati! —

Ha, tu je voz! To premíšljevanje,
Kakóve sanje pridejo nam v spanju,
Ko smrtnega otresemo se trupla —
To zadržuje nas! In to je vzrok,
Da réve naše stárajó se mirno: —
Kdo nósil dnij sramoto bi in težo,
Kdo trpel bi mogočnika násilnost,
Ljubezni neuslišane trpljenje,
Odlaganje pravice, nepravíčnost
Úradov, — kdo bi gledal sramotenje,
Ki z njim plačuje svet zaslugo skromno —
Če lahko bi se rešil vsega tega
Že z jedno iglo? Kdo bi nosil teže
In hropel znojen pod življenja jarmom,
Če ne bi groza pred nečim po smrti —
Pred zemljo tujo, iz katere potnik
Nikdar se več ne vrne — ne motila
Nam volje, da trpimo znana zlá
Tù rajši, kakor da pobégnemo
K neznanim? . . .

Takó nas vest pretvori vse v plašljívce;
Odločnosti prvotna barva záčne
Boléhati v razmíšljanja bledóti;
Dejanja, polna mozga in močí
Iz teh obzírov spravljená iz tíra
Imé «dejanja» izgubé. — A tiho!
Lepa Ofelija! (Ofelija.) Oj víla, v svoji
Molítvi spomni se vseh mojích grehov!

Ofelija.

Moj kraljevič, kakó se vam godí
V tem času?

Hamlet,
Hvala vam ponižna: dobro.

Ofelija.
Od vas imam spomíne, ki bi rada
Že davno vam jih bila povrnila;
Zató vas prosim, vzémité jih zdaj!

Hamlet.
Nikakor ne; jaz nisem vam nikoli
Ničesar dal.

Ofelija.
Čestiti kraljevič,
Prav dobro veste, da ste mi jih dali,
Besede zraven s tako sladkim díhom,
Da obogátile so vse daróve.
Dih sladki je izgínil, torej prosim,
Vzémíte jih nazaj! — ker blagi duši
Ni ljub več dar, če je dajalec žaljen.
Tu náte jih, gospod!

Hamlet.
Ha, ha! — Ali ste poštena?

Ofelija.
Milostívi gospod?

Hamlet.
Ali ste lepa?

Ofelija.
Kakó misli vaša visokost?

Hamlet.
Da če ste poštena in lepa, se vaša poštenost ne
sme pečati z vašo lepoto.

Ofelija.
Ali bi mogla imeti lepota boljšo družbo, moj
kraljevič, kakor je poštenost?

Hamlet.
O gotovo: zakaj moč lepote spremeni prej
poštenost sámo v nesramno dovódnico, kakor da bi
mogla moč poštenosti napraviti lepoto sebi podobno.
— To je bílo svoje dni paradokсно, zdaj pa časi to
potrjujejo. — Ljubil sem te nekđaj.

Ofelija.
Resnično, moj kraljevič, pregovorili ste me, da
sem vam verjela.

Hamlet.
Ne bíla bi mi smela verjeti; zakaj čednost se
našemu staremu rodu ne dá takó vcepiti, da bi še
zmirom nekolíko po njem ne dišali. Nisem te ljubil.

Ofelija.
Tem bolj sem bila várana.

Hamlet.
Pojdi v samostan! Čemú si hotela rodíti greš-
nike? Jaz sem še precej pošten; toda vendar bi se
lahko obdolžil takih rečij, da bi bilo boljše, ako bi
me ne bila mati níkdar porodila. Jaz sem zeló napuh-
njen, maščevalen, častilakomien; zmožen sem napra-
viti več grehov négo imam mislij, da si jih izmislím,
domišljíje, da jih upodobím, časa, da jih storím. Za-
kaj bi kobacali med nábom in zemljo taki ljudje
kakor sem jaz? Lopovi smo vsi, kolikor nas je: ne
zaupaj nikomur od nas! — Hódi svojo pot v samo-
stan! — Kje je tvoj oče?

Ofelija.

Domá, milostívi gospod.

Hamlet.

Zakleni vrata za njim, da ne bo mogel noreti nikjer drugod kakor v svoji hiši. — Z Bogom!

Ofelija.

O pomagajte mu, nebesa!

Hamlet.

Kadar se omožiš, dam ti to proklétstvo za doto: bodi nedolžna kakor led, čista kakor sneg, pa vendar ne uídi obrekovanju! — Pojdi v samostan! Z Bogom! Ali če se hočeš síloma omožiti, vzemi norca; zakaj pametni možjé vedó le predobro, kakšna strašila napravljate iz njih. Pojdi v samostan, in to précej! Z Bogom!

Ofelija.

Nebeške močí, ozdrávíte ga zopet!

Hamlet.

Spoznám se tudi v vašem slíkanju, jako dobro. Bog vam je dal obraz in vé si napravljate drugega; skakljate, drobíte z nožicami in šepetate in mrevárite imena božjih stvaríj, in delate se nevedne iz poželjívosti. Poberíte se; nič več o tem! razkačilo me je. Povem vam, — nobenih ženítev ne maramo več; kdor je že oženjen, razen jednega, naj živí; drugi naj ostanejo, kakoršni so. Pojdi v samostan!

(Hamlet odíde).

Ofelija.

O kakšen velik duh je tu razrušen!

Okó dvorjana, jezik učenjaka,

Roka vojakova, države cvet

In up, vzgled izobraženosti,

Občudovalcev vzor: — in vse je proč!

In jaz, nesrečnih žensk najbednejša,

Ki srkala sem méd priseg njegovih.

Zdaj vidim, da je um ta plemeniti

Končan, brezglasen, kakor zvon ubit;

Zdaj vídim sliko mládosti cvetoče

S sanjárenjem razrušeno; gorjé mi!

Da videla sem in da vidim zdaj!

Kralj in Polonij prideta zopet.

Kralj.

Ljubezen praviš? K tej se ne nagiba;

Kar je govoril, bilo je zmedeno,

A blazno ne. Leží mu nekaj v srcu,

Nad čimur leže zdaj melanholija —

Bojim se pa, da tó, kar izvali se

Ne bilo bi nevarno. In zató,

Da pridem temu v ókom, sklenil sem

Na naglem tó-le: — grè naj na Angleško,

Da tam izterja preostanek davkov.

Mordà izžene morje, novi kraj,

Zunanja izpremema to otožnost,

Ki vgnézdila se bila mu je v srce

In motí mu glavó. Kaj mislite?

Polonij.

Storíti utegne dobro; ali vendar,

Še vedno zdí se mi, da pravi vzrok

Otožnosti njegovi je jedino

Ljubezen neuslišana. Kako je

Ofelija? Kar je govoril Hamlet,
 Ni treba nama praviti, ker čula
 Sva že samá. — Storíte, kot vam drago,
 Kralj milostívi; a če se vam zdí,
 Sporóčíte kraljevi materi
 Njegovi, naj po ígri ga zaprosi,
 Da vzrok jí svoje žalosti pové
 Na samem in zaupno govórí naj
 Odkríto z njím; a jaz če hočete,
 Poslušal bom razgovor njun na skrivnem.
 In ako ona ne izvé ničesar, —
 Naj pojde na Angleško, alí ga
 Zapríte, kamor se vam zdí najbolje.

Kralj.

Prisíljeni smo pač takó storiti.
 Velikih blaznost treba je stražíti.

(Vsi odidejo).

Drugi prizor.

Dvorana v gradu.

Hamlet in nekaj šele na pol kostumovanih igralcev
 nastopi.

Hamlet.

Bodíte takó prijazni in govórite ta góvor takó,
 kakor sem vam ga bil narekával: lahko teči beseda
 z jezika; a če hlataste pri tem na polna usta, kakor

mnogi naših igralcev, tedaj bi mi bilo prav takó ljubó,
 da bi govoril moje vrste mestni oklicevalec. Ne kri-
 lite preveč z rokami po zraku, takó — temveč de-
 lajte vse na lahko. Kajti sredi toka, viharja in, kakor
 bi rekel, vrtínea svoje strastí si morate pridobíti
 neko zmernost, ki jí daje gíbkosti. O, togotí me v
 dušo kadar vídim, kakó tak čakàt, kuštrav bedak
 razcunja in razcapa vso strast, samó da grmi v ušesa
 nekaterim piškurjem v pritlíčju, ki večji del ne marajo
 drugega, kakor nerazumljive, neme kretuje in hrup.
 Bíčati bi dal takega pobalína, ki Termaganta prekriči in
 Heroda preherodežuje. Prosim vas, varujte se tega!

Prvi igralec.

Zanesíte se visokost!

Hamlet.

A tudi ne bodíte prekratki, temveč lastni raz-
 sodek naj vas vodi: kretnjo prilagodíte besedi in
 besedo kretnji; in pazíte posebno na tó, da ne pre-
 sežete naravne zmernosti. Zakaj vse, kar je pretíra-
 nega, nasprotuje namenu igre, katere smoter je bil
 že od nekaj. je in ostane, da kaže takorekoč naravi
 ogledalo, čednosti njene prave znake, grehu resnično
 podobo, stoletju in času njunega bitja obliko. Če se
 predstavlja vse to prenapeto ali premedlo, se neved-
 než sicer smeje, razumen človek pa se jezí. In graja
 enega samega takega vam mora bití vredna več
 kakor ploskanje polnega gledíšča onih drugih. O, na
 svetu so igralci, ki sem jih videl igrati in ki so jih
 ljudje hvalili, visoko hvalíli, in kateri — da se rahlo
 izrazim —, niso imeli ne krščanskega glasú, ne

krščanske, ne paganske in sploh nobene človeške hoje in ki so koračili sem ter tja in meketali, da se mi je zdelo, — kak pomočnik matere narave, hotel napraviti ljudi, pa se mu ni posrečilo: takó ostudno so posnemali človeštvo!

Prvi igralec.

Nádejám se, da smo to pri nas že precej odpravili.

Hamlet.

O, popolnoma odpravite! — In kateri igrajo norce pri nas, ne dajte jim govoriti več, kakor je v njihovi ulogi: zakaj nekateri njih se smejejo sami, da bi se smejala z njimi peščica bedastih gledalcev, četudi je treba prav ob istem času paziti na imeniten del igre. To je trapasto in kaže nesramno častilakomnost takega komika. Pojdite, pripravite se!

(Igralci odidejo).

Polonij, Rozenkranc in Gildensteru nastopijo.

Hamlet (Poloniju).

Kakó je gospod, ali hoče kralj poslušati to reč?

Polonij.

Dà, kraljica tudi, in sicer takoj.

Hamlet.

Recíte igralcem, naj se požurijo! (Polonij odite).
Ali jih hočeta priganjati tudi vídva?

Rozenkranc in Gildensteru.

Dà, milostivi gospod!

(Odideta).

Hamlet (zakliče).

He! Horacij!

Horacij nastopi.

Horacij.

Tù, kraljevič, pripravljen, da vam služim!

Hamlet.

Resničao, ti si mož poščen, Horacij,
Kot ni bil še noben prijatelj moj.

Horacij.

Moj dragi kraljevič —

Hamlet.

Nikar ne misli, da se prilizujem.
Kaj pač bi mogel upati od tebe.
Ki nimaš razen jasnega duhá
Ničesar, da živiš se in oblačiš?
Kdo bi se prilizával siromaku?
Naj liže se medeni jezik tam,
Naj tam priklanja se koleno gíbko,
Kjer slinjenje koristi. Slušaj me!
Odkar svobodno voli moja duša
In med ljudmi razločevati more,
Izbrala si je tebe. — Vse trpèl si,
In bil si, kot da ne trpíš ničesar;
Mož, ki vsprejemal je z jednako hvalo
Udarce in darí usode svoje.
In blagoslovljen, čegar kri in um
Spojena sta takó, da ni mu treba
Služiti za piščal Fortuni, — péti
Prisíljen glas pod prsti njenimi.
Možá mi dajte, ki strastí ga niso
Napravile za sužnja, in zaprèm ga

Globoko v sree svojega duhá,
Takó kot tebe. — A preveč je tega. —
Igrali bodo ta večer pred kraljem.
In v igri tej je prizor, ki je sličen
Po vseh okoliščinah ónemu
Pri tajni smrti mojega očeta.
Z vso silo duše svoje takrat pazi
Na strica mojega: če skrivni greh
Ob ónem govoru se ne razkríje,
Tedáj smo vídéli takrat duhá
Peklenskega in moja domišljija
Je črna kot Vulkanovo orodje.
Zatorej pazi; jaz se mu vsesám
Z očmi v obraz in pótlej združiva
Razsodbo najino.

Horacij.

Prav, kraljevič;

Če vkrade kaj med igro in skrivaj
Uide — jaz poplačam za tatvino.

Hamlet.

Glej že prihajajo in treba je
Da spet se hlínim. — Sédi na svoj prostor!

(Danska koračnica. Trompete).

Kralj, kraljica, Polonij, Ofelija, Rozenkranc,
Gildenstern in drugi nastopijo ter sédejo.

Kralj.

Kakó živí naš nečak Hamlet?

Hamlet.

Izvrstno, kakor mi vere moje! — od hrane kameleonove. Jaz jém zrak, bášejo me z obljubami: kapunov ne morete krmiti bolje.

Kralj.

Ta odgovor ne zadeva mene, Hamlet; te besede niso moje.

Hamlet.

Tudi moje niso več. (Poloniju). Gospod, ali niste rekli, da ste igrali na vseučilišču?

Polonij.

Resnično, milostivi gospod, in govorili so, da sem bil dober igralec.

Hamlet.

In kaj ste igrali?

Polonij.

Predstavljal sem Julija Cezarja; umorili so me na kapitolu; Brutus me je umoril.

Hamlet.

To je bilo brutalno od njega, da je umoril takega kapitalnega teléta. (Rozenkrancu). Ali so igralci pripravljenei?

Rozenkranc.

Dà, gospod, in čakajo vašega povelja

Kraljica.

Tu sem pridi, ljubi Hamlet, sédi k meni!

Hamlet.

Ne, draga mati, tu je močnejši magnet.

(Pokaže na Ofelijo.)

Polonij (kralju.)

Ohó, ali ste slišali?

Hamlet (séde k nogam Ofeliji.)

Gospodična, ali smem ležati v vašem naročju?

Ofelija.

Ne, moj kraljevič.

Hamlet.

Jaz mislim, če smem nasloniti glavo na vaše naročje?

Ofelija.

Dà, moj kraljevič.

Hamlet.

Morda mislite, da mi prihajajo na pamet kratkočasne stvari?

Ofelija.

Ničesar ne mislim.

Hamlet.

Lepa misel, ležati dekletu pod nogami.

Ofelija.

Kaj je, moj kraljevič?

Hamlet.

Nič ni.

Ofelija.

Vi ste dobre volje.

Hamlet.

Kdo? jaz?

Ofelija.

Dà, moj kraljevič.

Hamlet.

O, jaz sem šaljivec kakor nihče drugi. Kaj bi mogel storiti človek boljšega, kakor da je vesel? Zakaj glejte, kakó vesela je moja mati, in vendar je umrl moj oče šele pred dvema urama.

Ofelija.

Ne, pred dvakrat dvema mesecema, kraljevič.

Hamlet.

Takó dolgo že? Ej, tedàj naj hudič nosi črno obleko; jaz oblečem hermelinovko. O nebesa! Pred dvema mesecema umrl in še ne pozabljen! Torej je še upanje na svetu, da preživi spomín velikega možá za pol leta njegovo življenje. Ali pri materi božji! — cerkve mora zidati, drugače ne misli živa duša nanj in godí se mu, kakor lesenemu konju, čigar nagrobnaica slôve:

-Ker oh! ker oh!

Pozabljen je leseni konj.

(Trompete zatrobijo, ná to pantomina.)

Kralj in kraljica nastopita, zeló zaljubljena; kraljica objema njega in on njo. Ona poklekne in ga s kretnjami zagotavlja svoje ljubezni. On jo dvigne in nasloni glavo na njene grudi; na to leže na cvetličjo gredo; ona ga ostavi, ko vidi, da je zaspal. Takoj na to pride neki človek, vzame krono, poljubi jo, vlije strupa v kraljevo uho ter odide. Kraljica se vrne, vidi kralja mrtvega in žaluje z burnimi kretnjami. Morilec pride zopet z dvema ali tremi drugimi in zdi se, da žaluje z njó. Truplo odnesó. Morilec snubi kraljico z darovi; sprva se nejevoljna brani, naposled pa sprejme njegovo ljubezen. (Vsi odidejo.)

Ofelija.

Kaj pomeni to, kraljevič?

Hamlet.

Ej, to je lopovska zavrtnost; pomeni nesrečo.

Ofelija.

Morda naznanja ta pantomina vsebino igrokaza.

Prolog nastopi.

Hamlet.

Izvemo od tega možá; igralci ne morejo zamolčati ničesar, izpovedó vse.

Ofelija.

Ali nam povedó, kaj pomeni ta predstava?

Hamlet.

Dã, — ali tudi katerakoli druga predstava, ki mu jo hočete predstavljati. Le nikar se mu ne sramujte predstavljati, in on se ne bo sramoval povedati, kaj to pomeni.

Ofelija.

Poredni ste, poredni; pazila bom na igro.

Prolog.

Ponižno vspréjmite prošnjó,
Da vaše milostno oko
Ozrè se na predstavo tó.

Hamlet.

Ali je to prolog, ali rek na prstanu?

Ofelija.

Kratko je bilo, kraljevič.

Hamlet.

Kakor ženska ljubezen.

(Kralj in kraljica — v igri — nastopita).

Kralj (v igri).

Že tridesetkrat se okrog morjá
Apol je peljal v vozu od zlatá,

Dvanajstkrat trideset je lun svetló
Sijalo v tujem žaru nad zemljó,
Odkar je Amor srea, — bog poroke
Pa s sveto zvezo sklenil nama rôke.

Kraljica (v igri.)

O da ljubezen ne bi uvenela,
O da še slajše dni bi doživela!
Pa oh, na lícih vam bolest pozná se,
Veseli niste več kot prejšnje čase:
To straši me; a ta bojazen moja,
Ne ruši naj vam srènega pokoja:
Strah ženski je ljubezni njé merilo:
Obeh premalo ali preobilo.
Ljubezen dokazala sem vam svojo,
In zdaj poznate, kralj, bojazen moja.
Ljubezen straši že najmanjša stvar,
In v strahu tem spozna se ves njen žar.

Kralj (v igri).

Ostavljajo me, draga, že moči,
Pri tebi bom samo še kratke dni;
Na lepem svetu tem boš ti živela
Češčena, ljubljena, — možá imela
Boš drugega —

Kraljica (v igri).

Nikar naprej, o Bog!
To bila bi izdaja, moj soprog!
Če to storim, tedaj prokletstvo náme,
Prešestnica naj drugega si vzame!

Hamlet.

To je pelin, — pelin!

Kraljica (v igri).

Zakaj, — kar zveze nove si želi,
To je sebičnost, to ljubezen ni.
In vdrugič prvega možá ubije,
Kdor drugega nesramno se ovije.

Kralj (v igri).

Jaz vem, da govorite od srcá,
A kolikrat naš sklep ne obveljá.
Spominov suženj sklep je najmočnejši,
Ob rojstvu jak a sčasoma slabejši:
Na veji trdno zelen sad visi,
Lahko odpade, kadar dozori.
In prav je, da pozabi se lahkó,
Kar sebi samemu dolžán je kdó.
Zakaj, kar iz strasti osnujemo,
Ko strast izgine, obžalujemo.
Veselja burnost, sila bolečine,
Razdene svoje delo v razvaline.
Veselje, ako se preveč raduje,
In toga, ako premočno žaluje,
V nasprotje lahko se izpremeni,
In radost plaka, bol se veseli.
Svet ni za zmirom: kdo naj pač se čudi,
Če ljubav gorka s srečo v grob se zgrudi?
Vprašanje je, če ljubav srečo vodi,
Ali narobe, — kdo naj to razsodi?
Kadar mogočnost in bogastvo mine,
Prijateljev veseli zbor izgine;

In če je vstal iz bede siromak,
Sovražnik kaže mu smehljay sladak.
Ljubezen torej srečo le privabi:
Prijatelja imá, kdor ga ne rabi,
A če v nezgodi k njemu pribeži,
V sovražnika ga brž izpremeni....
Da na izrek svoj vrnem se prvotni:
Usoda sta in volja si nasprotni:
Kar sklenemo, to je slučajna stvar,
Misel je naša, smoter njen nikdar.
Da ne možiš se več, to sklep je tvoj,
A misel ta umrje naj z menoj.

Kraljica (v igri).

Ne daj mi zemlja hrane, solnce luči!
Naj noč in dan me vest nemirna múči!
Naj up se mi v obup izpreobrne,
Spokorna ječa nad menoj se zgrne!
Naj zatemni se vsako mi veselje,
Razrušijo se mi najlepše želje,
Naj tu in tam na vekomaj trpim,
Če vdova zopet se kedaj možim!

Hamlet (Ofeliji).

In če bi to obljubo prelomila —

Kralj (v igri).

Prisega trdna. Ali pojdi zdaj;
Počijem si, da za trenotek vsaj
Prevaram čas.

Kraljica (v igri).

Le sanjaj sanje lahne,
In sreča nama naj nikdár ne sàhne!

(Odide).

Hamlet (kraljici).

Milostíva gospá, kakó vam ugaja ta igra?

Kraljica.

Ta dama, zdí se mi, da obljubuje preveč.

Hamlet.

O! pa tudi izpolni svojo besedo!

Kralj (Hamletu).

Ali poznate vsebino? Ali ni ničesar pohujšljivega?

Hamlet.

Ne, ne; samó šalijo se; zastrupljajo se v šali;
na svetu ni nič pohujšljivega.

Kralj.

Kakó zovete to igro?

Hamlet.

»Mišnica« In kakó to? Metaforično. Igra pred-
stavlja neki umor, ki se je bil dogodil v Vienni. Voj-
vodi je imé Gonzago, njegoví soprogi Baptista;
videli boste takoj, da je vsa reč jako pobalinska. Pa
kaj to? Vašega veličanstva in nas, ki imamo čisto
vest, se to ne tiče: gobovec naj se čeha, naša koža
je gladka!

(Lucijan nastopi).

To je neki Lucijan, kraljev nečak.

Ofelija (Hamletu).

Prevzeli ste ulogo zbora, milostívi gospod.

Hamlet.

O ràd bi bil tolmač med vami in vašim lju-
bímcem, samó da bi videl plesati marijonete!

Ofelija.

Ostri ste, gospod moj, jako ostri!

Hamlet.

Stokali bi, predno bi otópili mojo ostrino.

Ofelija.

Zmirom boljše in hujše!

Hamlet.

Taki so vam možjé. (Lucijanu).

Prični, morflec! ne pači se takó prokleta in
prični! Torej!

»Vran krokotá in hoče maščevanja —«

Lucijan.

Strup móčen, misli črne, tá večer
Samóten, živega glasú nikjer.
Pijača, iz polnočne trave obdarjena,
Z vsem svojim čarom, z vso temno močjó
Uniči zdaj življenje zdravo tó!

(Više strupa v uhó spočemu kralju).

Hamlet.

Zastrupi ga na vrtu, da mu vzame državo. Imé mu je Gonzago: povest se lahko dobí in je v izborni italijansčini. Videli boste takoj, kakó si pridobí morilec ljubezen Gonzagove žene.

Ofelija (Hamletu).

Kralj vstaja.

Hamlet.

Kaj? ali ga je prestrašil prazen krik, da gori?

Kraljica (kralju).

Kaj je mojemu soprogu?

Polonij (Hamletu).

Končajte igro!

Kralj.

Luči! — stran!

Polonij.

Luči! luči! luči!

(Vsi odidejo, razen Hamleta in Horacijja).

Hamlet.

Naj jelen ranjeni kriči,

A zdravi se igra.

In tá bedí, in óni spí —

Tako je tek svetá.

Ali mi né bi primoglo to in gozd peres na klobuku in par provansalskih rož na mojih visokih

čevljih do kakega mesta v gledališki družbi — če vzame namreč vrag vsa druga upanja — kakó mislite?

Horacij.

S polovičnim deležem, gotovo!

Hamlet.

Ne jaz hočem celega.

Ti, Damon, veš, — umrl je on,

Vladár in pólbog ves,

In da zdaj vlada tu pri nas

Čisto navaden — faun.

Horacij.

Lahko bi bili rimali.

Hamlet.

O ljubi Horacij, stavil bi tisoč liber za besedo duhá. Si-li zapazil?

Horacij.

Prav dobro, kraljevič.

Hamlet.

Ko je bil góvor o zastrupljenju?

Horacij.

Opazoval sem ga natanko.

Hamlet.

Ha ha! — Naprej, muzika! tu-sém, flavte! — Če namreč kralj o igri slabo sodi, Ej nó! tedaj mu morda — ni po gódi.

(Rozenkranc in Gildensteru nastopita).

Hamlet.

Haló, muzika!

Gildensteru.

Milostivi gospod, ali dovolite, da govorim besedo z vami?

Hamlet.

Célo povest, gospod.

Gildensteru.

Kralj —

Hamlet.

No kaj je z njim?

Gildensteru.

Odšel je bil v svojo sobo in slabo mu je.

Hamlet.

Od pijače gospod?

Gildensteru.

Ne, od žolča, kraljevič.

Hamlet.

Skazali bi se bili vendar malo bolj razumnega in povedali to zdravniku; zakaj če mu jaz zapišem čistila, napravilo bi mu to morda se več žolča.

Gildensteru.

Dragi gospod, uredite malo svoj govor in nikar ne odskakujte tako divje od mojega naročila.

Hamlet.

Krotek sem, gospod, govorite!

Gildensteru.

Kraljica, vaša mati, poslala me je k vam v globoki žalosti svojega srca.

Hamlet.

Dobro došli!

Gildensteru.

Ne, milostni gospod, ta prijaznost ni pravega plemena. Ako vam je drago, da mi daste zdrav odgovor, tedaj sporočim povelje vaše matere; ako ne, tedaj mi oprostite, da se vrnem in moje delo je končano.

Hamlet.

Gospod, — ne morem!

Gildensteru.

Česa, milostivi gospod?

Hamlet.

Dati vam zdravega odgovora. Moj razum je bolan. A odgovor, gospod, kakoršnega vam morem dati, vam je na razpolago; ali prav za prav, kakor pravite, na razpolago moji materi; torej nič več o tem in preidemo k stvari. Moja mati, pravite —

Rozenkranc.

Ona vam tedaj sporoča, da strmi ter se čuti nad vašim vedenjem.

Hamlet.

O čudovit sin, nad katerim more mati takó strmeti! Ali ni še kak pristavek za petami tega materinskega občudovanja? Da čujemo!

Rozenkranc.

Govoriti želi z vami v svoji sobi, predno greste spat.

Hamlet.

Pokorni bodemo in če bi bila desetkrat naša mati; ali imate še kaj opraviti z menoj?

Rozenkranc.

Milostivi gospod, nekdanj ste me ljubili —

Hamlet.

To je še zmirom tako, priča mi je teh dvoje tatinskih klešč.

Rozenkranc.

Dragi gospod, kaj je to vzrok vašemu stanju? Gotovo sami zapirate vrata svoji svobodi, če zakrivate prijatelju svojo bridkost.

Hamlet.

Gospod, jaz pogrešam povišanja v službi.

Rozenkranc.

Kako je to mogoče, ko imate glas kralja samega za nasledstvo na Danskem?

Hamlet.

Da, gospod, — a med tem, ko trava rase — tá pregovor je že malo stuhel.

(Igralci nastopijo s flavtami).

O tu so flavte! Dajte mi eno, da jo vidim.

Gildensternu.

Stopite malo na stran z menoj: čemú hodite okoli mene in me vohate, kakor bi me hoteli prignati v mrežo?

Gildenstern.

O milostni gospod, če je moja udanost preveč predrzna, tedaj je moja ljubezen nepristojna.

Hamlet.

Tega ne razumem prav. Ali hočete igrati na tej flavti?

Gildenstern.

Ne znam, gospod.

Hamlet.

Prosim vas.

Gildenstern.

Verjemite mi, da ne znam.

Hamlet.

A prosim vas.

Gildens tern.

Niti prijemka ne znam, gospod.

Hamlet.

To je tako lahko kakor lagati. Vladajte te sapnice s svojimi prsti in z zaklopo, dajte piščali s svojimi usti sape in govorila bo najzgovornejšo muziko. Glejte, to so prijemki.

Gildens tern.

A teh ravno nimam v oblasti, da bi vzbudil kakoršnokoli harmonijo; nimam te umetnosti.

Hamlet.

Ali vidite tedaj kakšno ničvredno stvar hočete napraviti iz mene? Igrati hočete na meni; delate se, kakor da bi poznali moje prijemke; vsiliti se hočete v srce moje skrivnosti, skušati me hočete od najnižje note do najvišjega diskanta: in tu v tem malem orodju je toliko muzike, izvrsten glas in vi ga ne pripravite, da bi govorilo. Vraga! kaj mislite, da je na meni lažje igrati kakor na flavti? Imenujte me inštrument, kakoršenkoli hočete: morete me potreti a igrati na meni ne!

(Polonij nastopi.)

Hamlet (Poloniju).

Bog vas sprimi, gospod!

Polonij.

Milostni gospod, kraljica želi z vami govoriti, in sicer takoj.

Hamlet.

Ali vidite tam oni oblak, skoro ves podoben kameli?

Polonij.

Za Boga! resnično je podoben kameli!

Hamlet.

Zdi se mi, da je kakor podlasica.

Polonij.

Hrbet ima kakor podlasica.

Hamlet.

Ali kakor kit?

Polonij.

Čisto kakor kit.

Hamlet.

Zdaj torej pojdem k svoji materi, ta hip. (Zase.) Norijo me, da mi že uhaja potrpežljivost. (Glasno.) Ta hip pridem.

Polonij.

Hočem ji povedati.

(Odide).

Hamlet.

»Ta hip« se lahko reče. — Ostavite me, prijatelji!

(Rozenkranc, Gildens tern, Horacij in drugi odidejo).

Prišel strašilni čas noči je pozne,
Ko zévajo grobovi, ko pekló

Zastruplja svet. Zdaj pil bi gorko kri
In storil bi dejanja, ki bi dan
Jih strahom gledal. Tiho! k materi.
Sree narave ne zatáji! Nikdar
Naj duše Nerove ne bo v teh prsih;
Grozàn in trd, a nenaraven ne!
Ne roka, jezik rabi naj bodalo,
Hinavee bodi v tem, ti sree moje.
Beseda brezobzirna, ti jo kolni,
A kletve moja duša ne izpolni!

(Odide).

Četrti prizor.

Soba v gradu.

Kralj, Rozenkranc in Gildensteru nastopijo.

Kralj.

Ne maram ga, in tudi varno ni,
Da prosta je njegova blaznost; torej
Napišem vama brž pooblastilo,
Potem naj pojde z vama na Angleško.
Ker dostojanstva našega dolžnost
Ne smé trpeti več nevarnosti,
Ki nam pretí iz blaznosti njegove.

Gildensteru.

Pripraviti se hočeva takoj.
To pač bojazen vestna je in sveta,
Ki blagor varuje vseh duš nešteti,
Ki vaše veličastvo jih živí.

Rozenkranc.

Življenje že posamezno se mora
Braniti škode z vso močjó sreá,
In mnogo bolj še duh, od čigar blagra
Ljudij nešteti odvisí življenje.
Kralj ne umrje sam; kakor vrtinec
Potegne sabo vse obližje svoje.
Podoben je mogočnemu kolesu,
Pritrjenemu na najvišji gori,
Na čigar je še na tisoče družih
Privešeno stvarij: in kadar pade,
Sledi ves ta privesek, vse obližje
Strašnemu padcu. Vzdihoval nikoli
Vladar ni sam in brez vseobče boli.

Kralj.

Pripravita se, prosim, brž na pot!
Ta strah, ki hodi zdaj svobodno, treba,
Da ga uklenemo.

Rozenkranc in Gildensteru.

Hitela bova!

(Obá oditeta.)

(Polonij nastopi).

Polonij.

Moj kralj, odšel je v materino sobo.
Jaz stopim za tapeto, da poslušam
Razgovor njun in zagotavljam Vas,
Da ga ošteje krepko: rekli ste —
In modro rekli, da bi bilo dobro,
Če sliši vso to stvar še druga priča
Kot samo mati, ki je jednostranska
Že po naravi. — Blagi kralj, zdravstvujte!
A predno léžete, se oglasím,
Da Vam poročam.

Kralj.

Hvala Vam, gospod!

(Polonij odide).

Gorjé mi, gnjilo je dejanje moje
In že smrdi k nebesom; sabo nosi
Prokletstvo najstarejše: bratomor! —
Moliti jaz ne morem, in četudi
Priganja me k molitvi moja volja:
Močnejša krivda se upira sklepu,
In kakor človek z dvojnim opravičkom,
Stojim in dvomim, kaj bi storil prej
In ne storim ničesar... Če vsa roka
S krvjó bi bila bratovsko oblita —
Kaj ni dovolj dežjà na milem nebu,
Da jo umije? In čemu je milost,
Kakor da stopi grehu pred obraz?
Kaj nima dvojne te moči molitev,
Da padec zadrži in da se padlih
Usmili? Dobro, hočem se ozreti

V nebó: zločinstvo moje je storjeno.
Pa oh, kako naj molim v svoji krivdi?
Oprosti mi nesramni moj umor?
A to ne more biti, ker še vse
Imam, kar me zavelo je v zločinstvo:
Kraljico, krono, častilakomnost.
Kdo more upati na božjo milost,
Če obdrži plačilo za svoj greh?
V teku pokvarjenem tégà svetá
Pravico lahko roka pozlačena
Odrine v stran, bogato hudodelstvo
Podkupi zakon. A tam gori ne!
Tam sleparija ne velja, — dejanje
Leži odkrito v vsi nagoti svoji,
Prisiljeni smo, da se izpovemo
Pregrehi v lice. Torej? kaj ostane?
Poskušati kesanja moč; in česa
Kesanje ne premore? — A kaj more,
Če se kesati ni mogoče mi?
Gorjé! O prsa črna kakor smrt!
O duša, ki zapleta se še bolj,
Želeča si prostosti! — Angelji,
Pomozite mi, da poskušam! Trda
Kolena pripognite se, in srce
Jekleno bodi mehko kakor kite
Dojencev nežnih! — Vse bo morda dobro.
(Oddalji se in poklekne).

(Hamlet nastopi).

Hamlet.

Zdaj storil bi lahkó; dà zdaj, ko moli,
Storiti hočem — in v nebesa pojde.

Tako bi se osvetil? — Pobalin
Umoril mi je bil očeta, jaz pa,
Njegov jedinec, pošljem pobalina
V nebesa.

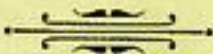
To bilo bi plačilo, ne osveta!
Očeta je napadel on nenadno,
Še sitega, v njegovih grehov cvetju.
Kak je račun njegov, to sam Bog vè;
A kakor vemo in si mislimo,
Ni dobro mu: in ali se osvetim,
Če téga tu napadem zdaj, ko moli,
Ko dobro je pripravljen na ločitev?
Ne!

Nazaj, meč, pazi na strašnejšo uro!
Kadar pijan je, spí, kadar divjá,
Ko v krvosramni postelji leží,
Pri igri, v kletvi, pri dejanjih družih,
Ki ne diše najmanj po odrešenju:
Takrat zabôdi ga, da proti nebu
Pokaže pête, da njegova duša
Prokleta bo kot peklo, kamor pojde.
A mati moja čaka. Čas hití.
In to je le odlog za kratke dni. (Odiš).

(Kralj vstane in stopi naprej).

Kralj.

Beseda dviga se, a duh je brez peroti
In prazen glas ne vé do néba pótí. (Odiš).

Četrty prizor.

Soba kraljice.

Kraljica in Polonij nastopita.

Polonij.

Takoj bo tu, in primite ga dobro.
Povejte mu, da se ne dá trpeti,
Kar on počné in da je milost vaša
Kot zástor stala med velikim srdom
In njim. Jaz skrijem se tu zád in prosim,
Nikar mu nič ne prizanašajte!

Hamlet (za sceno).

Mati, mati, mati!

Kraljica.

Gotovo; zame se nikar ne bojte.
A zdaj odtod, jaz čujem, da prihaja.
(Polonij se skrje za tapeto).

(Hamlet nastopi).

Hamlet.

No torej, mati moja, kaj želite?

Kraljica.

Očeta svojega si bil razžalil.

Hamlet.

Vi ste žalili mojega očeta.

Kraljica.

Ti govoriš zelo razposajeno.

Hamlet.

Vi ste prašali me zelo hudobno.

Kraljica.

Kaj to pomeni?

Hamlet.

Kaj bi pomenilo?

Kraljica.

Kaj ne poznaš me več?

Hamlet.

Za Bóga, dà:

Natanko vas poznam; vi ste kraljica,

Soproga brata svojega možá

In moja mati — da bi pač ne bili!

Kraljica.

No dobro, naj te spanetijo drugi!

(Hoče oditi).

Hamlet.

Sedite in ne odmaknite se,

Dokler vam ne pokažem ogledala,

Da vidite vso dušo svojo v njem.

Kraljica.

Kaj hočeš? Ti me misliš umoriti?

(Kliče). Hé, na pomoč!

Polonij *(za tapeto).*

Hé, na pomoč, ljudjé!

Hamlet.

Kaj? Kakó? Podgana? *(Potegne meč).*

Mrtev! stavim zlat, da je mrtev!

(Zabode skozi tapeto).

Polonij *(za tapeto).*

O, umorjen sem! *(Pade in umrje).*

Kraljica.

Gorjé mi! kaj si storil?

Hamlet.

Resnično, jaz ne vem: je-li to kralj?

(Izvlače Polonija izza tapete).

Kraljica.

O to dejanje naglo in krvavo!

Hamlet.

Krvavo je, resnično, draga mati,

In skoro táko, kot ubiti kralja

In poročiti se z njegovim bratom.

Kraljica.

Ubiti kralja?

Hamlet.

Dà, takó sem rekel,
(Polonija). Ubogi domišljavi norec, z Bogom!
Zamenjal sem te z nekom višjim: toda
Usodo svojo nosi kakor je;
Glej, prevelika brižnost se ne spleča.
(Materi). Kaj lomite roké? tiho sedite,
In lomil vam bom sree, dà, to hočem,
Če je mogoče, če že ní do céla.
Otrpnilo v navadi vam prokleti,
Da poti nima več razum do njega.

Kraljica.

Kaj sem storila, da tako predrzno
Tvoj jezik z mano govori?

Hamlet.

Dejanje,
Ki skruni vso poštenosti lepoto,
Ki čednost izpreminja v laž, ki jemlje
Z ljubezni céla čiste lilije
In nanj mehurje stavi, ki prisege
Zakonske preobrača v pridušanje
Igralcev; o storili ste dejanje,
Ki iz pogodbe nájsvetejše trupla
Iztrga dušo, in iz sladke vere
Napravi prazno besedičenje.
Obraz nebá rudí; ves svet žaluje
Če se spominja onega dejanja —
Kot da prihaja sodnji dan.

Kraljica.

Gorjé mi,
Povej, katero je dejanje moje,
Ki se oznanja s tem grmečim glasom?

Hamlet.

Poglejte to podobo in pa tó,
Naslíkano je tukaj dvoje bratov.
Poglejte mehki čar na teh obrvih!
Lasjé Apolonovi, Jupitrovo
Visoko čelo, Martovo okó,
Ustvarjeno samó, da ukazuje,
In stàs Merkurja, božjega poslanca,
Kadar se spušča na višave sinje;
Da združena je tukaj vsa lepota,
Bogovi vsi pritísnili so nanjo
Pečat svoj, da bi svetu pokazali,
Kakó ustvarjen je resničen mož:
To bil je vaš soprog. — Poglejte zdaj:
In to je vaš soprog, snetljivo klasje,
Pogubno bratu. Kjé so vam oči?
Te lepe gore pašo ste pustili,
Da krmite se v blatu? Kjé imate
Oči? Ne imenujte to ljubezen!
Kri se pretaka krotko v vaših letih,
Počasi leze in razsodbe čaka: —
A kakšna pač razsodba je volila
Med tem in ónim? Pameti imate,
Drugače bi ničesar ne čutili —
A vašo pamet je zadela káp,

Ker blaznost bi se tukaj ne motila;
Zakaj nikdar ni blaznost pameti
Takó ovladala, da več ne mogla
Izbirati bi toliki razliki.
Povejte, kakšen vrag vas je premotil,
Ko šli ste slepe míši se igrat?
Okó brez čuta, brez očesa čut,
Uho brez rok in brez oči, in voh
Brez vsega čuta zdravega, najmanjših del
Ne mogel bi zmotiti se takó! —
O sram, povej, kjé je rdečica tvoja?
Peklò, če vstajaš v hladnih udih žene,
Tedaj naj se nedolžnost prekipeče
Mladosti kakor vosek raztopi;
Ne zgražajte se več, kadar razsaja
Prevročá kri; saj sam ledeni mraz
Z nič manjšim ognjem ne gorí in voljo
Zavaja v greh razum.

Kraljica.

Ne dalje, Hamlet!
V srcé obrnil moje si oči,
Tam vídim pege, črne in globoke,
Ki ne izbrišejo se več.

Hamlet.

Živeti

V žaltavem znoju postelje nesramne,
V gnjilobi pàrjene; nečistovaje
Nad grdim gnezdóm —

Kraljica.

Ne govori več!
Besede tvoje ostre so kot noži,
Ne več, o Hamlet!

Hamlet

Ubijalec, suženj,
Slepar, ki desetine del najmanjši
Ni tega, kar je bil vaš prejšnji mož;
Pavliha-kralj! Države in oblasti
Zavraten tat, ki zlato krono je
Ukral s police ter jo vtaknil v žep!

Kraljica.

O Hamlet, nehaj!

(Duh nastopi neoboroženi)

Hamlet.

Zakrpan, strgan kralj! (Ugleda duha).
Varujte me, zagrnite se nad mano
Peroti trum nebeških! — Kaj želi
Podoba tvoja?

Kraljica.

O gorjé, zblaznèl je!

Hamlet.

Mordà prihajaš lénega sinú
Oštévat, ki zapravlja strast in čas,
In ne izpolni tvojega ukaza?
Povej!

Duh.

Spominjaj se! Ta moj posèt
Naj poostri samó sklep otopeli.
A glej, oblila je groza tvojo mater;
Ti stopi médnjo in med njeno dušo;
Duh slab ima največjo domišljijo;
Govori z njó, Hamlet!

Hamlet.

Kakó vam je mati?

Kraljica.

Kako je tebi, Hamlet,
Da gledaš nepremično tja v praznato
In z breztelesnim zrakom govoriš?
Divje ti gleda duša iz očij,
In kakor speča vojska v nočnem hrupu
Zježili so se ti lasje kot živi
In kvišku ti stojé. O dragi sin,
Poškropi svoje vznurjenosti ogenj
S hladno potrpežljivostjo! Kam gledaš?

Hamlet.

Nanj! Nanj! O glejte ga, kakó je bled!
Da kamenje ga vidi zdaj, pravico
Čutilo bi njegovo. — O ne glej me,
Da pogled tvoj duhá ne omehčá mi,
Da barve moj namen ne izgubi.
In s solzami se, ne s krvjo tolaži.

Kraljica.

Komu pa govoriš to?

Hamlet.

Kaj ničesar

Ne vidite?

Kraljica.

Ničesar ne, a vendar

Vse kar je tam.

Hamlet.

In tudi slišali

Niste ničesar?

Kraljica.

Nič ne razun naju.

Hamlet.

Ha, glejte, zdaj na lahko se izgublja!
Moj oče, ves opravljen kakor nékdaj:
Poglejte, zdaj odhaja skozi vrata!

(Duh odide).

Kraljica.

To je izrodek le možganov tvojih,
Zamaknjenost ustvari lahko mnogo
Stvariš teh brez mesá.

Hamlet.

Zamaknjenost?
Kot vaša bije redno moja žila,
Igra popolno zdrave melodije;
Kar sem govoril, to ní bila blaznost.

Skušajte me in ponovim vam vso stvar
Natanko do besede — ali blaznost
Bi odskočila od resnice. Matí,
Rotim vas: ne tolažite si duše
Z lažjo priliznjeno, da sama blaznost
Iz mene govori in ne vaš greh;
Ta laž zakrila bi samo na lahko
Nevarno pego, spodaj bi pa gnjila
Poguba tiha. Izpovejte se
Pred Bogom, obžalujte, kar je bilo,
Varujte se prihodnjega; plevelu
Gnoja ne dajte, da se ne razrase!
Oprostite mi mojo čednost; zdaj
V teh sitih, tesnosrčnih dnéh je treba,
Da čednost grehu se opravičuje
In plazi pred njim, da mu ugódi.

Kraljica.

O Hamlet, ti razdvajaš mi srcé!

Hamlet.

Vrzite stran slabejši del, a z boljším
Živite malo bolj čisto kot prej.
Lahko noč! A k stricu ne hodite lézat,
Imejte čednost, ki jo nimate.
Navada — vrag, ki scásoma požrè
Zavest pregrehe, — v stvari tej je angelj:
Da tudi vaji lepih, dobrih del
Opravo daje ali oblačilo,
Ki ji pristojá. To noč se vzdržíte,
To vam bo olajšatev za prihodnjo,

Naslednja bo še lažja: vaja skoro
Narave vtisek lahko premení;
Strahuje vruga s krepko silo, ali
Izžene ga. Še enkrat, lahko noč!
A blagoslova hočem vas prositi,
Kadár želeli boste ga samí.

(Pokaže truplo Polonijevo).

Za tega-le gospoda mi je žal:
A božja volja je tako hotela,
Da mene z njim, njega z menoj kaznuje,
In biti moram bič njegov in hlapec.
Lepó ga oskrbim, in smrt njegovo,
Ki bil sem mu jo dal, bom zagovarjal.
Počivajte sladkó. Ljubezen sama
K besedam trdim sili me. Hudó
Se je pričelo, hujše vtegne priti!
Samo besedo še!

Kraljica.

Kaj naj storím?

Hamlet.

Nikar ne tega, kar vam jaz velévam!
Naj k sebi v posteljo vas zopet vabi
Vaš tolsti kralj, naj v lica hudomušno
Vas ščiplje, imenuje svojo miško;
In kadar bo poljubljal vas pohotno,
Kadár igral se bo pod vratom vašim
S proketo svojo roko, — za plačilo
Tedáj mu razodénite vso stvar,
Da jaz nikakor nisem resno blazen,
Temveč le iz zvijače. Prav bi bilo,

Da mu to reč poveste. Kajti kjé je
Kraljica mlada, lepa in nedolžna,
Ki zamolčati tako dragocenost
Bi mogla slinastemu močeradu?
Ne, kljub spoznanju in molčljivosti,
Odprite koš na vrhu strehe, dajte,
Da tiči izletijo, in potem
Zletite vanj kot tista opica
In zlomite si vrat.

Kraljica.

Prepričan bodi,
Če so besede dih in dih življenje,
Nimam življenja, da bi dihala
Besede, ki si mi jih bil govoril.

Hamlet.

Jaz moram na Angleško; ali veste?

Kraljica.

Ah, pozabila sem; takó je sklenjeno.

Hamlet.

Pečatijo že pisma; in sošolca,
Ki jima kakor gadoma zaupam,
Poneseta jih tja, da pobalinstvu
Ravnata pot. A naj bo, kakor je!
Zelo je kratkočasno, če zleti kdo
S smodnikom lastnim v zrak; in moj račun
Je slab, če vsaj za séženj globokeje
Ne kopljem kakor óna, ter poženem
Ju proti luni. Krasno je, če dvoje

Zvijáč takó lepó si gre naproti! —

(Vzdigne Polonijevo truplo).

Ta človek me je malo obreménil:

Potegnem ga seboj v najbližjo sobo.

Zdaj, mati, lahko noč! — Ta tajni svétnik

Je zdaj resnično tajen in resnoben,

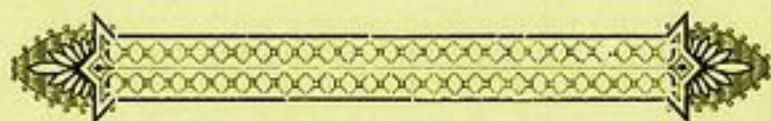
A prej je bil največji blebetač. —

Tedaj z menoj, gospod, da stvar končava. —

Lahko noč, mati!

(Odideta na nasprotno stran. Hamlet vleče seboj
mrtvega Polonija).

Konec tretjega dejanja.

Četrto dejanje.

Prvi prizor.

Soba v gradu.

Kralj, kraljica, Rozenkranc in Gildeastern
nastopijo.

Kralj (kraljici).

Ti vzdihí vaši niso brez pomena,
Razkrite jih, da jih razumemo.
Kjé je vaš sin?

Kraljica (Rozenkrancu in Gildeasternu).

Pustita naju sama za trenotek. (Oba odideta).
Oh, mož moj, kaj sem videla nočoj!

Kralj.

Kakó, Gertruda? kaj je s Hamletom?

Kraljica.

Divjá kot morje, kadar se borita
Za prámoč z vetrom: v svoji besnosti

Začuje šum nenaden za tapeto,
Potegne meč in zakriči: podgana!
Tako je v blaznosti in nevedé
Umoril blazega Polonija.

Kralj.

Dejanje strašno! z nami bi se bilo
Zgodilo isto, če bi stali tam.
Prostost njegova je nevarna vsem,
Vam samim, nam in vsemu svetu. — Ah,
Kdo odgovoren bo za to dejanje?
Dolžili bodo mene samega,
Ki bil zapreti moral bi zbesnelca,
Odstraniti ga daleč od ljudij.
A ljubil sem ga toliko, da nisem
Spoznati hotel, kaj bi bilo treba;
In kot bolnik, ki hoče skrivati
Bolezen, dal sem mu, da mi je grizel
Življenja mozeg. Kam je bil odšel?

Kraljica.

Odstránit šel je truplo umorjeno,
In tukaj kaže se njegova blaznost
Kot zlato zrno sredi slabših rud:
Zdaj objokuje, kar je bil napravil.

Kralj.

O Gertruda, pojdiva!
Tako, ko vstane solnce nad gorami,
Naj stopi v ladijo; in to krvavo
Dejanje mora zagovarjati

Vse veličastvo in vsa spretnost naša. —
He, Gildensteru!

Rozenkranc in Gildensteru nastopita.

Kralj.

Pojdita in vzemita si še koga!
Hamlet je v svoji blaznosti umoril
Polonija ter ga potem odstranil
Iz sobe svoje matere. Pojdita
In prigovarjajta mu, truplo pa
Odnescita v kapelo. Hitro, prosim!

(Rozenkranc in Gildensteru oddeta).

Zdaj skličiva brž najrazumnejše
Priatelje, da razloživa jim,
Kaj hočeva in kaj se je zgodilo:
Tako morda obrekovanje kačje, —
Ki sika od tečaja do tečaja
In ki zadene smoter svoj gotovo
Kot top, — zgreši imena najina
In brez nevarnosti zadene v zrak.
O draga, pojdi z mano! Duša moja
Strahu je polna, polna nepokoja.

(Odideta).

Drugi prizor.

Druga soba v gradu. Hamlet nastopi.

Hamlet.

Dobro je shranjen. —

Rozenkranc in Gildensteru (za sceno).

Hamlet! Kraljevič Hamlet!

Hamlet.

A tiho — kakšen hrup je to? Kdo kliče Hamleta?
O, tu prihajata.

Rozenkranc in Gildensteru nastopita.

Rozenkranc.

Kaj ste storili s truplom, kraljevič?

Hamlet.

Del sem ga k prahu, ki mu je soroden.

Rozenkranc.

Povejte nama kraj, da ga v kapelo
Poneseva.

Hamlet.

Nikar ne verjemita!

Rozenkranc.

Česa naj bi ne verjela?

Hamlet.

Da moram zamolčati vajino skrivnost in svoje
ne. Naposled, da bi se dal gobi izpraševati! Kakó
naj odgovarja na tó kraljev sin?

Rozenkranc.

Ali me smatrate za gobo, milostivi gospod?

Hamlet.

Dà, gospod, za gobo, ki sesá váse kraljev obraz,
njegovo milost in njegove zapovedi. A taki uradniki
služijo kralju najboljše nazadnje: hrani jih, kakor

opica grižljaj v kotu svojih čelustij, vtakne ga v usta, da ga napósled požre. Kadar potrebuje, kar ste nasesali, treba je samo, da vas stisne, in vi, goba, ste zopet suhi.

Rozenkranc.

Ne razumem vas, milostivi gospod.

Hamlet.

To mi je drago: razposajena beseda spi v za-
bitih ušesih.

Rozenkranc.

Milostivi gospod, povedati nama morate, kjé je
mrlič in potem pojdite z nama h kralju.

Hamlet.

Mrlič je pri kralju, a kralja ni pri mrliču.
Kralj je nekaj —

Gildenstern.

Nekaj, milostivi gospod?

Hamlet.

Kar ni nič. Vedíta me k njemu. Skrij se, lis-
jak, — in vsi za njim! (Odidejot.)

-->>>X<<<<--

Četrti prizor.

Druga soba v gradu.

Kralj nastopi s spremljivom.

Kralj.

Poslal sem ponj, da sam poišče truplo.
Kakó nevarno je, da človek tá
Tako svobodno hodi! Ali vendar
Ne smemo ga soditi z vso strogostjo.
Priljubljen je pri množici neumni,
Ki sodi le z očesom, ne z razumom,
In vidi le nesrečo grešnika,
Njegove krivde ne. Zato je treba,
Da zdí se jim ta odposlatev nagla
Stvar, ki je bila sklenjena že davno.
Zakaj, kadar je že bolezen skrajna,
Pomoči more samo skrajno sredstvo,
Ali nobeno.

Rozenkranc nastopi.

Kralj.

Kaj se je zgodilo?

Rozenkranc.

Povedati ni hotel nama, kralj,
Kam del je bil mrlíca.

Kralj.

Kje je sam?

Rozenkranc.

Tam zunaj čaka vašega ukaza.

Kralj.

Privedite ga sem!

Rozenkranc.

He, Gildensteru! privedite kraljeviča!

Gildensteru nastopi s Hamletom.

Kralj.

No, Hamlet, kje je Polonij?

Hamlet.

Pri večerji.

Kralj.

Pri večerji?

Hamlet.

Ne, kjer večerja, temveč, kjer ga večerjajo. Nekak državen zbor paladinov v obliki sladkosnedih črvov se je spravil ravnokar nanj. Tak-le črv vam je najimunitnejši car, kar se tiče jedi. Mi pitamo vse druge kreature, da pitamo sebe; in sami sebe pitamo za črve. Tolsti kralj in suhi berač sta samó različni jedili; dvoje skled, a za isto mizo: to je vse!

Kralj.

Ah Bog! ah Bog!

Hamlet.

Mogoče je, da ribari kdo s črvom, ki je jedel kralja, in da je ribo, ki je povžila črva.

Kralj.

Kaj misliš s tem?

Hamlet.

Ničesar ne; hotel sem vam samo pokazati, kako lahko napravi kralj svoje državno potovanje skozi čreva beračeva.

Kralj.

Kje je Polonij?

Hamlet.

V nebesih. Póšljite koga, da pogleda. Če ga vaš sèl tam ne dobí, iščite ga sami na drugem kraju. A resnično, če ga ne najdete še ta mesec, ga zavohate, kadar pojdete po stopnicah na galerijo.

Kralj (nekaterim iz spremstva).

Pojdite, iščite ga tam.

Hamlet (istim).

Čakal vas bo, dokler ne pridete.

(Nekateri iz spremstva odidejo).

Kralj.

Hamlet, zaradi svojega dejanja
In v varnost svojo, ki nam je pri srcu
Takó, kot žal nam je, kar bil si storil, —

Peljati moraš urno se odtod.
Pripravljena te čaka ladija,
Ugoden veter je in vse razmere
Priganjajo te nujno na Angleško.

Hamlet.

Na Angleško?

Kralj.

Dà, Hamlet.

Hamlet.

Dobro.

Kralj.

Takó je, če bi vedel naš namen.

Hamlet.

Jaz vidim keruba, ki ga vidi. — A pojdimo!
na Angleško! — Zdravstvujte, draga mati!

Kralj.

Tvoj oče, ki te ljubi, Hamlet.

Hamlet.

Moja mati. Oče in mati sta mož in žena; mož
in žena sta jedno teló: torej moja mati. Pojdimo, na
Angleško!

(Odide).

Kralj (Rozenkrancu in Gildensteru).

Za njim hitita in nemudoma
Na krov z njim, da odide še nocoj!
Vse zapečatenó je in storjeno,

Kar bilo je potrebno. Brž odtod!

(Rozenkranc in Gildenster odideta).

In ti, Angleška, če ti je kaj vredna
Ljubezen moja (kakor te lahko
Uči jo spoštovati moja moč, —
Zakaj zaceljena še zdaj ni rana,
Ki bil zadál ti jo je danski meč
In danj podložni daje nam tvoj strah)
Ukaz boš gospodarjev izvršila,
Ki te roti, da brez odloga naj
Umrje Hamlet. Stori to, Angleška!
Kot vročica divjá mi v krvi: ti me
Ozdravi! Dokler to se ne zgodi,
Dotlej nikjer veselja zame ni.

(Odide).

Četrli prizor.

Ravan na Danskem.

Fortinbras nastopi z vojaštvom.

Fortinbras.

Pojdite, stotnik, in sporočite
Pozdrav moj, kralju danskemu; recite,
Da hoče Fortinbras imeti spremstvo
Na svoji poti po kraljestvu danskem,

Ki naznanili smo mu jo že prej.
Kje da se snidemo, to vam je znao.
Če veličastvo kaj od nas želi.
Pozdravimo ga po dolžnosti svoji.
To mu povejte.

Stotnik.

Storim vse, gospod!

Fortinbras (vojaštvu).

Počasi dalje. (Odide z vojaštvom).

Hamlet, Rozenkranc, Gildenstern in drugi nastopijo.

Hamlet.

Čegavo je vojaštvo to, gospod moj?

Stotnik.

Norvežko je, gospod!

Hamlet.

In prosim vas, kam je namenjeno?

Stotnik.

Napravlja se nad Poljsko.

Hamlet.

In kdo jih vodi?

Stotnik.

Norvežanov sinovec, Fortinbras.

Hamlet.

In ali gre nad vso državo, ali
Samo nad jedno krajino?

Stotnik.

Da govorim resnico brez dostavkov,
Dobiti hočemo le košček zemlje,
Ki nima družega kakor imé.
Ne vzel bi ga v najem za pet dukatov,
In tudi ne bi dal, če se prodá,
Dobička večjega ni nam kot Poljski.

Hamlet.

Tedaj ga Poljska pač ne bo branila?

Stotnik.

O dà, ves kraj je že zaseden.

Hamlet (zase).

Duš dve tisoči, dvajset tisoč zlatov,
Še ne rzsodi pulilega razpora.
To rana je miru in blagostanja,
Ki znotraj guije, zunaj pa se vidi,
Kot da nevarnosti nikake ni. —
Zahvalim vas, gospod.

Stotnik.

Zdravstvujte!

(Odide).

Rozenkranc.

Izvolite, da idemo?

Hamlet.

Takoj

Za vama pridem. Idita naprej!
(Rozenkranc, Gildenstern in drugi odidejo).
Kako me obtožuje vse, priganja
Osveto mojo leno! Kaj je človek,

Če jed sta in pijača mu bogastvo
Največje in njegovih ur dobiček?
Žival, nič drugega! Gotovo Bog,
Ki z umom tolikim nas je ustvaril,
Da vidimo pred sabo in za sabo,
Ni dal nam zmožnosti in pameti,
Da v nas brez hasni bi plesnela. Naj bo
Živalska pozabljivost ali dvom.
Ki mučno in natanko premišljuje,
Kaj lahko bi naposled prišlo — misel,
Ki razdeljena, le četrt modrosti
In dele tri imá plašljivosti —
Resnično, jaz ne vem, čemu živim,
Da govorim: «To mora se zgoditi!»
Ko vendar vzrok in voljo, moč in sredstva
Imam, da to storim. Vse naokoli
Me vzgledi jasni spominjajo:
Tako ta vojska, močna, neštevilna,
Ki v boj jo vodi nežen kraljevič,
Čigar pogum, željan visoke slave,
Ne meni za izid se negotovi
In sreči, smrt in nevarnostim
Nastavlja drzno del svoj umrjoči —
In vse to za orehovo lupino.
Resnično velik je le tisti, kdor se
Ne gane brez velikega povoda;
A ko mu je za čast, takrat bori se
Celó za bilko. In kako je z mano,
Ki ne umór očeta, materina
Sramota ne, in ne nagón krvi
In pameti, — ki ne vzbudi me nič?

In tukaj vidim zdaj v sramoto svojo
Smrt bližnjo dvajseterih tisoč mož,
Ki za kaprico, za dozdevno slavo,
Gredó v grob kakor v posteljo: za košček
Zemlje, premajhen skoro za borilec,
Premajhen, da ubite bi vojake
Zagrebli vanj. Zdaj misli se vzdramite,
Odslej le gorke si krvi želite! (Odlide).

Peti prizor.

Helsingör. Soba v gradu.

Kraljica in Horacij nastopita.

Kraljica.

Jaz nečem govoriti z njó.

Horacij.

Zeló nadležna je in vsa iz sebe;
Res vredno je sočutja njeno stanje.

Kraljica.

Kaj hoče?

Horacij.

O očetu govori,
In pravi, da je svet hudoben, bije
Si prsa in vzdihuje; vsaka bilka

Ji je napoti; govori zmedeno
 In pol nerazumljivo: ves njen govor
 Ni nič, a vendar njena negotovost
 Ljudí zavaja, da ugibajo;
 In skladati priěno pomen besed,
 Ki ga vlové iz njenih mígljejev,
 Iz kímanja, iz njenega obraza —
 Takó, da se jim zdi, — gotovega
 Ne dá se misliti, a mnogo zlega.
 Prav bilo bi, da govorite z njó,
 Ker lahko sum rodí v zlovoljnih sreih.

Kraljica.

Tedàj naj pride! (Horacij odide).
 Ko pod bremenom greha duh trepeče.
 Malenkost je poslanec mu nesreče;
 Takó zmedena krivda je plašljiva,
 Da sama se izda, kedàr se skriva.
 Horacij se vrne z Ofelijo.

Ofelija.

Kje je prelepo veličanstvo dansko?

Kraljica.

Kakó se ti godi, Ofelija?

Ofelija (poje).

Kako spoznam, o ljubček moj,
 Od drugih te ljudi?
 Klobuk imaš in palico,
 Opanke nosiš ti.

Kraljica.

Ah, draga gospodična, čemú ta pesem?

Ofelija.

Kakó izvolite? Ne, prosim, poslušajte: (Poje).

Umrí, umrí je ljubček tvoj,
 Oj dèkle ne briši solzá;
 Pri vzglavju zeleno travico,
 Pri vzoóžju kamen imá. —

O!

Kraljica.

A recite, Ofelija —

Ofelija.

Prosim vas, poslušajte. (Poje).

Kot sneg je bil bel mrtvaški prt,
 In rdeče so rože bile,
 Oj v grob so pale, tja v temni grob,
 In solze jih niso rosile.

Kralj.

Kakó vam je, gospodična?

Ofelija.

Bog vam povrni! jako dobro. Pravijo, da je
 bila sova pekova hči. Ah gospod! mi pač vemo, kaj
 smo, a ne, kaj je še lahko iz nas. Bog vam blagoslovi
 kosilo!

Kralj,

To je mérilo na njenega očeta.

Ofelija.

Prosim, ne govoriva o tem; a če vas prašajo,
 kaj to pomeni, recite jim tó-le: (Poje).

In jutri bo sveti Valentin, —
Kako je še zgoden čas;
Pod oknom te bom čakala,
Tvoj Valentin bom jaz.
In fant devico, ubožico,
V svoj topli hram spusti, —
In ko je šla od njega stran,
Devica več bila ni.

Kralj.

Draga Ofelija!

Ofelija.

Gotovo, brez prisege, takoj končam. (Poje).

O sveta Katarina, — fej!
Povejte, kaj je to?
Mlad fant stori, če se mu zdi,
In vendar ni lopo.
Dejala je: in rekel si,
Da za ženo boš me vzal.

In on pravi na to:

Za Boga, da nisi k meni prišla,
Pošteno bi te vzal.

Kralj.

Kako dolgo je že táka?

Ofelija.

Upam, da bo še vse dobro. Potrpeti nam je treba:
a jaz ne morem, da bi ne plakala, če pomislím, da
so ga položili v mrzlo zemljo. Moj brat izvè to reč,
in takó vas zahvalim za vaš dobri svet. Pridi, moja
kočija! Lahko noč, dame! lahko noč, sladke moje
dame! lahko noč! lahko noč! (Odide).

Kralj (Horacija).

Za njo pojdite in stražite jo! (Horacij odide).
O, to je strup bridkosti, ki izvira
Iz smrti njenega očeta. Glejte.
O Gertruda, kedär prihajajo
Bolesti, ne gredó posamezno.
Ne, v celih trumah. Oče njen ubit;
Izgnan vaš sin, ki sam je bil zakrivil
Izgnanstvo svoje; ljudstvo zapeljano
Šepeče si v uho nejasne slutnje
O smrti starega Polonija;
Bilo je slabo, da smo ga zagrebli
Tako čez noč; in to ubogo dete
Odrngano od svoje pameti,
Ki smo brez nje le slike, le živali.
Naposled, kar je važnejše od vsega:
Njen brat se je povrnil iz Pariza
Na skrivnem, in zdaj brani se s čudenjem,
Zavija se v meglò in ne pogreša
Natočevalcev, ki ga kužijo
S strupenimi besedami o smrti
Njegovega očeta. In zadrega,
Uboga na dokazih, bo nas drzno
Dolžila od ušesa do ušesa.
O draga Gertruda, to daje mi
Kot grozdni strel na mestih neštevilnih
Smrt pomnoženo. (Hrup za sceno).

Kraljica.

Gorjé mi, kaj pomenil bi ta hrup?

Plemič nastopi.

Kralj.

Hé, kjé so Švicarji? Čuvajte vrata?
Kaj se godi?

Plemič.

Rešite se, o kralj!
Morje, kedar razlije se čez breg,
Ravní takó nasilno ne poplavi,
Kakor na čelu je uporne tolpe
Nad vaše sluge planil zdaj Laertes.
Druhal ga imenuje knez, — in kakor
Da bil pričel bi svet se šele zdaj,
Kot da pozabljena je stara doba,
In kakor da je šega vsem neznana —
Ta temelja in stebra dostojanstva —
Kričé: Volimo! Kralj naj bo Laertes!
In kape in roké in vsi jeziki
Naznanjajo oblakom: kralj Laertes!
Laertes kralj!

Kraljica.

Kakó bijó vam po nepravem sledu!
Kod vohate, prokleti danski psi!

(Hrup za sceno).

Kralj.

Vrata so razbita!

Laertes nastopi oborožen; Danci za njim.

Laertes.

Kje pa je tisti kralj? — Ostanite,
Gospodje, zunaj!

Danci.

Noter hočemo!

Laertes.

Ne, dovolite mi.

Danci.

Kakor vam drago. (Odidejo).

Laertes.

Hvala! Varujte vrata! —
Ti kralj nesramni, vrni mi očeta!

Kraljica.

Laertes dragi, mirno!

Laertes.

Kaplja krvi, ki bila bi pokojna,
Naj zove me bastarda; naj očetu
Oblati čast in moji materi
Vžge med obrvi známenje vlačuge!

Kralj.

Laertes, kaj je vzrok, da je tako
Orjašk upor tvoj? — Pusti ga, Gertruda,
Nikar ne boj se za osebo našo,
Ker kralja varuje božanstvo tako:
Izdajstvo, če uzre, kaj je hotelo,
Odvrne se od svoje volje. — Torej,
Povej, Laertes, kdo te je razjaril? —
Gertruda, pusti ga! — Tedàj govóri!

Laertes.

Kje je moj oče?

Kralj.

Mrtev.

Kraljica.

Toda on

Ga ni umoril.

Kralj.

Daj mu, naj sprašuje!

Laertes.

Kako je umrl? Ne dam se mázati,
V peklo zvestoba! In prisege vse
K hudiču! Vest, pobožnost, — v brezdno z njimi!
Prokletstvu jaz kljubujem; ni mi mar
Ne ta svet in ne oni, pa naj pride
Kar pride! Samo maščevanja hočem
Popolnega za svojega očeta.

Kralj.

Kdo vam to brani?

Laertes.

Le volja moja, ne ves drugi svet,
In s sredstvi gospodaril bom takó,
Da z malim storil bom veliko.

Kralj.

Čujte,

Laertes, če resnico hočete
O smrti zvedeti očetovi:
Ste-li namenjeni v osveti svoji,
Da v igri tej dobljeni pokončate
Sovražnike vse in prijatelje?

Laertes.

Sovražnike samo.

Kralj.

In ali jih

Poznati hočete?

Laertes.

Prijateljem

Odprem roké ljubeče, da napajam,
S krvjo jih svojo kakor Pelikan.

Kralj.

Zdaj torej govorite kakor plemič
In dober sin. Pred vašo naj razsodbo
Izkaže se različno kakor dan,
Da sem nad smrtjo vašega očeta
Nedolžen in da sam jo obžalujem.

Danci (za sceno).

Pustite, naj gre noter!

Laertes.

Kakšen hrup?

Kaj to pomeni?

Ofelija nastopi, fantastično okrašena s travo in cveticami.

Laertes.

O posuši, solnce,
Možgane moje, vé skeleče solze,
Izžgite iz očíj mi čut in moč! —
Za Boga! drago bodo nam plačali
To blaznost tvojo, dokler v tehtnici

Ne pade naša skledica globoko! —
 O mlada roža, oh Ofelija!
 O draga sestra! — Ali res je pamet
 Dekleta mladega takó minljiva
 Kakor življenje starega moža?
 Narava je v ljubezni svoji nežna:
 In kjer je nežna, pošlje dragocèn
 Spomin za ljubljencem.

Ofelija (poje z otožnim glasom).

In nesli so ga štirje možje —
 (Smehom). Hejsa! Julijesa!
 (Otožno). Na grob so kapale solze —
 (Govori). Bog s teboj, golobica!

Laertes.

Četudi bi imela zdravo pamet,
 Da spominjala bi nas k osveti,
 Ne moglo bi ganiti nas tako.

Ofelija.

Zapojte: «Dol z njim, le dol z njim! nemudoma
 dol z njim!» — O, in kakšen krasen napev! To je
 nezvesti oskrbnik, ki je ukral hčerko svojemu go-
 spodarju.

Laertes.

Ta nič je več kot nekaj.

Ofelija (Laertu).

Tukaj je rožmarin; prosim vas, dragi moj,
 spominjajte se náme; in tu so sirotice, te so za
 zvestobo.

Laertes.

Moder izrek v blaznosti: zvestoba, združena s
 spomínom.

Ofelija (kralju).

Tu je kopree za vas in orlica. (Kraljici). Tu je
 rutica za vas in tukaj zame — svojo lahko nosite
 s kakim znakom. (Laertu). Tu so marjetice — hotela
 sem vam dati par vijolic, a vse so zvene, ko je
 umrl moj oče. — Pravijo, da mu je dal Bog lahko
 smrt. — (Poje).

«Oj sladki moj Robert, ti fantič moj —».

Laertes.

Otožnost njeno in boleest globoko
 Pretvarja peklo sámó v ljubeznivost.

Ofelija (poje).

In nič več ne bo ga nazaj?
 In nič več ne bo ga nazaj?
 On v grobu leži,
 Ah pojdi, umri,
 Saj nič več ne bo ga nazaj!
 Oj slvo že imel je glavó,
 In belo kakor sneg bradó;
 Zdaj v grobu leži,
 Ne jokajte oči;
 O Bog, ti ga vsprejmi v nebó.
 In vse krščanske duše! Za to molim. —
 Bog z vami! (Ofelija odide).

Laertes.

Ali vidite to? o Bog!

Kralj.

Laertes, govoriti moram z vami
 O vaši žalosti. Pojdite zdaj

In najrazumnejšim prijateljem
Recite, da naj sodijo med nama.
In ako sklenejo, da smo deležni
Te krivde, in četudi le posredno,
Tedaj življenje naše in kraljestvo
In krono si vzemite; ako ne,
Tedaj udano potrpite z mano,
Da z vašo dušo združen jo tolažim.

Laertes.

Tako naj bo! —
Že sama smrt, in skrivni ta pogreb —
Nad rakvijo ne meča in ne grba,
Brez šeg visokih, brez slovesnosti —
To kliče glasno od zemlje do néba,
Da naj odgovora zahtevam.

Kralj.

Stôri,

In kdor je kriv, tá s smrtjo se pokôri!
Za mano prosim! (Vsi odidejo).

Šesti prizor.

Druga soba v gradu.

Horacij in sluga nastopita.

Horacij.

Kdo hoče govoriti z mano?

Sluga.

Mornarji, ki prinašajo vam pisma

Horacij.

Naj pridejo! (Sluga odide).

Ne vem, od koga mogel bi mi priti

Pozdrav na svetu kot od Hamleta.

Dvoje mornarjev nastopi.

Prvi mornar.

Bog blagoslovi vas gospod!

Horacij.

Naj blagoslovi tudi tebe!

Prvi mornar.

To stori, gospod, če bo volja njegova. Tu je pismo za vas, gospod; prihaja od poslanca, ki je bil odpravljen na Angleško, ako je vaše imé Horacij, kakor so mi bili povedali.

Horacij (čita).

Horacij, kadar to pregledaš, spravi tá dva človeka h kralju; imata namreč pisma zanj. Nismo še bili dva dni na morju, že nas je začel loviti močno oborožen korsar; ker naša jadra niso bila kos njegovim, poskusili smo svojo srečo v vsiljeni hrabrosti in med bojem sem bil skočil na sovražno ladijo; a ta hip jo odtrgajo od naše in tako sem bil jaz sam njihov jetnik. Ravnali so z mano kakor milosrčni tatje, a vedeli so dobro, kaj delajo; napraviti jim moram uslugo. Skrbi, da prejme kralj pisma, ki mu jih pošiljam, in požuri se k meni takó urno, kakor

da bi bežal pred smrtjo. Povem ti v uho besede, da okameniš, a vendar so še prelahke za svojo vsebino. Ta dva mornarja te povedeta k meni. Rozenkranc in Gildenstern se peljeta dalje na Angleško! O njiju ti imam veliko poročati. Zdravstvuj! Na večno, kakor veš, tvoj Hamlet.»

(Mornarjema).

Pojdita, da oddamo kralju pisma,
In tem hitrejšje, da povedeta
Me k njemu, ki je vama jih izročil.

(Vsi odidejo).

Sedmi prizor.

Druga soba v gradu.

Kralj in Laertes nastopita.

Kralj.

Zdaj pač priznavate nedolžnost mojo
In kot prijatelja me morate
Zapreti v srec, ko ste čuli jasno,
Da oni, ki ubil vam je očeta,
Je stregel po življenju tudi meni.

Laertes.

Resnica je. Vendar, povejte mi:
Čemu pa niste kaznovali teh

Dejanj, tako nevarnih, kazni vrednih,
Kot vaše veličanstvo, vaša varnost
In vaša je modrost zahtevala?

Kralj.

Iz dveh posebnih vzrokov, ki neznatna
In slaba se vam bosta morda zdela,
A zame vendar močna sta dovolj.
Soproga moja, Hamletova mati,
Živi le od njegovega pogleda,
In kar se tiče mene, — naj bo tó
Nesreča moja ali moja čednost —
Tako sem združen z njo, da kakor zvezda
Le v krogu svojem more se ganiti,
Ganiti se brez nje ne morem jaz.
In drugi vzok, zakaj da nisem javno
Smel kaznovati ga, je bilo tó,
Da je pri množici zelo priljubljen.
Njegove grehe močijo v ljubezni.
In tá iz grajanja napravi hvalo,
Kot v vodi les se v kamen izpreminja:
Tako da vse puščice, iztesane
Prelahko za tako nasproten veter,
Vrnile bi se k loku mojemu
Ter ne prišle do smotra.

Laertes.

Takó tedaj izgubil sem očeta,
Takó mi je zblaznela draga sestra,
Katere vrednost (če hvaliti smemo,
Kar je minilo) stala je na višku

Teh časov, nedosežen vzgled kreposti.
No pride že osveta!

Kralj.

Le mirno spite in ne mislite,
Da iz snoví smo lene narejéni,
In da se zdí nam kratkočasna šala,
Če nas nevarnost ruje za bradó.
Več boste v kratkem čuli: ljubil sem
Očeta vašega in ljubim sebe;
Iz tega lahko sprevidite —.

Sèl nastopi.

Kralj.

No? kaj je novega?

Sèl.

Od Hamleta
Prinašam pisma; tó-le za kraljico
In to za vas, moj kralj.

Kralj.

Od Hamleta?
In kdo jih je prinesel?

Sèl.

Mornarji menda; jaz jih nisem videl.
Dobil sem jih od Klavdija in on
Od prinašalca samega.

Kralj.

Laertes,
Vi boste čuli. — (Sèlu). Idite! (Sèl odide).

(Čita). «Velemožni! véдите, da so me izložili
nazega na vaše kraljestvo. Jutri bom prosil dovoljenja,
da stopim pred vaše kraljevo obličje, in potem, kadar
mi dovoli vaša milost, razložim vam povòd svojega
naglega in čudovitega povratka. Hamlet.»

Kakó je to? Kaj so že vsi spet tukaj?
Ali je morda vse samó prevara?

Laertes.

Poznate-li pisavo?

Kralj.

Hamletova.

«Nag», pravi ter pristavlja, da je sam —
Kaj mi svetujete?

Laertes.

To me je zmedlo, kralj. A naj le pride!
Kako bolést bo sréno mi hladilo,
Če morem mu povedati v zobé:
«Ti si to storil!»

Kralj.

In če je takó —
Kakó mogoče je, da je takó?
Kakó bi moglo biti pač drugače? —
Laertes, ali hočete, da vam
Svetujem?

Laertes.

Dà, moj kralj!
Če k miru mi ne boste svetovali.

Kralj.

Le k miru tvojega sreá. Kedar
Povrne se in iz strahú pred potjo
Ne pojde več odtod, pregovorím ga
K poskušnji, porojeni v moji glavi —
In smrt mu je gotova, taka smrt,
Da graje niti sapica ne bó
Pihljala zarad nje; celó kraljica
Bo videla na vsem samó naključje.

Laertes.

Dam se voditi vam, moj kralj, tem rajši,
Če morete storiti, da vso reč
Izvêdem jaz.

Kralj.

Tako naj se zgodi.
Ko bili ste v Paris odpotovali,
Hvalili so vas v pričo Hamleta
Vsled prednosti, ki diči vas posebno;
In ni zavidal vas zarad nobene
Tako močno, kot zarad te jedine,
Ki je najmanjša izmed vseh.

Laertes.

In kakšna prednost bila bi to, kralj?

Kralj.

Le svetel trak na fantovem klobuku.
Todâ potreben, kajti lahka noša
Spodobí se mladosti, kakor kožuh
In suknja starosti častitljivi,
Ki zdravje jí dajè in doštojanstvo. —

Pred meseci je bil tu neki vitez
Iz Normandije. Jaz poznam Francoze
Iz vojne, torej vem, da jašejo
Izvrstno; ali človek tá je čaral:
Takó podil je konja naokoli
Kot da prirastel je k živali svoji;
Vse misli moje je prekosil daleč,
In nimam ne izrazov ne besed,
Da mogel bi ga vam opisati.

Laertes.

Normanec, pravite?

Kralj.

Normanec, dà.

Laertes.

Lamord za Bóga, —

Kralj.

On.

Laertes.

Poznam ga dobro, —
Ponos in bíser vsega národa.

Kralj.

Govoril je o vas navdušeno,
Da mojster ste v orožju in pred vsem,
Kakó da znate sukati rapír:
To bil bi pogled krasen, je zaklical,
Če mogel kdo bi meriti se z vami.
Prisegel je, da spretnost in okó

Pariški izgubili so borilci,
Kedär ste jih napadli: té besede
Zastrupile so ga takó z zavistjo,
Da ni si želel drugega nič več,
Kot da se vrnete nemudoma
In da poskusite se z njim v orožju.
Iz tega torej —

Laertes.

Kaj iz tega, kralj?

Kralj.

Ste li ljubili svojega očeta,
Laertes, ali je otožnost vaša
Le slika brez srea?

Laertes.

Kaj prašate?

Kralj.

Ne mislim namreč, kakor da ne bili
Ljubili bi očeta svojega;
A vem, da v času se rodi ljubezen,
In skušnja mi je tudi dokazala,
Da ogenj njen se s časom ohladi.
V ljubezni plamenu živi na skrivnem
Nekak otrinek, stenj, ki ga slabí;
In nič ni v jednomer jednako dobro:
Zakaj dobrota, kadar se razrase,
Umrje v svoji preobilnosti.
Kar hočeš, to le stóri, kadar hočeš;
Zakaj ta 'hočem!' se preminja naglo,
Dobi odlogov polno in zavór,

Kot rók je in jezikov in slučajev;
In óni 'moram!' je samó še vzdihljev,
Ki le škoduje ti s tolažbo svojo. —
A k jedru! — Hamlet torej se povrne, —
Kaj hócete storiti, da sinú
Izkažete se zvestega v dejanjih
In ne v besedah?

Laertes.

V cerkvi ga zadavim.

Kralj.

Zares, pribežališča bi nikjer
Umor ne smel imeti in osvete
Bi omejavati ne smeli; toda,
Laertes, če želite to storiti,
Ostanite doma. Ko pride Hamlet,
Izve, da ste vi tukaj in potem
Napravimo, da bodo mu hvalili
Umetnost vašo in da na debelo
Pobarvajo visoko tisto slavo,
Ki bil vam jo je dal Francoz; na kratko, —
Takó zavédemo ga v dvoboj z vami
In stavimo na glavi vajini.
On plemenit, neskrben in brez sumnje,
Pazljivo si rapirjev ne ogleda;
Zatorej lahko vzamete si meč
Nabrušen, in če se vam to posreči,
Tedaj pa s krepkim sunkom ga plačajte
Za smrt očeta.

Laertes.

Storim vse takó,

In v ta namen mazilil bom svoj meč.
Dal mi je sredstvo neki šarlatan
Tako morilno, da če nož svoj vanje
Pomočite, — noben oblič na svetu.
Pa bodi blagoslovljen z blagoslovom
Vseh zelišč, kolikor jih je pod luno, —
Ne reši onega, kogar je ranil
Ta nož; zató mazilil bom s tem strupom
Rapir svoj, in če ranim ga samó
Na lahko, ne uide smrti več.

Kralj.

Premisliti je treba torej časa
In sredstev naših vse ugodnosti,
Ki morejo voditi nas do smotra.
Če spodleti nam in če bi spoznali
Iz slabega uspeha naš namen,
Bilò bi boljše, da vse opustimo;
Zató za glavnim moramo načrtom
Imeti še postranskega, ki nam
Pomôre, če se dvoboj ne posreči!
Da vidimo! — na spretnost vajino
Slovesno stavo bomo stavili —
Imam jo!
Kedar razgreta bodeta in žejna
(Zato napádate ga z dvojno silo)
In želel bo, da pije, naj bo kelih
Pripravljen zanj, in če pije iz njega
In če uide vašemu rapirju,

Ne reši se pogube. Ali tiho!
Čemu ta hrup?

Kraljica nastopi.

Kralj.

Kaj je, kraljica draga?

Kraljica.

Nesreča stopa na petó nesreči,
Takó podé se jadrno nad nas. —
Laertes, utonila vam je sestra.

Laertes.

Ofelija je utonila? Kjé?

Kraljica.

Čez potok nizko se nagíba vrba
In kaže v vodi svoje sívo listje;
Z njim vila vence je fantastične
Iz žagolic, marjetic in iz slaka.
In ko se vspenja, da spletene vence
Obesila na veje bi viseče,
Tedadj prelomi se hinavska veja,
In s cvetnimi trofejami je padla
V valove jokajoče. Oblačila
So razgrnila se ter jo nosila
Na vodi nekaj časa kot sireno,
In pesmi je prepevala med tem,
Kot da nevarnosti bi ne poznala,
Kot da je bitje, porojeno v vodi.
A to trpelo je le kratek čas;
Vodé napije se obleka težka

In stran od melodij ubogo dete
Potegne v globočino blatna smrt.

Laertes.
Ah, utonila?
Kraljica.

Utonila je.

Laertes.

Preveč vode imaš, Ofelija!
Zatorej tok ustavljam svojih solz.
In vendar je takó pri nas: narava
Pravice svoje tirja, reče naj
Kar hoče sramežljivost; a po solzah
Izgine zopet, kar je ženskega. —
Zdravstvujte, kralj! — Besede plameneče
Goré mi na jeziku, ali tá
Nespamet jih gasí. (Odide).

Kralj.

Za njim, Gertruda!

Z velikim trdom sem ga potolažil,
A to, bojim se, da ga vzburi zopet;
Zató nemudoma za njim! (Odide).

Konec četrtega dejanja.

Peto dejanje.

Prvi prizor.

Pokopališče.

Dvoje grobarjev nastopi z lopatami itd.

Prvi grobar.

Ali naj krščansko pokopljejo tako žensko, ki
išče samovoljno svojega izveličanja?

Drugi grobar.

Jaz ti rečem, da naj jo; napravi torej hitro
njen grob. Oglédnik je premišljeval nad njó ter
spoznal, da naj jo pokopljejo krščansko.

Prvi grobar.

Kakó je to mogoče, če se ni utopila defenzivno?

Drugi grobar.

I, spoznali so takó.

Prvi grobar.

A zgoditi se mora «se offendendo», drugače ni mogoče. Zakaj to je poglavitno: če se vedoma utopim, spričuje to o nekem dejanju, in vsako dejanje ima troje delov: sestoji namreč iz delovanja, dejanja in dela. Ergo se je utopila vedoma.

Drugi grobar.

Ej, čuj vendar, kume grobar.

Prvi grobar.

Dovoli! Tu stoji voda: prav; tu stoji človek: prav. Če gre človek k tej vodi in se utopi, ostane pri tem, da gre tja, hoté ali nehoté. Zapomni si! Ako pa pride voda k njemu ter ga utopi, tedaj se ne utopi sam. Ergo, kdor svoje smrti ni kriv, ne pri-krajša svojega življenja.

Drugi grobar.

Ali je to po postavah?

Prvi grobar.

Seveda je, po postavah mrliških oglednikov.

Drugi grobar.

Ali hočeš, da ti povem resnico? Če bi ne bila gospodična, ne zagreblj bi je v blagoslovljeno zemljo.

Prvi grobar.

Dà, to je žalostno, da imajo mogočni ljudje na tem svetu več potuhe v obetanju in utapljanju, nego drugi kristijani! Lopato sem! Ni jih večjih plemeni-

tašev od vrtnarjev, kopačev in grobarjev: nadaljujejo namreč obrt Adamovo.

Drugi grobar.

Ali je bil on plemenitaš?

Prvi grobar.

On je bil prvi orožen.*)

Drugi grobar.

Eh, kakó to!

Prvi grobar

Kaj? ali si pogán? Kakó razlagaš sveto pismo? Sveto pismo pravi: Adam je kópal. Ali je mogel kopa-ti brez orodja?*) Dam ti še drugo vprašanje: ali će ne odgovoriš, kakor se spodobi, potem priznaj —

Drugi grobar.

Le prašaj!

Prvi grobar.

Kdo zida trdneje od zidarja, ladijestavca in tesarja?

Drugi grobar.

Tisti, ki dela vislice, zakaj njegove stavbe pre-živé več kot tisoč prebivaleev.

Prvi grobar.

Tvoja duhovítost mi ugaja, resnično! Vislice storé dobro: a kakó storé dobro? Dobro storé ónemu, ki storí slabo. In ti storíš slabo, če praviš, da so napravljene vislice trdneje od cerkve; torej bi ti storile vislice dobro. Še enkrat! Hitro!

*) He bore arms, — nosil je orožje, er war armirt; — wit-hout arms, brez rok; the arm, — rama roka; the arms, — orožje.

Drugi grobar.

Kdo da zida trdneje od zidarja, ladijestaveca in tesarja?

Prvi grobar.

Dà, povej mi to, pa dobiš delopust.

Drugi grobar.

Za Bóga, zdaj vé m!

Prvi grobar.

Torej!

Drugi grobar.

Ej vrága, pa vendar ne vem.

Hamlet in Horacij nastopita od daleč.

Prvi grobar.

Nikar se več ne muči s tem; bédasti osel ne gre hitreje, pa ga tepi, kolikor hočeš; in če te kdo vprahodnje praša to reč, odgovori mu: grobar. Zakaj hiše, ki jih dela on, trpé do sodnega dné. Idi v krémo in prinesi mi merico žganja. (Drugi grobar odide).

Prvi grobar (koplje in poje).

Oj ljubico lepo imél sem jaz

V nekdanjih mladli dnéh;

O Bog, kakó sem preživel svoj čas —

Le sreča in rádost in smeh.

Hamlet.

Ali ta človek prav nič ne čuti, kaj dela? Grob koplje in poje zraven.

Horacij.

Privadil se je in zdaj mu je lahko.

Hamlet.

Takó je zmirom: čim manj dela roka, tem nežneje čuti.

Prvi grobar (poje).

A prišla je stárost, sam Bog vé kedaj,

Prijela me s trdo rokó, —

Adijo, prijatli, ne bo me nazaj,

Na pot sem odpravil se z njó.

(Izkoplje črepinjo).

Hamlet.

Ta črepinja je imela svoje dni jezik in je pela; kakó jo je vrgel ta lópov na tlà, kot da bi bila čeljust Kajuova, prvega morilca! Morda je bila glava kakega državnika, katerega je ta osel zdaj prekánil: človeka, ki je hotel prekániti Boga samega: kaj misliš?

Horacij.

Mogoče.

Hamlet.

Ali kakega dvornika, ki je lahko govoril: «Dober dan, ljubljeni kraljevič?» «Kako se vam godi, dragi moj kraljevič?» — Morda je bil to milostivi gospod Tá in Tá, ki je milostivemu gospodu Temu in Temu hvalil konja, da bi mu ga óni podaril: kaj misliš?

Horacij.

Dà, kraljevič.

Hamlet.

Takó je, in zdaj gospod Črv; brez líc in obsojen, da ga bíje grobarjeva lopata po čeljustih. Lepa izpremema; samó če bi imeli takó bistré očí, da bi jo vídéli. Ali ní stalo rejenje teh kostij več, kakor da se zdaj kegljajo z njimi? Moje me bolé, če pomislim na tó.

Prvi grobar (poje).

Lopato in ravnico litro v dlán
In gosta pozdrávíte;
Oj gost je utrújen, počítka želján,
Brž jamo pripravíte.

(Izkoplje zopet črepinjo.)

Hamlet.

Tukaj je zopet jedna: zakaj bi ne bila to črepinja jurístova? Kje so zdaj njegove klavzule, njegove praktike, njegovi slučaji in njegove zvijače? Zakaj trpí, da ga bíje tá neotesanec z umazano lopato po črepinji in mu ne žuga, da ga obtoži zaradi dejanjske razžalítve? Hm! Ta človek je bil morda svoj čas velik nakupovalec zemljišč, s svojimi hipotekami, svojimi zemljiškimi obrestmi, svojimi kupnimi pismi, s svojimi sodnijskimi dražbami. Ali je to zadnji nakup njegovih nakupov in povračilo njegovih povračil, da mu polnijo plemenito lobanjo s plemenitim blatom? Ali mu niso njegovi poroki in stranski poroki za ničesar družega pórok, kakor za par zbitih desk, ki imajo dolžino in širino dveh, treh kontraktov? Celó prenosne listine njegovih zemljišč bi ležale le stežka v tem zaboju: in lastnik sam naj bi ne imel več prostora? Hé?

Horacij.

Niti za pičico več, kraljevič.

Hamlet.

Ali ne delajo pergamenta iz ovčjih kož?

Horacij.

Dà, kraljevič, in tudi iz telečjih.

Hamlet.

Ovce in teleta iščejo svoje varnosti v njem. — Nagovorim tega človeka. — Hé, ti, čegav je tá grob?

Prvi grobar.

Moj gospod.

(Poje.) Oj gost je utrújen, počítka želján,
Brž jamo pripravíte.

Hamlet.

Zdí se mi resnično, da je tvoj, zakaj ti lažeš *) v njem.

Prvi grobar.

Vi ležite zunaj, gospod, in torej ní vaš; jaz ne ležim v njem, in vendar je moj.

Hamlet.

Ti lažeš v njem, ker si v njem in praviš, da je tvoj. A grob je za mrtve in ne za žive: torej lažeš.

Prvi grobar.

To je živa laž, gospod, vrniti se hoče od mene k vam nazaj.

Hamlet.

Za kakšnega moža ga koplješ?

Prvi grobar.

Za nobenega možá.

Hamlet.

Za kakšno žensko torej?

*) To He se pravi po angleško: ležati in lagati, — liegen in lügen. Teh besednih dovtipov se ne dá prevajati... »Ti ležiš (lažeš) v njem.« —

Prvi grobar.

Tudi za nobeno.

Hamlet.

Kóga torej zagrebejo vanj?

Prvi grobar.

Neko divšo žensko, gospod; toda, — Bog ji daj dobro! zdaj je mrtva.

Hamlet.

Kakó natánčen je ta človek! Govoriti moramo spretno, da nas ne umori s svojim zavijanjem. Resnično, Horacij, poslednja tri leta sem pazil na to reč: čas je postajal takó bistroumen, da stopa kmetova noga na ozeblino dvornikove péte. — Kako dolgo si že grobar?

Prvi grobar.

Od vseh dnij v letu so me napravili grobarjem prav isti dan, ko je naš prejšnji kralj Hamlet premagal Fortinbrasa.

Hamlet.

Koliko je že od tega?

Prvi grobar.

Tega ne veste? Vsak norec to vé. Bilo je isti dan, ko je bil rojèn mladi Hamlet, ki je zdaj zblaznel in ki so ga poslali na Angleško.

Hamlet.

Ej res? Zakaj pa so ga poslali na Angleško?

Prvi grobar.

No, ker je blaznel. Tam naj dobí svojo pamet nazaj; a če je tudi ne dobí, pri nas to ne dé veliko.

Hamlet.

Zakaj ne?

Prvi grobar.

Ne bo se mu niti poznalo: ljudjé so tukaj prav takó blazni, kakor on.

Hamlet.

Kakó pa je zblaznel?

Prvi grobar.

Zeló čudno, pravijo.

Hamlet.

Čudno? Kakó to?

Prvi grobar.

Vraga! zató, ravno, ker je bil pamet izgubil.

Hamlet.

Ali véste, kjé je temu vzrok?*)

Prvi grobar.

Gotovo, tu na Danskem... Jaz sem tu grobar trideset let, kot samec in mož.

Hamlet.

Koliko časa pač leži kdo v zemlji, predno segnúje?

*) Tu je v originalu beseden dovtip, ki ga je nemogoče posloveniti. Nastanja se na besedo »the ground«, ki pomeni — kakor nemška »Grund« — vzrok in zemljišče (zemlja). — »Ali poznaš vzrok (ground)?« — »Gotovo, to je danska zemlja (ground)!« —

Prvi grobar,

No, če ni bil gnjil že pred smrtjo — in dandanes jih imamo vse polno, ki umrjejo za nesramnimi boleznimi in ostanejo celi komaj dotlej, da jih zagrebemo — tedaj se ohrani takóle kakih osem do devet let; strojar deset.

Hamlet.

Zakaj pa tá dalj od drugih?

Prvi grobar.

Ej, gospod, njegova obrt mu kožo takó ustroji, da zadržuje nekaj časa vodó in voda vam táka-le trupla presneto zmrevari. Tu je lobanja, ki je ležala v zemlji tri in dvajset let.

Hamlet.

Čegava je bila?

Prvi grobar.

Premetenega bratca. Kdo mislite, da je bil?

Hamlet.

Dà, jaz ne vem.

Prvi grobar.

Strela ga ubij, sleparja! Zlil mi je nekđaj čašo rénskega vína na glavo. Ta lobanja je bila lobanja Yorickova, šaljívca králjevega.

Hamlet.

Tá-le?

Prvi grobar.

Dà, dà, prav tá!

Hamlet (vzane lobanjo).

Da jo vidim! — Ah, ubogi Yorick! — Poznal sem ga, Horacij: bil je dečko neizmerne humorja, najimenitnejših dovtipov. Nosil me je pač tisočkrat na hrbtu, in zdaj, kakó se zgraža moja domišljija nad tem! čisto slabo mi je. Tu so visele ustnice, ki sem jih poljubil, sam ne vem kolikokrat. Kjú so zdaj tvoje šale? tvoji skoki? tvoje pesmi, tvoja veselost, ob kateri se je krohotalo vse omízje? Ali ni nikogar več, ki bi se jezil nad tvojim režanjem? Vse izgínilo? Idi zdaj v sobo milostive gospé in povej ji, da dobí napósled ták-le obraz, četudí se maže za prst debelo; spravi jo v smeh s tem! — Prosim te, Horacij, povój mi nekaj. —

Horacij.

Kaj, moj kraljevič?

Hamlet.

Ali misliš, da je bil Aleksander tudi tak, ko je ležal v zemlji?

Horacij.

Prav tak.

Hamlet.

In takó smrđel? Pú! (Vrže lobanjo stran).

Horacij.

Prav takó, kraljevič.

Hamlet.

V kakšne podle svrhe smo napósled usojeni, Horacij! Zakaj bi ne sledíla domišljija plemenítemu prahu Aleksandrovemu, dokler ga ne dobí, kakó so bili z njim kako vého zadelali?

Horacij.

Kdor jih takó premišljuje, dejalo bi se, da pre-
mišljuje reči prenatančno.

Hamlet.

Ne, gotovo, nikakor ne! Sledili bi mu lahko do
céla zmerno in pod vodstvom verjetnosti. Na priliko
takó-le: Aleksander je umrl, Aleksandra so pokopali,
Aleksander se je izpremenil v prah; prah je prst;
iz prsti napravljamo ilo: in čemú bi ne zamazali s
tistim ilom, v katerega se je bil izpremenil, sodú
za pívo?

Pretvoril se je silni Cezar v ilo.

In služi morda luknji za mašilo;

Oj prah svetá največjega vladarja —

Zdaj brani sténo mraza in viharja!

A v stran in tiho! tam prihaja kralj!

Duhovniki in dr. nastopijo v sprevodu; truplo Ofelije;

Laertes in žalovalci; kralj, kraljica, sprenstvo itd.

Hamlet.

Kraljica, dvor: čegav pogreb je to?

In s tako nepopolnimi obredi?

Vse to pomeni, da si je mrlič

V obupnosti bil sam končal življenje.

Visokega stanú je bil gotovo —

Počakajva trenotek in paziva!

Stopi s Horacijem v stran.

Laertes.

Nič več svečanosti?

Hamlet.

To je Laertes,

Mladenič plemenit.

Laertes.

Ni več obredov?

Duhovnik.

Razšřirili smo tóliko pogreb njen,
Kot dovoljuje nam pooblastilo:
Dvomljíva je nenadna njena smrt,
In če ukáz bi réda ne preménil.
Ležala v zemlji bi neposvečeni,
Dokler bi glas trobente je ne vzdramil.
Molítev ne kršćanskih, le črepinje
In kámenje bi ji metali v grob.
A tu so dali ji deklíški venec,
Z devíškimi jo rožami posuli
In dovolili ji zvonénje žalno
In grob kršćansk.

Laertes.

Več se ne smé storiti?

Duhovnik.

Ničesar več.

Mrtvaško službo bi oskrunili,
Če peli bi ji requiem in bile
Kot dušam, ki zaspale so v Gospodu.

Laertes.

Deníte jo v zemljó;

Iz njenega nedolžnega telesa

Vzcvetêjo naj vijolice! Povem ti,
Dahovnik trdosrèni, plavala
Bo njena duša v koru angeljskem,
Med tem ko ti tulèè boš ležal!

Hamlet.

Kaj?
Ofelija?

Kraljica (trsi cvetje).

Cvetici cvetje: z Bogom!
Ah upala sem, da boš kdaj soproga
Hamleta mojega, — da bom krasila
Poročno posteljo ti, sladko dete,
In ne trosila cvetja na tvoj grob.

Laertes.

O gorjé,
Gorjé desetkrat trojno mu na glavo
Prokleta, kdor je s hudodelstvom svojim
Oplénil te razuma! Še trenotek
Postojte, da jo zadnjikrat objamem.

(Skoči v grob).

Zdaj zagrebite živega in mrtvo,
Napravite gomílo, da kot gora
Visoko dvigne se čez Pélion,
Čez sinji vrh Olímpa!

Hamlet.

Kdo je to,
Ki s svojo žalostjo emfaze polno
Rotí zvezdè, da v teku so obstale
Kot plašni poslušalci? — To sem jaz,
Jaz, Hamlet, Danec!

(Skoči v grob).

Laertes.

Vrag ti vzemi dušo! (Bori se z njim).

Hamlet.

Ti moliš slabo!
Izpusti z róko moje grlo, prosim!
Četudi nagel nisem jaz in buren,
Vendar nevarnega je nekaj v meni
In tega, ti, se čuvaj! Proč rokó!

Kralj.

Razdružite ju vendar!

Kraljica.

Hamlet, Hamlet!

Vsi.

Gospóda —

Horacij.

Dragi kraljevič, mirujte!

Nekateri iz spremstva ju razdružijo in oba prideta zopet
iz groba.

Hamlet.

Izvojevati hočem z njim to reč,
Dokler se mi trepalnica še giblje.

Kraljica.

O sin moj! kakšno reč?

Hamlet.

Ofelijo sem ljubil. Štirideset
Jezéro bratov z vso ljubeznijo
Doseči ne bi moglo té ljubezni.
Povej, kaj hočeš ti storíti zanjo?

Kralj.

Laertes, on je blazen.

Kraljica.

Pustite ga, za božjo voljo.

Hamlet (Laerta).

Kaj češ storiti zanjo, grom in strela.
 Boriti se, postiti se, jokáti,
 In sebe samega raztrgati?
 Izpíti Nil in krokodíle žreti?
 To tudi jaz storím! — Prišel si cvilit
 In skakat v grob, da bi mi kljuboval?
 Ti hočeš, da te z njó zagrebejo?
 To hočem tudi jaz: če blebetaš
 O gorah — dobro, naj nasujejo
 Na naju milijon oralov zemlje,
 Da tá nasíp svoj vrh si osmodí
 Na gorkem solncu in da bo Olímp
 Neznatna bradavíca proti njemu. —
 Če se košatiš, znam se tudi jaz.

Kralj.

Vse to je gola blaznost.

Kraljica.

Nekaj časa
 Divjá takó po njem, a čez trenotek
 Je spet pohleven, kakor golobíca,
 Kedàr izleže zlati par svoj.

Hamlet.

Čujte,
 Gospod! Zakaj takó ravnate z mano?
 Jaz sem vas ljubil: a tó nič ne dé:
 Sam Herkules ne more nič za tó,
 Da mačka mljavka in da laja pes.

(Odide).

Kralj.

Horacij, prosim vas, pazíte nanj!

(Horacij odide).

Krepčajte si potrpežljivost s tem,
 O čemur sva sinoči govorila;
 Ta reč se mora izvršiti urno. —
 Gertruda, dajte stražo Hamletu.
 (Laerta.) Ta grob še živ spomenik bo dobil.
 Mirú se kmalu spet razveselimo,
 A treba je dotlej, da potrpiamo.

(Vsi odidejo).

Drugi prizor.

Dvorana v gradu.

Hamlet in Horacij nastopita.

Hamlet.

Prijatelj, toliko o tem; zdaj drugo.
 Se li spominjaš vseh okoliščin?

Horacij.

Če se jih še spominjam, kraljevič?

Hamlet.

Bilò mi je, kot da je nekak boj
Tu v prsih mojih; spati nisem mogel,
Ležišče zdelo se mi je slabejše
Kot ga imá upornik v ječi. Urno . . .
In hvala urnosti! — Zakaj priznajmo:
Da nepremišljenost pomore časih,
Ko spodleté načrti nam globoki;
In to naj nas uči, da Bog pretvori
Načrte naše, naj si jih karkoli
Samí izdelamo na prvo róko.

Horacij.

To je gotovo.

Hamlet.

Iz kajite svoje

Ogrnjen v plašč mornarsk sem taval tiho
Po temi, da bi našel onadvá,
A ko ju najdem, vzamem jima sveženj
Ter se povrnem v svojo sobo z njim.
Od straha sem pozabil vso spodobnost
Ter drzno odpečatil naročilo.
Kaj misliš, da sem našel? Pobalinstvo
Zares kraljévo: strog ukáz in nujen, —
Z različnimi razlogi okrašen
O blagostanju Danske in Angleške,
In kakšna groza, če ostanem živ —
Da préecej, kadar pridem, brez odloga, —

Ni toliko, da nabrusili bi
Sekiro — naj odsekajo mi glavo.

Horacij.

Je-li mogoče?

Hamlet.

Tù je ukaz; prečitaj ga, kadar
Utegneš; ali hočeš slíšati
Kaj sem počél na tó?

Horacij.

Dà, prosim vas.

Hamlet.

Takó omrežen ves od teh lopovščin
Pričela je igrati moja glava
Še predno sem govoril bil prolog.
Jaz sedem, si izmislím v naglici
Povelje novo ter ga líčno spišem.
Nekdaj se mi je zdelo, kakor naši
Gospodi plemeniti, da je nizko,
Če zná kdo písati kot se spodobi,
In trudil sem se, da bi reč pozabil.
A zdaj mi je služila vitežko.
Mordà si radoveden, kaj sem pisal?

Horacij.

Dà, dragi kraljevič.

Hamlet.

Zapóved nujno v kraljevem imenu, —
Če zvesta je Angleška v svojem davku

Če cvete njé ljubezen kakor palma,
Če mir, s pšeničnim klasjem okrašen,
Jedini naj prijateljstvo za vedno —
In še več družih imenitnih — če —
Naj précej, kadar pismo to pogleda,
Usmrtit dá obádba prinašalca,
Brez vseh pomislekov. Najmanjšega
Odloga! nití ne, da se spovesta.

Horacij.

Kakó ste pismo zapečatili?

Hamlet.

Pomogla je spet previdnost božja:
Seboj imel očetov sem pečatnik,
Ki danski je pečat po njem bil vrezan.
List zložim, kakor je zložen bil óni,
Podpišem, zapečatim in odnesem
Podvrženca na prejšnje mesto; nihče
Ga ní spoznati mogel. Drugi dan
Je bil naš boj, in kar se je godilo
Potem, to sem ti menda že povedal.

Horacij.

In Rozenkranc in Gildensternd tedàj
Pogíneta?

Hamlet.

Saj sta se trgala
Za tá opravek; moja vest je lahka, —
Čemú pa sta mešala se v to reč!
Ní varno zánje, če stvarí slabejše

Postavljajo se med razgrete meče
Nasprotnikov mogočnih.

Horacij.

Kakšen kralj!

Hamlet.

Kaj misliš, ali nímam zdaj dovolj?
On, ki ubil je mojega očeta,
Oskrunil mojo mater, vrnil se
Med izvolítev in med nade moje;
Ki meni samemu takó zvijačno
Je stregel po življenju: ali ní prav,
Da mu napósled plačam s tó-le roko?
In ali bi ne bilo to prokletstvo,
Če bi pustili, da v mesó nas živo
Še dalje grize ta pogubni rak?

Horacij.

Gotovo sporočé mu iz Angleške,
Kakó se je končala tam vsa reč.

Hamlet.

In to zgodí se kmalu; a med tem
So dnevi moji: jednega človeka
Življenje je, kot da bi eno štel.
A dragi moj Horacij, žali me,
Da sem z Laertom se takó spozabil:
Zakaj v njegove pravde sliki vidim
Podobnost svoji. Jako ga spoštujem,
Todà bahanje z žalostjo njegovo,
To me je do strastí razkačilo.

Horacij.

Molčimo! Kdo prihaja?

Osrick nastopi.

Osrick.

Dobro došla vaša visokost domá na Danskem!

Hamlet.

Zahvaljujem vas najudaneje, gospod. —
(Horaciju). Ali poznaš to mušico?

Horacij.

Ne, dragi gospod!

Hamlet.

Tem boljše za tvoj blagor; zakaj pregreha je, kdor ga pozná. Zemlje imá veliko in rodovitne: če je žival knez živalij, bodo stale njene jasli poleg mize kraljeve. — To je sraka, ali rečem ti, blagoslovljen s širnimi posestvi blata.

Osrick.

Premli kraljevič, ako bi utegnila vaša visokost, sporočil bi vam rad nekaj od njegovega veličastva.

Hamlet.

Poslušal vas bom, gospod, z vso pazljivostjo svoje duše. — Toda rabite svoj klobuk, kakor je prav; spodobi se na glavo.

Osrick.

Zahvaljujem vas, visokost, zelo je vroče.

Hamlet.

Ne, verujte mi, zelo mrzlo je; veter piha od severa.

Osrick.

Precèj mrzlo je, resnično, kraljevič!

Hamlet.

A vendar zdí se mi, da je nenavadno soparno in vroče, ali pa je moj temperament —

Osrick.

Izvanredno, milostivi gošpod, jáko soparno je — také nekako — ne vem, kakó bi rekel. Milostivi gošpod, njegovo veličastvo mi je zapovedalo, naj vam sporočim, da je stavil veliko stavo na vašo glavó. Reč je namreč tá-le, gospod: —

Hamlet.

Prosim vas, ne pozabite! (Hamlet ga sili, da se pokrije).

Osrick.

Ne, resnično, dovolíte mi kraljič, v mojo ugodnost. Ni še dolgo tega, gospod, da je bil prišel Laertes na dvor: svojo čast zastavim, da je najpopolnejši kavalír, poln najodličnejših prednostij, jako prijeten v občevanju in krasne zunanosti. Resnično, da govorim o njem kakor se spodobi, on je vzorec finega vedenja, zakaj v njem dobite združene vse darove, ki jih more želeti kavalír.

Hamlet.

Njegovo razmotrivanje, gospod, ni bile prikrajšano v vaših ustih, četudi bi se zvrtilo spominu od

samega računanja, ako bi hotel naštevati vse njegove lastnosti. In vpricho njegove brzine bi bilo še vse to samo površno. Toda s proslavljanja najsvetejšo resnobo, zdí se mi duh velike obsežnosti, in njegova notranja nadarjenost je takó redka in čudovita, da, ako se hočemo izraziti po resnici, ni mu jednakega drugod, razun v njegovem ogledalu, in če bi hotel slediti njegovim stopinjam kdo drugi, ne bi bil drugzega kakor njegova senca.

O s r i c k.

Vaša visokost govori popolnoma nezmotljivo o njem.

H a m l e t.

Razmerje, gospod? Zakaj zavijamo tega kavalirja v svojo raskavo sapo?

O s r i c k.

Kraljevič?

H o r a c i j.

Ali se ne morete izraziti v kakem drugem jeziku? To vam bo gotovo mogoče, gospod.

H a m l e t.

Čemú ste omenili tega kavalirja?

O s r i c k.

Laerta?

H o r a c i j.

Njegova mošnja je že prazna: potrošil je že vse svoje zlate besede.

H a m l e t.

Dà, njega.

O s r i c k.

Vem, da niste nepoučeni —

H a m l e t.

Rad bi, da bi to vedeli, gospod, četudi bi mi ne bilo posebno na čast. —

Torej gospod!

O s r i c k.

Da niste nepoučeni, kako popólen je Laertes —

H a m l e t.

Ne smem se hvaliti s tem, da bi se ne primerjal v popolnosti z njim; koga drugega dobro poznati, se pravi, poznati sebe samega.

O s r i c k.

Jaz mislim, gospod, kar se tiče orožja; če govorimo po splošnem mnenju, tedaj ga v tem ne prekosí nihèè.

H a m l e t.

Kakšno orožje rabi?

O s r i c k.

Rapír in težko sabljo.

H a m l e t.

To bi bilo torej dvojno orožje; ali dalje!

O s r i c k.

Kralj, gospod, je stavil z njim šest berberskih žrebecev; on pa je zastavil, kakor čujem, šest francoskih mečev z vsemi pritiklinami, s pasovi, držaji in tako dalje. Tri podstave so resnično zeló prijetne

na okó, nožnicam jako primerne, neizmerno lične podstave in jako ukusno izmišljene.

Hamlet.

Kaj pa imenujete podstave?

Horacij (Hamletu).

Vedel sem, da se boste še zabavali nad njegovimi opomnjami, predno bo razgovor pri kraju.

Osrick.

Podstave so držaji.

Hamlet.

Ta izraz bi se bolj prilegal stvari, če bi nosili ob strani topove; dotlej pa naj le ostanejo držaji. Toda dalje: šestero berberskih žrebecv proti šesterim francoskim mečem z vsemi pritiklinami in troje jako ukusno izmišljenih podstav: to je francoska stava proti danski. Čemú pa sta vse to zastavila, kakor pravite?

Osrick.

Kralj, gospod, je stavil, da ne bo imel Laertes v dvanajstih turah pred vami nič več kakor trí; stavil je dvanajst proti devetim; in poskusilo bi se takoj, ako bi blagovolila odgovoríti vaša visokost.

Hamlet.

In če bi odgovoril: ne?

Osrick.

Jaz mislim, milostívi gospod, ako bi se postavili s svojo osebo k poskusu.

Hamlet.

Hodil bom tu po dvorani; če je njegovemu veličastvu prav, zdaj je ravno moja ura, ko uživam malo svežega zraka. Prinesite rapírje: ako je Laertu drago in če ostane kralj pri svojem sklepu, tedaj hočem dobiti stavo zanj, ako bom mogel; ako ne, tedaj ne odnesem drugega kakor sramoto in nadštevilne udarce.

Osrick.

Ali smem takó sporočiti?

Hamlet.

V tem smislu, gospod, z okraski po vašem ukusu.

Osrick.

Priporočam svojo udanost vaši visokosti.

(Odide).

Hamlet.

Zdravstvujte. — Dobro, da se priporoča sam: tega bi ne storil zanj noben drug jezik.

Horacij.

Ta kibic je izletel iz gnezda s polovico lupine na glavi.

Hamlet.

Obotavljal se je že krog materinih prsij, predno je sesal iz njih. Na tak način si je on — in mnogo enakih, v katere je zateleban ta neslani vek — prilastil samó modri ton in zunanjo obliko občevanja: neko penečo mešanico, s katero jadrajo pogumno skozi

najbolj bédaste in najrazumnejše razsodke; a pihni za poskušnjo vanje in mehurji se razpočijo.

Dvornik nastopi.

Dvornik.

Milostivi gospod, njegovo veličastvo se vam je priporočilo po mladem Osricku in on mu je naznanil, da ga pričakujete v dvorani. Pošilja me, da naj vas prašam, če imate še zmirom veselje, boriti se z Laertom, ali če zahtevate daljšega odloga.

Hamlet.

Jaz ostanem pri svojih sklepih, ravnaajo se po kraljevi želji. Če mu je ugodno, tedaj sem pripravljen zdaj ali kadarkoli; če bom takó zmožen, seveda, kakor sem zdaj.

Dvornik.

Kralj, kraljica in vsi so odpravljeni tu-sem.

Hamlet.

Dobro došli.

Dvornik.

Kraljica želi, da bi nagovorili Laerta prijazno, predno se pričneta boriti.

Hamlet.

Njen svet je dober.

(Dvornik odide).

Horacij.

Izgubite stavo, kraljevič.

Hamlet.

Mislím, da ne: odkar je bil odšel na Francosko, vadil sem se neprestano; dobím pri nejednaki stavi.

Toda ne moreš si predočiti, kakó težko mi je pri sreú. A to nič ne dé.

Horacij.

Ne, dragi kraljevič —

Hamlet.

Sama neumnost; nekaka huda slutnja, ki bi se je ženska morda strašila.

Horacij.

Ako mrzí vašemu sreú karkoli, ubogajte ga: pojdem jim napróti ter jim povém, da níste pri volji.

Hamlet.

Nikakor ne. Jaz kljubujem vsem slutnjam: posebna previdnost čuva celó nad padcem vrabčevim. Ako se zgodí zdaj, ne zgodí se pozneje; če se ne zgodí pozneje, zgodí se zdaj; če se zdaj ne zgodí, zgodí se kdáj pozneje. Človek mora biti pripravljen, to je vse. Ker nihčè ne vé, kaj ostavi, — kaj je ležeče na tem, če ostavi zgodaj?

Naj bo!

Kralj, kraljica, Laertes, dvorniki, Osrick in drugo spremstvo z rapirji itd. nastopijo.

Kralj.

Dàj, Hamlet! vzemi roko to od mene!

Kralj položi roko Laertovo v roko Hamletovo.

Hamlet (Laertu).

Gospod moj, storil sem vam bil krivico,

A zdaj mi oprostite kakor vítez.

Tu vsi vedó in vi samí ste čuli,

Kako otožnost težka muči me.
Kar storil sem vam bil in kar naravo
In čast vam je močno razburilo,
Spričujem javno, da je bila blaznost.
Kdo žalil je Laerta? Hamlet? Ne!
Če ločen je od sebe samega
In on, nič več on sam, Laerta žali,
Tedaj ni storil tega Hamlet; Hamlet
Taji to! Kdo tedaj je storil? Blaznost.
Če je takó, je Hamlet sam razžaljen,
Ker blaznost je sovražnica njegova.
Pred temi pričami, gospod, naj me
Tajítev vsega hudega namena
Vsaj toliko očisti v vašem sreću,
Kot da puščico bi poslal čez streho
In brata svojega zadèl bi z njó.

Laertes.

S tem zadostili ste naravi moji,
Ki morala bi v stvari tej me najbolj
Prigánjati k osveti. A kljub temu —
O spravi vedeti ne smem ničesar
Po zakonih častí, dokler beseda
Starejših mojstrov ne odloči jasno,
Da rešena je moja čast. Dotlej
Ponujeno ljubezen vašo sprejmem
Z odkritim srcem in ne bom je žalil.

Hamlet.

Rad stopim v red, da izvojujem z vami
To stavo bratovsko. Hé, dajte nama
Rapírje sem!

Laertes.
I meni jednega!

Hamlet.

Laertes, jaz bom vaša folija;
Umetnost vaša bo se lesketala
Ob moji neokretnosti bleščeče
Kot zvezda v temni noči.

Laertes.

Kraljevič,

Norčujete se!

Hamlet.

Ne, pri tej-le roki!

Kralj.

Rapírje jima dajte, mladi Osrick!
Sin Hamlet, ali že poznate stavo?

Hamlet.

Poznam jo dobro, vaša visokost,
In stavili ste na slabéjšo róko.

Kralj.

Ne obžalujem; prej sem vaju videl,
Laertes pa se je med tem priúčil,
Zató je nama dal naprej.

Laertes.

Ta je pretežek, drugega mi dajte.

Hamlet.

Ta mi je všeč, — sta li jednako dolga?
(Pripravljata se na boj).

Osrick.

Dà, kraljevič.

Kralj.

Postavite na mizo čaše z vinom!
Kedàr zadene Hamlet vprvič — vdručič,
In če povrne tretjikrat udarec —
Naj zagrmé topovi na nasípih:
Na zdravje Hamletovo pije kralj
In v čašo vrže bíser, vreden več
Kot bíser oni, ki so ga nosíli
Zapóred štírje kralji v kroni danski.
Sem čaše: bobnu naj pové trompeta,
In boben naj topníčarju naznani.
Nebesom glas topov, nebesa zemlji:
Na zdravje Hamletovo pije kralj! —
Začníta, in sodniki, vi pazíte!

Hamlet (Laertu).

Naprej, gospod!

Laertes.

Tedàj, moj kraljevič! (Borita se).

Hamlet.

Eno!

Laertes.

Ne.

Hamlet.

Naj razsodijo!

Osrick.

Zadet očítno!

Laertes.

Tedàj, še enkrat!

Kralj.

Stojta! vina semkaj!

Tvoj je ta bíser. Tebi to na zdravje!
Dajte mu čašo!

(Trompeta in topovi se glasé za sceno).

Hamlet.

Samo še to pot

Končam; dotlej kozarec v stran! — Naprej!

(Borita se).

Zadeti drugikrat, kaj pravite?

Laertes.

Samó dotaknjen in nič drugega!

Kralj.

Naš sin zmaguje.

Kraljica.

Vroč je in razgret.

Tù, Hamlet, z mojim robcem se obriší!
Kraljica píje zdaj na tvoje zdravje.

Hamlet.

Milostíva mati —

Kralj.

Gertruda, ne pij!

Kraljica.

Jaz hočem, mož moj; prosim te, dovoli! (Píje).

Kralj (zase).

Ta čaša je ostrupljena; prepozno!

Hamlet.

Ne smem še píti, mati milostiva;
Takój.

Kraljica.

Dàj, da obríšem tvoj obráz.

Laertes.

Kralj, zdaj-le ga zadenem.

Kralj.

Ne verujem.

Laertes (zase).

In vendar se upíra moja vest.

Hamlet.

Laertes, v tretjikrat! vi se igrate.
Sunite, prosim vas, z vso svojo silo;
Bojím se, da se le norčujete.

Laertes.

Vi mislite? Tedàj! (Borita se).

Osrick.

Nobeden nič.

Laertes.

Zdaj se varujte!

Laertes rani Hamleta; nató premenita v razgretosti meče in
Hamlet rani Laerta.

Kralj.

Ločíte ju, preveč sta že razgreta!

Hamlet.

Ne, še enkràt! (Kraljica omahne).

Osrick.

Pazíte na kraljico!

Horacij.

Obá krvava. — Kraljevič, kakó je?

Osrick.

Kakó vam je, Laertes?

Laertes.

Ujel sem se pravično v svojo zanjko,
Izdaja moja me je pogubíla.

Hamlet.

Kaj je kraljici?

Kralj.

Omedlela je,

Ker vidi krí.

Kraljica.

Ne, ne! Pijača ta,

Pijača! Dragi Hamlet! Ta pijača! —

Jaz sem zastrupljena! (Umrje).

Hamlet.

O pobalinstvo! —

Zapríte urno vrata! — Iščíte,

Kje da tiči izdaja! (Laertes pade).

Laertes.

Tukaj, Hamlet!

Zastrupljen si, o Hamlet, in nobeden

Lek vsega sveta te ne reši več,

In v tebi ni pol ure več življenja.

Orodje izdajalsko ti je v roki.
Z ostjó zastrupljeno. Zvijaja moja
Vrnila se je k meni. Tu ležim,
In več ne vstanem — mati je zavdana —
Ne morem več — kralj, kralj je vsega kriv!

Hamlet.

Ost je zastrupljena? Če je takó,
Tedaj pa stori svoje delo, strup! (Zabode kralja).

Osrick in drugi dvorniki.

Izdaja! Izdaja!

Kralj.

Jaz sem le ranjen; pomagajte mi!

Hamlet (sili kralja, da pije).

Tù, tí prokleti ubijalec Danec!

Izpíj to vino! — Jeli bíser v njem?

Pojdi za materjo! (Kralj umrje).

Laertes.

Ta kazen je

Pravična, ker on sam je mešal strup.

Menjajva oproščenje, blagi Hamlet!

Smrt moja in očeta mojega

Ne pridi nádte in ne nádme tvoja. (Umrje).

Hamlet.

Tegà te reši Bog! Za tabo pridem. —

Horacij, jaz umiram! — O kraljica

Uboga, z Bogom! — Vam, ki obledeli

In trepetaje gledate vse to,

Ki ste le žaloigre neme priče —

O da imel bi časa — toda smrt,
Birič brezčutni ne odlaša dolgo —
Povedal bi vam lahko — a naj bo.
Horacij, jaz umrjem, ti živiš:
Razloži mene in zadevo mojo
Nezadovoljnim.

Horacij.

Ne, ne misli tega:

Jaz nisem Danec temveč star Rimljan;
Tu v kelihu je še dovolj pijače.

Hamlet.

Ako si mož, daj meni čašo! Pusti!

Za Bóga, jaz jo hočem! — O Horacij,

Kakó bi preživelo me imé

Oskrunjeno, če vse ostane skrito!

Če si kedaj me v svojem srcu nosil,

Odreci se zveličanju še malo

In díhaj mučno na tem grenkem svetu,

Da razložiš usodo mojo bridko.

(Vojaška godba v daljavi, streljanje za sceno.)

Kak bojni hrup?

Osrick.

Fortinbras, mladi knez,

Iz Poljskega prišedši zmagovalen,

Pozdravlja slè Angleške s tem pozdravom.

Hamlet.

O jaz umiram, Horacij!

Strup močni že zmaguje mi duhá;

Novíc ne bom več slišal iz Angleške.

A prerokujem, da izvoljen bo
Fortinbras; dam mu glas umirajoči;
To mu povejte in razkrijte mu,
Kakó je vse prišlo. — (Ostane molk. — Umrje.)

Horacij.

Tu je zastalo srce plemenito. —
Kraljevič, lahko noč, z angelji
Pojó naj ti k pokoju! —
Čemú se bližajo glasovi bobnov?

(Koračnica za sceno).

Fortinbras, sli angleški in drugi nastopijo.

Fortinbras.

Kje je ta stvar?

Horacij.

Kaj videli bi radi?

Če iščete gorjá in čudežev —
Več ne iščíte!

Fortinbras.

O umora priča

Glasnó ta strašni kraj. O smrt ponosna,
Kak praznik pač si danes praznovala,
Da z enim samim mahom si takó
Krvavo knezov toliko zadela?

Prvi sèl.

Grozán je ta prizòr, in sporočilo
Prihaja iz Angleškega prepozno.
Uhó je nemo, ki bi moralo

Nas čuti, da izpolnjen je ukaz,
Da Rozenkranc in Gildenstern sta mrtva.
Odkod nam hvala zdaj?

Horacij.

Iz ust njegovih

Gotovo ne, in če bi tudi živel;
Nikdar ni dal povelja za to stvar.
A ker ste tako naglo po krvavi
Tej igri (Fortinbrasu) vi iz Poljskega, iz vojne,
(Selon) Vi iz Angleškega prišli tu-sèm,
Ukázite, da položé na oder
Mrličé vsemu svetu na oglèd,
A meni dovolíte, da oznanim
Na glas, kakó se je vse to zgodilo. —
In čuli boste o dejanjih strašnih,
Krvavih in mesenih, o naključbah
Usodepolnih, o umorih slepih;
O smrtih, ki sta jih provzročila
Nasilstvo in zvijača; o naklepih,
Ki ponesrečeni so se vrnili
Na glavo hudodelcu samemu:
Vse to vam lahko pričam po resnici.

Fortinbras.

Hitimo torej, skličíte na zbor
Vse plemiče! A kar se tiče mene,
Z otožnostjo vsprejemam svojo srečo;
Pravice stare že imam na Dansko
In nanje se sklicujem v svojo prid.

Horacij.

Govoril bodem tudi o tej stvari,
Iz ust njegovih, čigar glas privabi
Za sabo mnogo drugih; a storimo,
Kar je potrebno: — divja so še srea,
In glejmo, da zmotnjava in nesloga
Nesreče ne povečati.

Fortinbras.

Hamleta

Naj kot junaka štirje stotniki
Nesó visoko na prestolu: kajti,
Da prišel bil je nanj, nikjer gotovo
Ne bilo bi jednakega mu kralja.
In pri obhodu naj vojaška godba
In bojne šege glasno govore
Za njega! — Dvignite mrliče vse!
Borišću se spodobi tá prizòr,
Dvorani tej se ne poda umòr. —
Naj streljajo topovi!

(Mrtvaška koračnica.

Odidejo, nekateri nesó mrliče; potem salva topov).

Oblikovanje Štefan Rutar - Design by Štefan Rutar
Cerkno - Ljubljana 03/2009
www.rutars.net

